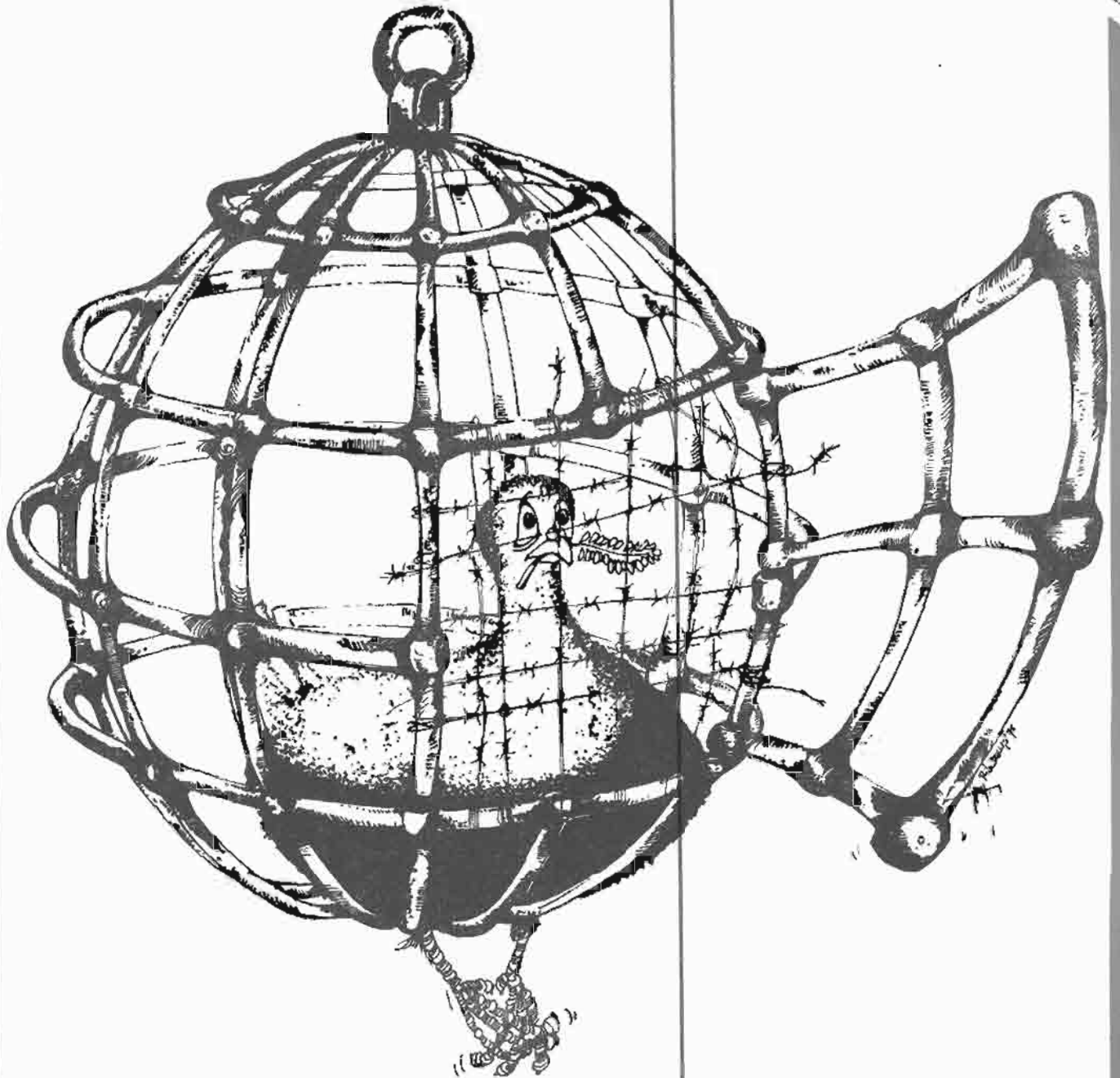

vredes

MOZAMBIQUE

MAANDBLAD VOOR INTERNATIONALE POLITIEK EN VREDESPROBLEMEN

22ste jrg. - nr. 180 - februari 1979

vrede

„Vrede“ Studio en informatiecentrum voor vredes- en ontwikkelingsproblematiek v.z.w.

Maandblad · 10 nummers per jaar

REDACTIE-BEHEER PUBLICITEIT :

Onderbergen 51 · 9000 Gent

Prk : 000-0956015-80

Vrede v.z.w. · 9000 Gent

Tel. 091/ 23.82.52

LEESGELD :

300 fr. per jaar

30 fr. per nummer.

Voor Nederland : 25 fr.

STEUNABONNEMENT : 500 fr.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

Michel Vanderborcht

Beukendreef 10a

9401 POLLARE

REDACTIE :

Theo Baillaul, Jo De Schuyter, Nadine

Crappé, Jules Verhelst, Luk Kongs,

Chantal De Smet, Ernst Gülicher, Kathleen

Steel, Michel Tanret, Filip De Paepa,

Griet Marechal, Jan Verwest, Paula

Burghgraeva, Wilfried De Vliaghère, Bri-

gitte Van Maete, Harman Talloen, Elle

Eiia, Philip Dalmotte, Luk Vermeire.

MEDEWERKERS :

Jan Van' Calsteren, Robert De Gandt,

Frank Beke, Ward Ruysinck, Willy

Courteaux, Ignas Lindemans, Eric Hul-

sens, Yves Van de Steen, Janine De Rop,

Staf Schmidt, Walter Weydts, Jos Wolfes,

Cyriel Verleyen, Freddy Tack, Rik De-

nys, Toon Colpaert, Robert Braet, Al-

fonds Goossens (Goel), Luc Zeebroeck,

Krista Dumolin, René Morlan, enz., enz.

Centrum voor UNO-Recht (V.U.B.),

Centrum voor Latijns-Amerika (Roer-

mond).

Freddy Meukeman (Mefka).

HOOFDREDAKTEUR :

André De Smet.

ABONNEMENTDIENST :

Loisy Verwest, Monique Verstraete.

Overname van artikels en tekeningen is toegelaten mits bronvermelding en toezending van een presentemplaar.

„Vrede“ wil de spreekbuis zijn van al diegenen die door degelijke informatie of voorstellen een bijdrage willen brengen tot de internationale ontspanning.

De redactie doet dan ook beroep op de medewerking van al diegenen die hiertoe kunnen bijdragen.

De ondertekende artikels beantwoorden dan ook niet noodzakelijkerwijze aan het standpunt van de redactie.

OFFSET DRUK :

Beschutte Werkplaats, Landegem.

HELPT U ONS IN 1979 ALLE RECORDS TE BREKEN ?

Nee, U hoeft niet als deze twee jongens een stapel „Vredes“ langs de straat te verspreiden.

Maar... als U nu eens aandrang bij een vriend of een werkmaker om een abonnement te nemen ? Als iedere lezer 1 abonnee bijmaakt, dan verdubbelen we in 1979 ons lezerspubliek ! Vergeet het niet, we hebben uw hulp hiervoor nodig !

INHOUD

	Blz.
EDITORIAAL	3
De aankoop van de Hawk-Helip een volksbedrog !	3
PARLEMENTAIRE TRIBUNE	4
Een memorandum van het „overlegcentrum voor de Vrede“ aan de formateur	4
MIDDEN-OOSTEN	6
Politiek geweld in Turkije	6
BEWAPENING EN ONTwapENING	9
De geschiedenis van de atoombewapenings- wedloop !	9
Stand van zaken in de M(B)FR onderhandelingen te Wenen	12
DOKUMENT	15
Mozambique van dichtbij gezien	15
AFRIKA	22
Algerije en Boumedienne	22
AZIE	25
Cambodja : bevrijding ? agressie ?	25
IDEOLOGIEEN	27
Viëtnam : Amerika herschrijft zijn geschiedenis	27
EKONOMIE	29
De wereldstaalproductie in 1978	29
BOEKBESPREKING	30
Lichamelijkheid vermengd met dood, of Brouwers' ansichtkaarten over liefde, literatuur en dood	30
Onderontwikkeling en verstedelijking in Latijns-Amerika	31
Wachtend op de avond	31
VREDESINITIATIEVEN	32
Vrede in actie	32
TÉ ZOT... OM LOS TE LOPEN	34
AANVULLENDE KORTE BERICHTJES	

DE AANKOOP VAN DE HAWK-HELIP EEN VOLKSBEDROG !

We vreesden wel dat het zo zou uitdraaien. Met het klassiek geworden argument dat de uiterste datum voor het nemen van een beslissing bereikt was, is de regering Vandenoeynants tot de aankoop van Hawk Helipraketten overgegaan. Een koopje van 4,4 miljard frank door een regering die slechts gemachtigd is de lopende zaken af te handelen. Ministers en partijen die van deze regering deel uit maken schijnen wel een zonderlinge interpretatie te hebben over democratie. Het moet gezegd worden dat V.D.B. hier niet aan zijn proefstuk is. We herinneren ons dat hij met een vroegere ontslagnemende regering, waarvan hij eveneens premier was, ook al een lot Mirages kocht voor ruim acht miljard frank.

Men moet erkennen dat V.D.B. er iets van kent om zijn wil door te drukken. Over een of andere nieuwe miljardenaankoop wordt bij gelegenheid eens de sluijer opgelicht. De regeringspartners krijgen dan de kans om hun stem te verheffen en het bij de openbare opinie te laten voorkomen dat zij het er eenszins mede eens zijn. Op dat moment krijg je in de pers een aantal artikels en verklaringen van politici, en in radio en T.V. gaan enkele debatten door. Plots valt dan weer alles stil. Het dossier gaat opnieuw in de „frigo“ alans voor de openbare opinie die er het riek naar heeft over wat zich verder afspeelt. En dan, op een moment dat men het minst verwacht, o.m. op een ogenblik dat het parlement buiten spel staat, wordt de openbare opinie voor een voldongen feit geplaatst.

Allerhande argumenten worden dan nog eens dik in de verf gezet. De geplande aankoop van oorlogstuig is echt een buitenkansje ... Volgens V.D.B. kost het Hawk Heliprogramma „slechts“ 4,4 miljard (140 miljard dollar). Minister van Buitenlandse Zaken Simonet verklaarde intussen echter dat het om een bedrag van 5,1 miljard (160 miljoen dollar) gaat. Merk op dat de heren het niet zou nauw nemen met het „luttele“ verschil van 700 miljoen B.fr. ... Zo wil V.D.B. ons ook wijsmaken dat de miljarden niet als een supplement op de betoging zullen

voorkomen. Dat, zelfs als het in schijn zo is, de centen vroeg of laat van ergens (gemeenschap) zullen moeten komen, blijkt voor V.D.B. slechts bijkomstig te zijn. De sinds lang gekende drograden, bewapening is gelijk aan tewerkstelling „wordt steeds en opnieuw naar voor geschoven. Met de Hawk-Helip pakt nu iedere regeringspartner uit met de bewering dat dank zij hem de compensaties hoger liggen dan enkele maanden terug. Het ligt zo voor de hand dat het allemaal onkontroleerbare woorden zijn waaruit men politiek „oordeel wil halen. Bovendien is toch geen enkel politicus zo naïef dat hij niet zou weten dat in het verleden de aangegane verbintenissen praktisch nooit gehouden werden.

Boven al deze argumenten staat echter een fundamenteel principe. Dit is dat het investeren in wapens geen oplossing inhoudt voor de tewerkstelling. Wapens fabriceren wanneer deze er niet nodig zijn, is puur verlies. Ten andere, wanneer onze regering dan toch zo bekommerd is om de tewerkstelling, dan zijn er zeker heel wat produkten die voor de bevolking nuttig zijn om te fabriceren.

Wanneer men weet dat dit alles gebeurt op een moment dat de regering de koopkracht van de werkende bevolking aantast en de sociale veroveringen willen inkrimpen, dan moet men zich over een dergelijke politiek toch gaan vragen stellen. Als men weet dat de rijksschuld traag maar zeker oprukt naar de 2.000 miljard, wat dan 200.000 fr. per inwoner betekent, mag men wel voorzichtiger met de gemeenschapsgelden omspringen. Voor wie weet dat ons land, dat in '75 een bedrag van 42 miljard aan staatsschulden moest aflossen, bedrag dat dit jaar reeds tot 85 miljard zal optopen, om in 1983 reeds 179 en in 1984 de 275 miljard te bereiken, moet het wel duidelijk zijn dat de aankoop van Hawk uiteindelijk een onverantwoorde en misdadige beslissing is. Deze aankoop bevestigt ons tevens dat bij de verschillende regeringspartners op dit moment wellicht de politieke wil niet bestaat om kordaat afstand te nemen van de onzinnige bewapeningswedloop. Althans niet wanneer de woorden in daden dienen

omgezet te worden. Het blijft kinderachtig te gaan beweren dat het niet opslaan van de Hawk Helip door de Belgische troepen „een gat van 60 km. in de westerse verdedigingslijn“ zou betekenen. Als we het goed voorhebben is het niet vandaag dat dit „gat“ er zou zijn en... zover we weten is er nog niemand doorgelipt. Iedereen weet eveneens dat Oostenrijk, als neutraal land, dat dus niet over een geperfectioneerde bewapening beschikt, ook aan Tsjecho-Slovakije en Hongarije grenst, wat dan wel een „gat“ maakt van meer dan 60 km.

Voor ons is het duidelijk dat België, eens te meer, eenvoudigweg, door de knieën is gegaan onder de druk van buitenlandse machten. Dit is zeker duidelijk tot uiting gekomen doorheen de resolutie van de Atlantic Treaty Association (Vereniging voor de Atlantische Gemeenschap) die van 20 tot 23 september te Hamburg samenkwam. In de besluiten van deze bijeenkomst, waar Rijkskanselier Schmidt, Navo-bevelhebber Haig, Navosekretaris Luns en de voormalige vice-president van de V.S. N. Rockefeller het woord voerden, lezen we in hoofdstuk 3, deel c „Dat de gordel van de Hawk luchtafweerraketten niet gebroken mag worden doordat één land zich daaruit terugtrekt. De betrokken NAVO regering wordt dringend verzocht deel te nemen aan de modernisering van dit systeem“ :

Moet er hier nog zand zijn ?

Het zou, vanwege de progressieve krachten, een vergissing zijn uit de geschiedenis met de Hawk Helip niet de nodige lessen te trekken. De ganze „mise-en-scène“ om tot de aankoop van de luchtdoelraketten te komen zal morgen voor de nieuwe tanks en ... ook inzake de beslissing rond de neutronbom gelijklopend zijn. Men mag dus niet de kat uit de boom kijken. Het zou dus nuttig zijn de nodige informatiekampagne verder te ontwikkelen en geen enkele gelegenheid onverlet te laten om onze regering er aan te herinneren dat de openbare opinie afwijzend staat tegenover de aankoop van nieuwe tanks en met kracht neen zegt aan de neutronbom.

André DE SMET

EEN MEMORANDUM VAN HET „OVERLEGCENTRUM VOOR DE VREDE“ AAN DE FORMATEUR

De parlementsverkiezingen zijn voorbij. Het kan gezins gezegd worden dat in de kiescampagne voor 17 december het buitenlands beleid aan bod gekomen is. Vandaag wordt aan de vorming van een nieuwe regering gedokterd. Om de formateur te herinneren aan wat leeft in de openbare opinie, aan de diepe verzuchtingen voor vrede en ontwapening, heeft het OVER-

LEGCENTRUM VOOR DE VREDE het wenselijk geoordeeld onderstaand „Memorandum“ aan de Formateur te overhandigen. Wij dachten dat het nuttig was de inhoud hiervan aan onze lezers bekend te maken.

de redactie.

België als lid van de Navo.

Op langere termijn :

- Op elkaar afstemmen van de inspanningen van het NAVO- en Warschaupact om de politieke ontspanning te bevorderen, een militaire confrontatie te vermijden en tot ontwapening te komen.
- Verhinderen van alle inspanningen die de verdeling van Europa in militaire blokken zou verstevigen of aanwakken, of het oprichten van nieuwe militaire groeperingen in de hand zou werken.
- Op basis van politieke onderhandelingen geleidelijk en gecontroleerd afbouwen van het NAVO- en Warschaupact en beide vervangen door een collectief veiligheidssysteem in Europa.
- Het is een taak van België, als klein land waarin het Navo-hoofdkwartier is gevestigd, te waken over het louter defensieve karakter van de organisatie. Steun dient verleend te worden aan elke maatregel die aan kleine landen meer vrijheid geeft om tot ontwapeningsinitiatieven tussen een oostelijk en westelijk land te komen.

Op kortere termijn :

- Concrete resultaten bereiken tijdens de Onderhandelingen over wederzijdse vermindering van strijdkrachten en bewapening in Centraal Europa (Wenen). Dit kan o.a. door in te gaan op de voorstellen van de Minister van Buitenlandse Zaken van Groot-Brittannië, zoals geformuleerd respectievelijk in de

laatste twee NAVO-ministerraadvergaderingen. Dit zou meebrengen dat het onderhandelingsforum op politiek beslissingsniveau blijft liggen.

Nu ook te Wenen erkend is dat een benaderende pariteit in het Centraal Europees gebied zou bestaan, kunnen stappen ondernomen worden ter wederzijdse bevestiging der defensie-inspanningen.

- Nieuwe maatregelen nemen om het wederzijds vertrouwen, in overeenkomst met de vertrouwenswekkende maatregelen in de Slotacte van de C.V.S.E., te versterken.
- Beperken van bewapening in Noord-Europa, de Balkan en het Middellandse-zeegebied.
- Verminderen van de buitenlandse troepensterkte.
- Het onderzoeken, binnen de NAVO, op welke wijze door België, nucleaire taken en het opslaan van kernwapens op ons grondgebied zouden kunnen worden opgeschort.
- Het verhinderen dat de functie van nucleaire wapens uitbreidt buiten de louter afschrikking naar mogelijk gebruik op het slagveld. Dit houdt de niet-invoering van ondermeer de N-bom in het NAVO-arsenaal in. Afbouwen van taken binnen de NAVO die niet tot het terrein van de directe verdediging behoren en het overhevelen van deze opdrachten naar bestaande of daartoe op te richten niet militaire instanties.

- Positieve aanpak van de ontwapeningsvoorstellen : zoeken naar verantwoorde voorstellen binnen de NAVO en een positieve houding aannemen ten aanzien van gelijkaardige voorstellen die uitgaan van het Warschaupact. Hiertoe dient afgestapt van de benadering waarbij de onderhandelingen gevoerd worden op basis van afdreiging.
- Vezet tegen de uitbreiding van de NAVO, naar territorium als bevoegdheid.

België en de strategische bewapening. Initiatieven nemen en steun verlenen tot realisatie van volgende maatregelen.

Op langere termijn :

- Totale stopzetting van kernproeven door alle Staten.
- Officiële verzaking aan het gebruik en dreiging met gebruik van kernwapens en vernietiging van hun stocks.
- Het verbieden van de ontwikkeling en de productie van nieuwe massale vernietigingswapens.
- Totaal verbod van chemische, biologische, meteorologische en klimatologische en andere nieuwe wapens.

Op kortere termijn :

- Efficiënter maken van de bestaande akkoorden in verband met de nucleaire proliferatie.
- Het komen tot een permanent orgaan of procedure van consultatie, zoals die reeds bestaat tussen Washington, Moskou en Parijs, ter voorkoming van nucleaire accidenten.

- Afsluiten van akkoorden over het „niet-eerst gebruikmaken“ van atoomwapens.
- Het scheppen van atoomvrije zones binnen Europa.
- Het afwijzen, onder welke vorm ook, van een Westeuropese kernmacht.

België in het kader van West-Europa.

- Inzet voor de uitbouw van een civiel, sociaal, humaan en solidair Europa waarbij het veiligheidsbeleid grondig moet worden veranderd en een actieve vredespolitiek gevoerd.
- Streven dat de Europese Unie zich zou uitbreiden tot al de daarvoor in aanmerking komende landen en ijveren voor de veiligheid en de samenwerking in Europa en de wereld.
- Wapenstandardisatie en wapenontwikkeling mogen geen motor worden voor een verdere economische of politieke integratie.

België in het geheel van Europa.

- Het loyaal aanvaarden en erkennen van de politieke draagwijdte van de Slotacte van de C.V.S.E. (Helsinki) en het objectief streven naar vredesverhoudingen binnen Europa.
- Verdere toepassing en concretisatie van de Slotacte van de C.V.S.E. over de samenwerking op het gebied van economie, wetenschap, techniek, milieu, humanitaire en andere domeinen en het regelen van geschillen op vreedzame wijze. Het degelijk voorbereiden van de komende Conferentie in Madrid (november 1980).
- Het geheel en elk van de delen van de Slotacte in het beleid integreren en zich niet opsluiten in één van de vele doelstellingen.
- Het opnemen binnen deze optiek van de zorg voor de eerbied van de mensenrechten in een globaal vredesstreven.
- Het steunen van alle initiatieven die de kleinere landen in Oost en West meer ruimte geven voor eigen ontplooiing en het aan de kaak stellen van alle maatregelen die bepaalde vormen van dominantie veroorzaken.
- Het oprichten van instanties rond de Slotacte van de C.V.S.E., waar op een permanente manier uitwisseling, overleg en samenwerking kan georganiseerd worden rond elk van de grote thema's van de Slotacte.

België en de situatie in de wereld.

- Regelmatig informeren, over de vredesopbouw binnen Europa in het kader van de Verenigde Naties, om te voorkomen dat de ontwikkelingslanden

louter toeschouwer zouden zijn.

- Bij de vredesopbouw kan speciaal gedacht worden aan :
 - . de eerbiediging van de beslissingen van de V.N.,
 - . de creatieve rol van België in het Ontwapeningscomité van de V.N. (Genève),
 - . de steun om tot een Wereldconferentie van de V.N. over de ontwapening te komen en het ijveren voor een internationale instelling voor wapenbeheersing en ontwapening ; reglementering en vermindering, gericht op het verbod, van de internationale wapenhandel en wapentransport ; een volledig wapenembargo tegen de totalitaire regimes die op flagrante wijze de Rechten van de Mens en de rechten van de volkeren geweld aan doen,
 - . de vermindering van de bewapeningsuitgaven, mede ten voordele van de oplossing van de grote problemen van de mensheid in de wereld,
 - . stelselmatig de discussie aangaan over de vredesvoorstellen die door andere naties worden gedaan,
 - . de oprichting van een permanente afdeling van politie-strijdkrachten ter beschikking van de V.N.,
 - . de acties van de V.N. regelmatig bekend maken.
- Het ontwikkelen en steunen van initiatieven voor de beëindiging van conflictsituaties buiten Europa, waar West-Europa sterk bij betrokken is.
- Steun verlenen aan de volkeren die ijveren voor zelfbeschikking en nationale onafhankelijkheid en zich inzetten tegen elke vorm van neo-kolonialisme, racisme en apartheid.

België en zijn interne situatie.

Met de steun van de overheid overgaan tot :

- . Het bevorderen van het streven naar vrede bij volwassenen en jeugd o.m. door : objectieve informatie, aangepast onderwijs en inschakelen van radio en T.V. ; het steunen van de organisaties en instellingen die zich voor deze doeleinden inzetten.
- . Het laten van ruimte voor debatten (gemonitord door de media) in het parlement rond de defensie van het land, onafhankelijk van de jaarlijkse stemming van het defensiebudget.
- . Het oprichten van een eigen autonoom „vredesinstituut“ met een zekere specialisatie t.a.v. de reeds bestaande (Zweden, Groot-Brittannië, Nederland, Noorwegen, Duitse Bondsrepubliek, Finland, Oostenrijk, e.a.).
- . Een plan uitbouwen, gesteund op

nationale solidariteit om de wapenfabricatie om te schakelen. Ter plaatse een reconversieplan uitvoeren, dat de aanwezige arbeidskrachten omschakelt in hun bestaande kwalificaties.

- . Het nemen van de nodige wettelijke schikkingen tot regeling en controle van de wapenhandel en wapentransporten.
- De onmiddellijke blokkering en de progressieve en controleerbare vermindering van de militaire uitgaven.
- Verbieden van de werving van huurlingen op ons grondgebied.
- Betere voorlichting van de dienstplichtigen rond de mogelijkheden waarop zij aan hun dienstplicht kunnen voldoen, binnen of buiten het leger. Het verstrekken van een opleiding die effectief leidt naar het kunnen vervullen der defensieve functies die van de miliciens verwacht worden i.p.v. hen te gebruiken als goedkope werkkrachten. Faciliteiten inbouwen tot verstrekken van een opleiding aan gewetensbezwaarden in het kader van de realisatie van een globaal verdedigingsstelsel. Beiden, zowel miliciens als gewetensbezwaarden, zullen een „vredesloon of wedde“ ontvangen in plaats van soldij, zakgeld.

Brussel, 17 jan. 1979.

RED DE TUNESISCHE VAKBONDSLEIDERS

In Vrede nr. 177 - nov. 78 publiceerden we uitgebreide informatie over het proces tegen de Tunesische vakbondsleiders. Bij dit proces werden de Algemene Sekretaris van het Tunesisch Vakverbond Habib Achour (o/voorzitter van het IVVV) en Abderrazak Chorabal, algemeen sekretaris van de UGT, van het gewest Sfax, tot 10 jaar dwangarbeid veroordeeld. Het IVVV en het ABVV maken bekend dat beiden vakbondsmensen van de gevangenis van Tunis naar deze van Bizerte werden overgebracht. Een verblijf in deze laatste gevangenis, gekend om het strenge regime, zou zware gevolgen kunnen hebben voor deze Tunesische arbeidersmilitanten. Red het leven van Achour en Chorabal. Stuur brieven en petitie-lijsten naar President Habib Bourguiba te Tunis voor hun onmiddellijke invrijheidstelling.

POLITIEK GEWELD IN TURKIJE

De escalatie van de situatie in Iran heeft de gebeurtenissen in Turkije wat naar het achterplan van de actualiteit verschoven. Dat betekent niet dat het er nu opgeklaard is. Het terrorisme van extreem rechtse paramilitaire organisaties als de „grijze wolven“ heeft in een jaar aan zo'n duizend mensen het leven gekost. De regering Ecevit heeft vrijwel niets gedaan om deze terreur te bestrijden. Na het bloedbad van eind december te Karahmanmaras, waar naar aanleiding van de begrafenis van twee linkse leraars meer dan tweehonderd mensen werden vermoord, is thans in dertien provincies - daaronder ook de grote steden Ankara, Istanbul, Adana, de krijgswet ingesteld. „Om het terrorisme te bestrijden en de democratische vrijheden te

beschermen“ aldus Ecevit. In werkelijkheid blijkt deze situatie alleen te leiden tot een verscherpte repressie ten aanzien van alles wat links is. Geen wonder trouwens als men bedenkt dat het precies de rechtse kringen zijn die sinds maanden op de staat van beleg aandringen. De provocaties van de „grijze wolven“, een paramilitaire organisatie van de fascistische Partij van Nationale Actie (PNA) van ex kolonel Türkes(1), waren er op gericht deze noodzakelijk te maken. Ook in Turkije bestaat een sterke binding tussen rechtse kringen en de legerleiding. Zo is de coördinatie van de staat van beleg toevertrouwd aan een generaal die met de PNA sympathiseert.

Medeplichtigheid van de regering.

De regering sluit de ogen voor deze bindingen. Ze hoopt nog steeds dat de aanvallen tegen de progressieven haar positie zullen versterken. Wat dat betreft zit er alvast continuïteit in de genomen maatregelen. Gedurende het jaar dat Ecevit nu al aan de macht is, werden de „grijze wolven“ nooit echt aangepakt. In het algemeen trouwens werd ten aanzien van rechts steeds een verzoenende politiek gevoerd. Blijkbaar hoopt Ecevit dat zijn welwillende houding de terreur zal doen afnemen. Eigenaardige opvatting toch, als men bedenkt dat het aantal slachtoffers onder een jaar regering Ecevit tot duizend is opgelopen tegenover vierhonderd zesenveertig in tweëndertig maanden rechtse regeringscoalitie. In weerwil van zijn belofte weigerde Ecevit ook de artikelen 141 en 142 uit het strafwetboek te schrappen. Deze dateren nog uit de tijd van Mussolini. Ze voorzien zware gevangenisstraffen voor hen die in publicaties naar de klassenstrijd of de marxistische

ZETELVERDELING IN HET PARLEMENT

	1973	1977
<i>Republikeinse Volkspartij (RVP) van Ecevit</i> <i>centrum-links</i>	185	213
<i>Gerechtigheidspartij (GP) van ex-premier Demirel</i> <i>centrum-rechts</i>	149	189
<i>Partij van Nationaal Behoud (PNB) van Erbakan</i> <i>islamitisch</i>	48	24
<i>Partij van Nationale Actie (PNA) van ex-kolonel Türkes</i> <i>fascistisch</i>	3	16
<i>Democratische Partij</i>	45	1
<i>Onafhankelijken</i>	6	4
<i>Turkse Eenheidspartij</i>	1	4

ideologie verwijzen of deze progageren. Zo is Turkije op dit ogenblik nog het enige land in Europa waar de Kommunistische Partij illegaal is. Ecevit weigerde verder iedere alliantie met andere progressieve krachten. Onder voorwendsel van terreurbestrijding liet hij zelfs nieuwe wetten aannemen die de democratische vrijheden beperkten. Zo werden ook reeds in het verleden tal van progressieve organisaties op last van de regering ontbonden.

Ook de instelling van de krijgswet treft vooral de activiteiten van de linkse orga-

nisaties. De eerste dag reeds werden achteventig militanten van de progressieve jongerenorganisatie gearresteerd. Hun vergrijp: ze deelden tracten uit over de gebeurtenissen van Karahmanmaras. De activiteiten van de groep en van de progressieve vrouwenorganisatie werden intussen aan een gerechtelijk onderzoek onderworpen.

Het fascistisch gevaar daarentegen is door de instelling van de krijgswet alleen nog maar toegenomen. De toestand op dit ogenblik heeft veel gemeen met de situatie in Griekenland voor de militaire coup

(1) Kolonel Türkes was betrokken bij de militaire staatsgreep van 1960. Hij dirigeerde op dat ogenblik een Turks departement van de NAVO.

van april '67.

Publicaties die de staat van beleg bekritisseren zijn verboden. De bevoegdheden van de burgerlijke rechtbanken werden aan zes militaire uitzonderingsrechtbanken overgedragen. Dat geldt ook voor een proces als dat tegen Ahmet Tastan en het blad *Urüm*, die terechtstaan wegens publicatie van het programma van de Turkse Kommunistische Partij, Ahmet Tastan riskeert een gevangenisstraf van elf jaar. Ook op andere gebieden beschikken de militairen over een aantal uitzonderlijke bevoegdheden. Ze mogen huiszoekingen laten uitvoeren in openbare en privé gebouwen, er brieven, documenten e.a. in beslag nemen, censuur instellen over pers, radio en televisie, „lastige personen“ uit hun provincie verbannen, beperkingen opleggen op verplaatsingen zowel binnen als buiten de provincie, personen gedurende een periode van dertig dagen onder toezicht plaatsen, het recht op staking, boycot e.a. beperken, de avondklok instellen, enz.

Dieper liggende oorzaken.

In wat volgt willen we even nader ingaan op de onderliggende oorzaken die de regering van de sociaal-democraat (!) Ecevit ertoe brachten om het parlement aldus aan kant te zetten. We baseren ons daarbij voornamelijk op de brochure *Massacre à Ankara: Pourquoi ?* en op het informatiebulletin van *Info Türk*.

Daaruit blijkt duidelijk dat de moeilijkheden niet eenvoudig kunnen worden toegeschreven aan enkele Muzulmaanse fanatici of aan pogingen om Ecevits zgn. Scandinavische successen ongedaan te maken. Een voorstelling die we in tal van Belgische kranten terugvinden.

De bloedige gebeurtenissen van Karahmanmaras waren door de PNA „gepland“. Ze kaderen in de politiek van het Amerikaans imperialisme dat zijn belangen in Iran en het Midden-Oosten meer en meer in gevaar ziet komen en in het aanmoedigen van terreur een efficiënt middel denkt te vinden om in Turkije een sterker en trouwer regime aan de macht te brengen.

De contra-guerrilla.

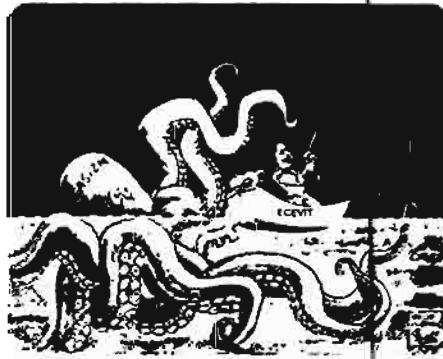
Er zijn aanwijzingen dat officiële organisaties als de Nationale Inlichtingendienst (vergelijkbaar met de Amerikaanse CIA) en de Contra-Guerrilla de terreurgroepen aanmoedigen en beschermen. De Contra-Guerrilla is een speciale eenheid, waarvan de officieren worden opgeleid door de Amerikaanse Geheime Diensten.

Ze opereert in het geheim. Haar opdracht bestaat er zgn. in het land tegen opstand en buitenlandse agressie te beveiligen.

Maar uit verscheidene officiële instructies blijkt dat ze vooral begaan is met de „politieke en sociale oppositie tegen de in het land vigerende orde“.

Toen in de periode tussen 1971 en 1973 de militairen de macht aan zich trokken, speelde de organisatie reeds een belangrijke rol in het vermoorden, martelen, vals beschuldigen en terechtstellen van „staatsgevaarlijke elementen“.

De reactie van de bevolking tegen de onmenselijke praktijken van de organisatie was zo sterk dat Ecevit in zijn verkiezingscampagne van 1973 beloofde dat hij ten einde zou stellen aan het illegale optreden van de veiligheidsdienst. Toen Ecevit na een aanvankelijk mislukte formatiepoging in januari 1974 toch aan de macht kwam, stemde hij echter in met de benoeming van een aantal van de officieren van de contra-guerrilla als commandanten van het Turkse bezettingsleger op Cyprus. Daar vormden ze een „speciaal bureau“: Bayraktarlık, dat controle uitoefende op alles wat zich op het Turkse deel van het eiland afspeelde.

Ondertussen werd de regering Ecevit ten val gebracht. Dat nam niet weg dat de linkse krachten zeer snel in aanhang wonden. De contra-guerrilla hernam daarop haar activiteiten, die aanvankelijk nog tot intimidaties beperkt bleven. Later associeerde ze zich met de paramilitaire organisaties van de PNA. Zo liet ze in de tweeëndertig maanden rechtse regeringscoalitie van het „Nationalistisch Front“ vierhonderd zesenzeestig mensen vermoorden.

Deze intimidaties konden echter niet verhinderen dat de Republikeinse Volkspartij van Ecevit gestadig groeide en dat de verkiezingen van eind 1977 na enkele moeilijkheden uiteindelijk Ecevit opnieuw aan de macht brachten.

Sindsdien verscherpten de contra-guerrilla en de PNA opnieuw hun terreur, waarvan het trieste bilan in 1978 tot duizend doden opliep.

De wetten van het imperialisme.

Dat Ecevit bij deze gebeurtenissen zo lang passief bleef toezien en nu uiteindelijk met de instelling van de krijgswet in de rechtse val is getrapt, heeft zowat alles te maken met de ontredderde economische en financiële situatie van het land, met zijn afhankelijkheid van het Amerikaans imperialisme en met het gebrek aan durf om resoluut een andere weg te kiezen. Voor hij aan de macht kwam had Ecevit allerlei hervormingen in het vooruitzicht gesteld waarmee een einde zou worden gemaakt aan de nefaste gevolgen van drie jaar rechtse regeringscoalitie. Na een jaar regeren is daarvan nog maar weinig terechtgekomen. Ecevit en zijn Republikeinse Volkspartij zijn sedertdien een flink stuk naar rechts uitgegleden.

In de loop dat hierdoor het Amerikaanse wapenembargo zou worden opgeheven, deed Ecevit belangrijke militaire, politieke en economische toegevingen aan de Carter-administratie en het Internationaal Monetair Fonds (IMF).

In weerwil van beloften en neutrale internationale vredespolitiek te zullen voeren, bleef Ecevit vasthouden aan de afhankelijkheid van de NAVO. Hij sloot zelfs nieuwe akkoorden met de VS. De Turkse militaire bases werden heropend. En hij schonk de NAVO een nieuwe basis in de provincie Konya voor de vliegende AWACS-radaren.

Doel van dat alles was voornamelijk het verwerven van imperialistische steun voor de Turkse economie. Maar ook op economisch gebied is de situatie in 1978 bar versterkt. De werkloosheid is toegenomen en bedraagt thans 21 %. De inflatie bereikte een recordhoogte van 67 %. De prijzen van de consumptiegoederen stegen met meer dan 100 %. In diezelfde periode stegen de lonen met slechts 7,2 %. De Turkse economie werd er niet stabiel op.

Onder druk van het IMF werd de lira herhaaldelijk gedevalueerd: eers met dertig procent en later met kleinere percentages. In weerwil van Ecevits regeringsprogramma dat een onafhankelijke economische en financiële politiek beloofde, is de afhankelijkheid van het Amerikaans imperialisme thans sterker dan ooit. De buitenlandse schuld van Turkije is in 1978 opgelopen tot 19 miljard dollar tegen 12,7 in 1977.

Somers perspectieven.

Het valt te verwachten dat deze situatie in 1979 nog zal verslechteren. Een recent rapport van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voorspelt Turkije alvast een som-

bere toekomst. In afwachting van verdere economische en financiële „tegenoetkomingen“ van de VS voor de heropening van de militaire bases, heeft Ecevit ook bij de EEG om zo'n 8,1 miljard dollar economische hulp verzocht voor de komende vijf jaar. NAVO-secretaris-generaal Luns had Turkije die economische hulp reeds toegezegd. Maar ondanks dat verklaarden de vertegenwoordigers dat de Gemeenschap een dergelijk krediet niet kon toekennen. Het moest eerst door de afzonderlijke landen worden goedgekeurd en gewaarborgd. Zowel de OESO als het IMF als de lidstaten van de EEG verklaarden bovendien dat verdergaande offers noodzakelijk zouden zijn. De belangrijkste voorwaarde van het IMF is een nieuwe

devaluatie van de lira met 40%. De devaluatie met 30% van maart 1978 heeft volgens het IMF niet het gewenste resultaat gehad voornamelijk omdat de regering onvoldoende bereid is geweest tot bijkomende maatregelen. Dit heeft nefaste gevolgen gehad omdat de prijzen niet in bedwang werden gehouden. Het IMF eist ook een drastische sanering van de openbare uitgaven. Bovendien moet de stijging van de lonen en van de consumptie worden afgeremd. Premier Ecevit gaf duidelijk te kennen dat hij de voorwaarden van het IMF erg streng vond. Hij vond dat ze geen rekening hielden met de politieke en sociale situatie van Turkije. Maar zolang Ecevit er de voorkeur aan geeft in het imperialis-

tische kamp te blijven, zal hij zich, gezien de enorme buitenlandse schuld van Turkije, toch naar deze voorwaarden moeten beschikken.

Rekening houdend met deze keuze valt te verwachten dat ook in de toekomst geen echte maatregelen zullen worden genomen om het fascistisch geweld effectief te bestrijden. De bindingen van de terreurgroepen met het Amerikaans imperialisme zijn te duidelijk. De situatie zal zich ongetwijfeld verder toespitsen. Het is immers duidelijk dat alleen een onafhankelijke politiek Turkije én van zijn politieke én van zijn economische moeilijkheden kan bevrijden.

Lea HENDRIKX
16.01.1979

GEDICHT

*Kind zijn
is blind geboren worden
tussen dromen en sprookjes
zoekend naar vrijheid
in een raadselachtig bestaan.*

*Kind zijn
is leven met een lach en een traan
in een veel te nauwe ruimte
groeïend in een hels lawaai
van moter en ander vreemd signaal ?*

*Kind zijn
is spelen in de zon
zoekend naar het stukje groen
waar je nog rustig
een spelletje met de bal kunt doen.*

*Kind zijn
is groeien in het licht van de zomer
om naar je eigen echo te kunnen
luisteren
tot je moegeteld aan uren en tijd
je zelf niet meer herkent in de
spiegel
der volwassenheid.*

Jozef Vandromme

EUROPEES SEMINARIE OVER ZAIRE

Zaterdag 3 en zondag 4 maart 1979 in de Zaal „Nieuw Achtenhuis“, Fontainasplein 9/11, 1000 Brussel.

Ingericht door :

Een Belgisch - Frans initiatiefkomitee waaraan reeds een dertigtal organisaties hun medewerking verlenen o.m. Témoignage Chrétien, Union Nationale des Etudiants de France, J.O.C.-J.O.C.F., Mouvement de la Paix Français, Clubs Unesco, Vereniging van Demokratische Juristen, Soc. Beweging v.d. Vrede, CNAFD, Boycot Outspan Aktie, Elcker Ik, U.B.D.P., Vrede e.a.

Voorgestelde tema's :

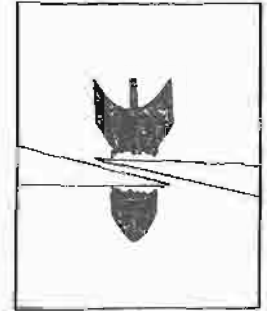
*Zaire : politiek en economisch.
België : de politiek tegenover Zaire en het plan Mobutu.
Frankrijk : de Franse interventie en de politiek in Afrika.
D.B.R. : OTRAG en de Duitse bindingen in Afrika.
Zuidelijk Afrika en Zaire.*

Inleiding door sprekers uit de onderscheiden landen.

Inschrijvingsrecht :

*100 fr. te storten op Prk. 000-0817568-52 van UBDP
Tulpstraat 29,
1050 Brussel.
Met vermelding sem. Zaire.*

Personen die zaterdag en zondag het middagmaal ter plaatse willen gebruiken kunnen zich hiervoor inschrijven door storting van 250 fr. per persoon en per middagmaal op hogergenoemde giro.

Sept. 1970

DE GESCHIEDENIS VAN DE ATOOMBEWAPENINGSWEDLOOP

De atoombomben op Hiroshima en Nagasaki.

Als het vraagstuk van de kernbewapening overdenken, gaan we onze gedachten onvermijdelijk terug naar de eerste, en tot op heden enige, keer dat atoomwapens werkelijk zijn gebruikt: de atoombomben op Hiroshima en Nagasaki op 6 en 9 augustus 1945. Het besluit van de Amerikaanse president Truman om atoombomben in te zetten was een stap met verreikende

consequenties.

Vanzelfsprekend allereerst voor de Japanse bevolking; tegelijkertijd echter beïnvloede dit besluit voor vele jaren de internationale verhoudingen in hun totaliteit - in feite tot op de dag van vandaag.

De atoombomben die boven Hiroshima en Nagasaki werden afgeworpen hadden een onvoorstelbare uitwerking.

Volgens de jongste gegevens 1) bedroeg het aantal slachtoffers dat in 1945 overleed aan de gevolgen van de atoombomaanval circa 74.000 in Nagasaki en 140.000 in Hiroshima. Vele duizenden personen waren in 1950 nog steeds vermist en van hen is het lot onbekend. Eveneens is onbekend het aantal mensen dat het aanvankelijk overleefde maar in de jaren na 1945 stierf aan de gevolgen. Vele van de optredende stralingsziekten openbaarden zich pas na vele jaren. Bij de overlevenden van de atoomaanval lag bijvoorbeeld het sterftecijfer als gevolg van leukemie in de vijftiger jaren dertig keer zo hoog als bij de rest van de Japanse bevolking. Daarna daalde dit cijfer langzaam, maar het is nog steeds hoger dan het gemiddelde.

Een schok van verbijstering ging door de wereld: en op degenen die besloten tot het inzetten van de atoombom rust een zware verantwoordelijkheid. De vraag rees; en deze vraag willen wij hier ook stellen: was het gebruik van de atoombom in de oorlog tegen Japan gerechtvaardigd? Was de militaire noodzaak werkelijk aanwezig? En zelfs indien dat het geval was, leidde het gebruik van de atoombom desondanks niet tot een vertroebeling van de internationale betrekkingen?

Standpunt regering Verenigde Staten. Deze vragen zijn van meet af aan het onderwerp geweest van felle meningsver-

schillen, zowel internationaal als binnen Amerikaanse regeringskringen. De uiteindelijke verantwoordelijke voor het besluit tot gebruik van de atoombom, president

affiche, uitgegeven door Vrede, 2 fr.

Truman, verklaarde in een rede op 9 augustus 1945: „Wij hebben deze gebruikt om de doodstrijd van de oorlog te verkorten, om de levens van vele duizenden jonge Amerikanen te redden“.

Op 3 oktober 1945 zei hij in een boodschap aan het Congres: „Bijna twee maanden zijn er voorbijgegaan sinds de atoombom werd gebruikt tegen Japan. Die bom won de oorlog wel niet, doch verkortte de oorlog zeker. Wij weten dat hierdoor het leven van een onnoemelijk aantal Amerikaanse en geallieerde soldaten werd gespaard, die anders in de gevechten gesneeuvelde zouden zijn“.

Stimson, minister van oorlog van de VS in augustus 1945, schreef later 2):

„Teneinde de oorlog in de kortst mogelijke tijd te beëindigen en de enorme verliezen van mensenlevens te vermijden waarmee we anders geconfronteerd zouden zijn, meende ik, dat we de Japanse keizer moesten gebruiken als ons instrument om zijn volk te bevelen en te dwingen de strijd te staken en zich te onderwerpen aan ons gezag via hem, en dat we hem en zijn bestuursadviseurs om dit te bereiken een dwingende reden moesten geven ten einde aan onze eisen tegemoet te komen. Deze reden moest bovendien van zodanige aard zijn dat zijn volk zijn besluit zou kunnen begrijpen. De bom leek mij een uniek middel voor dat doel“.

Aldus luidde het officiële Amerikaanse regeringsstandpunt over het inzetten van de atoombom.

Meningsverschillen in de VS.

Ook in de hoogste Amerikaanse kringen waren er evenwel velen die er anders over dachten. Zo schreef de VS-admiraal Wil-

liam D. Leahy, die een belangrijke rol vervulde in de oorlogsvoering tegen Japan, in 1950 dat „het gebruik van dit barbaarse wapen op Hiroshima en Nagasaki geen werkelijke bijdrage betekende aan onze oorlog tegen Japan“. 3)

De Amerikaanse diplomaat Sumner Welles, nauw medewerker van president Roosevelt, onderschreef de officiële argumentatie voor het afwerpen van de atoombommen, maar waarschuwde tegelijkertijd voor het groeiende internationale wantrouwen dat er onvermijdelijk uit voort vloeiende. Hij schreef 4) :

„Het besef van de implicaties van dit gebruik van de atoomenergie verspreidde zich over de wereld als een giftige mist. (...) Het gebruik van de atoombom, de snelle overgave van Japan voordat de Sowjet-legers meer dan een paar dagen hadden gehad om Mantsjoerije binnen te trekken, en de hysterische reactie van het publiek in de westerse democratieën schiep onmiddellijk een kloof van achterdocht en misverstand tussen de Sowjet-Unie en het Westen“. (pag 67).

En verder (pag 347) :

„Er was slechts één manier waarop de Verenigde Staten de snelle afbrokkeling van het internationale vertrouwen had kunnen voorkomen. Alvorens de atoombom in te zetten (...) had de Verenigde Staten een volledig uitgewerkt voorstel moeten voorleggen aan alle andere Verenigde Naties, dat voorzag in een effectief controlesysteem door de Verenigde Naties teneinde waarborgen te scheppen tegen het gebruik van atoomenergie voor agressieve doeleinden en de toepassing ervan te verzekeren slechts voor het welzijn van de mensheid. Maar de Verenigde Staten toonden een totaal gebrek aan een dergelijk stoutmoedig en constructief leiderschap. Haar politiek van zwenkingen kon niet anders dan de wrok en de achterdocht van de Sowjet-Unie versterken en de vrees van alle andere volkeren doen toenemen“.

De opvattingen in de Amerikaanse politieke top waren dus allerminst unaniem.

Verzet Amerikaanse geleerden.

Een belangwekkend Amerikaans document is het James Franck-Rapport. 5) De Commissie-Franck was een wetenschappelijke commissie die advies uitbracht aan de VS-regering over het gebruik van de atoombom tegen Japan. Het Franck-Rapport werd (in het geheim) uitgebracht in juni 1945, en werd in de loop van 1946 vrijgegeven voor publicatie. Het rapport wees het zonder voorafgaande waarschuwing gebruiken van de atoombom af :

„De militaire voordelen en het feit dat hierdoor Amerikaanse levens kunnen worden gespaard, kunnen blijken niet op te wegen tegen de gevolgen van de golf van afkeer en verontwaardiging die over de rest van de wereld zal gaan. (...)

Wij zijn van mening dat deze overwegingen het gebruik van atoombommen voor een aanval op Japan in de naaste toekomst ongewenst maken. Indien de Verenigde Staten de eerste zouden zijn om dit nieuwe middel ter massale uitroeiing van de mensheid toe te passen, zouden zij in de gehele wereld de steun van de publieke opinie verliezen, de bewapeningswedloop verhaasten en grote hindernissen opwerpen ten aanzien van een toekomstige internationale overeenkomst voor de controle op zulke wapens“. Hier blijkt dat bij veel geleerden die werkzaam waren bij het A-bom-project van het begin af aan weerstand leefde tegen de militaire plannen met betrekking tot de atoombom, zoals die in augustus 1945 ten uitvoer werden gebracht. Het memorandum van de Commissie-Franck werd krachtig ondersteund door een petitie aan president Truman van 64 geleerden die meewerkten aan de metallurgische sectie van het A-bom-project. Hun dringende verzoek werd genegeerd. Echter, nu we meer dan dertig jaar later de gebeurtenissen én hun gevolgen in ogenschouw kunnen nemen, kan niet ontkend worden dat het advies van de Commissie-Franck profetische woorden bleek te bevatten.

Het besluit atoombommen te gebruiken.

Een speciale studie over de beslissing de atoombom tegen Japan te gebruiken is opgenomen in een boek van de Engelse fysicus prof. Blackett : Atoomenergie en zijn gevolgen, uitgekomen in 1949. 6) Blackett citeert daarin - de ook hier aangehaalde - opvattingen van Truman en Stimson. Vervolgens werpt hij de vraag op welke nu eigenlijk de dwingende militaire redenen waren om zo spoedig de atoombom in te zetten. Immers, in de woorden van oorlogsminister Stimson zelf :

„De strategische plannen van onze gewapende macht voor het verslaan van Japan, naar zij er in juli uitzagen, hielden geen rekening met de atoombom die nog niet in Nieuw-Mexico was beproefd. Wij waren van plan de blokkade ter zee en in de lucht te versterken en in hoge mate de bombardementen te doen toenemen tijdens de zomer en het begin van het najaar, om op 1 november een invasie op het zuidelijke eiland Kioesjoe te ondernemen. Hierop zou dan weer een invasie op het hoofdeiland Honsjoe in het voorjaar van 1946 volgen“.

En Blackett schrijft daarop :

„Daar de eerstvolgende grote actie der Verenigde Staten eerst op 1 november zou aanvangen, was er dus klaarblijkelijk geen element in het geallieerde plan-de-campagne dat het afwerpen van de eerste bom zo dringend maakte, dat dit liever op 6 augustus dan op een willekeurig ander tijdstip in de daarop volgende twee maanden zou moeten gebeuren“.

Het was de Amerikaanse regering bovendien bekend dat de Japanners al stappen hadden ondernomen bij de Sowjet-regering in de hoop dat deze zou bemiddelen bij een vrede via onderhandelingen. Daarenboven was het de Amerikaanse regering bekend dat de Sowjet-Unie al in februari 1945 had toegezegd - op uitdrukkelijk verzoek van de VS zelf - aan de oorlog tegen Japan te zullen gaan deelnemen drie maanden na beëindiging van de oorlog in Europa. Daar deze afliep op 8 mei, zou de Sowjet-Unie op 8 augustus Japan de oorlog verklaren - hetgeen ook exact op die datum geschiedde. Prof. Blackett stelt dan ook :

„Indien het sparen van Amerikaanse levens het hoofddoel was geweest, dan zouden de bommen ongetwijfeld nog achter de hand gehouden zijn, tot

a. Het vaststond dat de Japanse vredesvoorstellen die via Rusland waren gedaan, niet aanvaardbaar waren, en
b. Het Russische offensief, dat maandenlang deel had uitgemaakt van het geallieerde strategische plan en waarin de Amerikanen voorheen zelf hadden gevraagd, zijn beloop had gehad“.

Welke verklaring is dan wel te geven voor het al in begin augustus afwerpen van de atoombom ? Blackett komt tot de conclusie dat de vroege datum van 6 augustus alleen maar in verband kan worden gebracht met de belangrijke datum van 8 augustus, de dag waarop het Sowjet-offensief tegen Japan zou beginnen.

De atoombom was in feite het ideale wapen om Japan op de knieën te krijgen vóór Rusland ging meedoen, of althans vóór de Sowjet-troepen snelle vorderingen zouden maken. Hetgeen de VS de hege-monie zou verzekeren in Japan, zonder die te hoeven delen met de Sovjetunie. Opmerkelijk genoeg wordt deze conclusie feitelijk bevestigd door Truman in zijn memoires. 7)

Hij schreef : (pag. 375) :

„Hoe graag wij de Russen ook in de oorlog tegen Japan wilden betrekken, na mijn ervaring in Potsdam stond het bij mij vast, dat zij niet bij het bestuur van Japan ingeschakeld dienden te worden“.

En :

„Ik was vastbesloten met de Japanse bezetting niet het Duitse voorbeeld te volgen. Ik wenste geen verdeeld bestuur of verschillende zones. De Russen mochten de kans niet krijgen zich op dezelfde wijze als in Duitsland te gedragen". (pag. 398) Moet hier niet de conclusie getrokken worden dat het vergroten van de Amerikaanse invloedssfeer tegen de Sowjet-Unie in, een belangrijk motief vormde voor het gebruik van de atombom, bijna drie maanden voordat de eigenlijke Amerikaanse invasie in Japan zou beginnen?

Eerste stap in atoombom.

Met prof. Blackett kunnen we dan ook tot de volgende slotsom komen: „dat het werpen van de atombom niet zo zeer de laatste militaire daad van de Tweede Wereldoorlog was, dan wel een van de eerste grote operaties in de koude oorlog tegen Rusland".

In dit licht is het alteminst verwonderlijk dat het in de eerste jaren na 1945 op geen enkele wijze mogelijk bleek tot een internationale overeenkomst te komen over het gebruik van atoomenergie. Elk voorstel van VS-zijde baseerde zich op het feit dat de VS wél beschikten over atoomwapens en de andere landen niet; op een atoom-monopolie dat - zoals o.a. al in juni 1945 door de Commissie-Franck was uiteengezet - geen stand kon houden. De waarschuwingen en voorspellingen van wetenschapsmensen en anderen bleken geheel op hun plaats te zijn. De atombom op Hiroshima en Nagasaki schaadde de internationale betrekkingen. De A-bom was de eerste stap in de atombewapeningswedloop, dus in feite een instrument van de koude oorlog. Een wapenwedloop, die niet slechts voerde tot steeds verdere perfectie van kernwapens, maar ook spreiding van A-wapens over telkens meer landen met zich mee bracht.

Daarom moet hier (en we komen daar in andere artikelen op terug) met nadruk het volgende feit genoemd worden: dat het afwerpen van de atombommen op Japan in augustus 1945 de eerste keer, maar tot nu toe ook de enige keer was, dat kernwapens werkelijk gebruikt werden. Dit niettegenstaande het feit dat er nu veel grotere arsenalen en een veel verdergaande perfectie en precisie van atoomwapens voorhanden zijn, en ondanks dat er herhaaldelijk zeer serieus is overwogen atoomwapens in te zetten. 8)

Het kan slechts betekenen dat de invloed van de publieke opinie gericht tegen opvoering van de wapenwedloop, van het verlangen naar vrede en ontspanning in de wereld de afgelopen tientallen jaren ge-

groeit is. Gegroeit is tegen de stroom in van diegenen die de kernwapens willen zien als een „een direct op het slagveld inzetbaar" wapen en aan een dergelijke ontwikkeling ook wetenschap, techniek en vele miljarden aan belastinggelden ondergeschikt wensen te maken.

In dit verband zou het van bijzondere betekenis zijn, en daartoe liggen thans de mogelijkheden in het verschiep, om de neutronbom als perfectie van de eerste van een hele nieuwe generatie kernwapens te stoppen.

Het zou een werkelijk keerpunt zijn in de geschiedenis van de bewapeningswedloop.

Hans Akkermans

Noten

- 1) Bulletin of the Atomic Scientists, Vol. 33 nr. 10 (December 1977), pag. 48 e.v.
- 2) H.L. Stimson; The Decision to Use the Atomic Bomb, Bulletin of the Atomic Scientists, Vol. 3 nr. 2 (February 1947).
- 3) W. D. Leahy; I Was There, New York, 1950, pag. 441.
- 4) Sumner Welles; Where Are We Heading, New York 1946.
- 5) Bulletin of the Atomic Scientists, Vol. 2 nr. 5 (May 1946).
- 6) Prof. Dr. P.M.S. Blackett; Military and Political Consequences of Atomic Energy, Turnstile Press, 1949. Nederlandse uitgave onder de titel: Atoomenergie en zijn gevolgen, Amsterdam 1950.
- 7) Harry S. Truman; Memoirs, Vol. I; The Year of Decisions (1945), Nederlandse uitgave, Amsterdam 1953.
- 8) Zie bijvoorbeeld het interview met Daniel Ellsberg, opgenomen in dit nummer van het N-Bulletin.

De Heer Ullsten, de Zweedse Eerste Minister, verklaarde eind januari te Washington dat zijn regering in het Parlement eerstdaags een wetsvoorstel zal indienen om alle Zweedse private investeringen in Zuid-Afrika te verbieden.

Hij hoopt dat andere landen dit voorbeeld zullen volgen ten einde zodoende meer druk uit te oefenen op de regering van Zuid-Afrika en haar te verplichten het plan van de Verenigde Naties voor Namibië te aanvaarden.

Integengesteld tot wat sommigen beweren bevestigde dhr. Ullsten dat zijn regering geenszins het inzicht heeft zijn hulp aan Vietnam stop te zetten. Deze hulp bedroeg in het voorbije jaar 100 miljoen dollar wat 10 procent betekent van het geheel van de buitenlandse hulp.

NAAR DE GEEST OF NAAR DE LETTER ?

Iedere landgenoot kent de aanhef van onze grondwet waarin ons geleerd wordt dat „iedereen gelijk is voor de wet". In principe althans want in de praktijk zal ieder reeds ervaren hebben dat het dikwijls anders om is. Meestal zelfs! Notarissen of andere rijke lui hebben en krijgen op alle terreinen wel heel wat meer aanslag dan doodgewone werkmensen. Zo worden grote kranten en tijdschriften, die eigenlijk het eigendom zijn van sterke financiële groepen, ook met heel wat meer inschikkelijkheid behandeld dan b.v. een tijdschrift als „Vrede". Dit komen we weer eens aan de lijve te ondervinden.

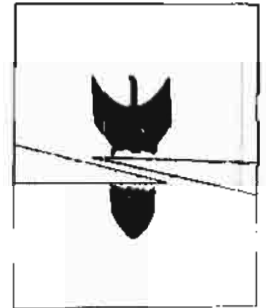
Vrede moet nu ook, en dit met terugwerkende kracht, BTW op de gefinde abonnementsgelden betalen. Dat het hier om een tijdschrift gaat dat uitgegeven wordt door een vzw, beter uitge-drukt door een groep mensen die zich belangloos inzetten en dus met de uitgave van hun maandblad geen winst nastreven, wordt geenszins rekening mee gehouden. De wet is de wet. Dezelfde voor een N.V. die met de uitgave van een krant mooi winsten maakt en bovendien nog regeringsubsidies ontvangt als voor het maandblad van een vzw dat dank zij de onbaatzuchtige inzet van zijn leden verschijnt. „Alle Belgen zijn gelijk voor de wet...".

De feiten zijn nu echter zoals ze zijn. Onmeedogzaam. Voor „Vrede" is het vanzelfsprekend een lelijke streep door de rekening. Dank zij de steun van onze lezers zal men ons echter, ondanks deze nieuwe hindernis, niet klein krijgen.

Help ons dus om „VREDE" beter te verspreiden. Stort ook een bijdrage in ons „Vredesfonds" om het geleden verlies te dekken of... geef een **BESTENDIG ORDER** aan uw financiële instelling om maandelijks een bijdrage op onze rekening over te schrijven.

VREDESFONDS

W.W. Tielt : 250 fr. ; G.D. Oostende : 100 fr. ; J.E. Gent : 50 fr. ; M.V. : 100 fr. ; J.C. Oostakker : 50 fr. ; E.M. Brussel : 100 fr. ; A.M. Dilbeek : 100 fr. ; W.W. Kortrijk : 100 fr. ; J.V. Gent : 100 fr. ; G.M. Gent : 100 fr. ; N.V. Evargem : 100 fr. ; B.B. Jongeren : 100 fr. ; CDS Gent : 100 fr. ; R.W. Brugge : 50 fr. ; ADS Oostende : 100 fr. ; E.D. Brugge : 100 fr. ; T.B. Gent : 100 fr. ; E.C. Antwerpen : 100 fr. ; F.V. Gent : 50 fr. ; L.F. Gent : 100 fr. ; L.M. Wekeren : 500 fr. ; N.G. Butekom : 100 fr. ; C.S. Genk : 100 fr. ; W.P. Brussel : 200 fr. ; U.C. Oostkamp : 100 fr. ; A.B. Gent : 100 fr. ; D.M. Ledeborg : 200 fr. ; A.V. Averbode : 200 fr. ; R.B. De Haan : 200 fr. ; A.J. Leuven : 200 fr. ; R.M. Oostende : 100 fr. ; naamloos : 20.000 fr. ; naamloos Oostende : 2.000 fr.

STAND VAN ZAKEN IN DE M(B)FR ONDERHANDELINGEN TE WENEN

Aan de basis van de sinds 1973 aangevatte onderhandelingen M(B)FR ligt de binnenlandse druk tot vermindering der defensieinspanningen in het kader van de détente. Deze druk werd gekanaliseerd naar onderhandelingen tussen Oost en West om via een akkoord te komen tot wederzijdse reducties van troepen en wapensystemen. Was de bedoeling van het Warschaupakt alle wapensystemen in

reducties te betrekken en dit binnen een zo groot mogelijk gebied dan kon NATO toch doordrukken dat deze enkel plaats zouden vinden (vooralnog ?) in de Centraal-Europese zone (1) en toegespitst op een beperkt aantal systemen. Dit weerspiegelt NATO's bekommernis tegemoet te komen aan de asymmetrieën welke zij bemerkt in het voordeel te zijn van het Warschaupakt, te weten de grondstrijdkrachten en de pantsers.

Pariteit.

Tot op heden is men er wederzijds niet in geslaagd een juist inzicht te hebben in de respectievelijke troepensterktes.

Net zoals in 1977 kwam rond de onderhandelingsstafel een datauitwisseling tot stand (in maart '78) naar de globale troepensterkte in de betrokken zone en dit gespecificeerd ditmaal volgens een roosterstelsel (militaire formaties). De aangepaste data (troepenstand op 1 januari '77) verschillen geenszins van de eerder verstrekte cijfers, toch wat het WP betreft. Hoe kon het ook anders nadat Breznev verklaard had dat in het afgelopen jaar geen wijziging in de troepenstand had plaatsgevonden?

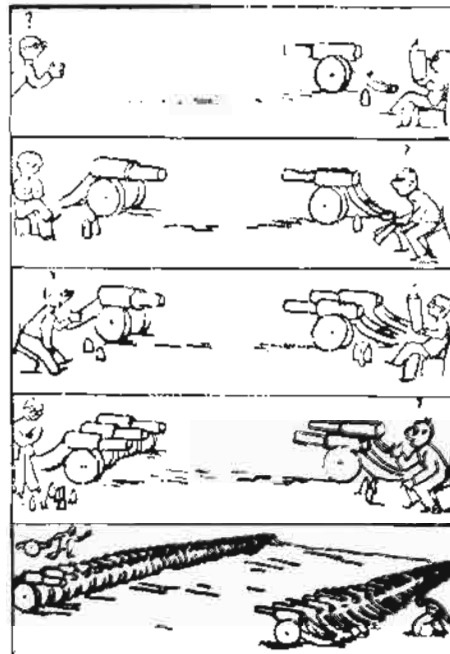
NATO ziet aldus nog steeds 962.000 WP-grensstrijdkrachten tegenover thans 791.000 NATO-manscapen (Fransen inbegrepen) in de zone. Het Oosten stelt slechts 805.000 opgesteld te hebben. (De voorstellen van het WP zijn alsdan steeds op dit cijfer gebaseerd).

De discrepantie tussen de NATO-geschatte cijfers en deze door het WP verstrekt blijft dus zowat 157.000 man (af te ronden op 150.000 gezien de rest reeds gesitueerd blijkt te zijn).

NATO-analyse van informatie vond divergentie tussen geschatte en verstrekte

cijfers vooral bij de Sovjet- en Poolse troepen.

Is omtrent de reële cijfers vooralnog geen eensgezindheid bereikt dan toch toont zich een nuancering die op dit vlak zijn sporen laat.

Het Westen heeft (via Schmidt) de notie overgenomen als zou in het gebied een approximatief evenwicht bestaan. Eventuele reducties zouden alsdan ook leiden

tot een situatie gekenmerkt door een gelijkaardige benaderende pariteit. Aanvaarding hiervan zal het voor het Westen moeilijker maken te insisteren op asymmetrische reducties welke procentuele verminderingen sterk zouden overtreffen. De tendens naar procentuele reducties tekent zich hiermee duidelijker af. Wat de datadiskussie zelf betreft: deze zal zich handhaven, zeker totdat het Westen reële inhoud weet te vatten voor het begrip „approximatieve pariteit“, d.i. tot de divergentie in geschatte en gepresenteerde cijfers naar nul tendens. Mogelijks kan dit gebeuren door een aangepaste definitie van de in te rekenen troepen. (Op dit ogenblik is het criterium voor al dan niet inrekenen het dragen van een uniform).

Twee fasen.

Het is steeds NATO's standpunt geweest dat reducties M(B)FR zouden verlopen via twee onafhankelijke akkoorden. Een eerste akkoord enkel slaande op troepenreducties en terugtrekking van bepaalde wapensystemen van Amerikanen en Sovjets in de zone opgesteld. Na deze eerste fase en de implementatie ervan onderhandeling, ondertekening en uitvoering van een tweede akkoord waaraan alle directe deelnemers zouden participeren (in deze fase vooral de Europeanen). Het Oosten stond steeds één akkoord voor waarbij allen tegelijkertijd zouden reduceren. Ook dit jaar zal het WP, alhoewel naar concept de tweefasigheid werd er-

(1) Landen die van deze zone deel uit maken: Polen, Tjechoslovakije, D.D.R., Nederland, België en Luxemburg.

kend, ernaar streven de binding tussen beide fasen zo strak mogelijk te spannen. Ook zou het WP, in tegenstelling met NATO, in een tweede fase de supermogendheden eveneens in verdere reducties willen betrekken.

Het voorstel Schmidt (op 19 april '78 officieel in de onderhandelingen gebracht) stelde o.a. dat alle direkte deelnemers zich reeds van bij de eerste fase individueel engageren om in een tweede fase akkoord tot reducties over te gaan. Dit wordt thans als verworven aanvaard in het voorstel van het WP op 8 juni '78. Desalniettemin werkt het Oosten verder om deze binding steviger te maken door zowel reeds bij een eerste akkoord een grotere specificering van dit engagement te bekomen als door het zoeken naar vlucht-klausules rond een eerste fase wanneer de tweede niet naar (Oostelijke) wens zou verlopen.

In feite is er ook op dit vlak slechts een conceptuele toenadering bereikt zonder dat ene of gene partij reël concessies ver-richt.

Globaal plafond.

Het 8 juni Oosters voorstel stelt dat het Oosten wenst te komen tot een gemeenschappelijk en globaal plafond in het gebied van 900.000 man wederzijds op het geheel der troepen (lucht-, ondersteuningstroepen en landstrijdkrachten) waarvan 700.000 man grondstrijdkrachten. Hiermee komt het WP in principe tegemoet aan de wens van NATO.

Ook op dit vlak bestaan er evenwel nog definitieproblemen waarop verder zal ingegaan op de onderhandelingen. Er zou immers een divergentie in gebezigde terminologie aanwezig zijn waarvan niet geweten is vooralsnog in welke mate dit op een inhoudelijk verschil slaat. Ook hier zal verduidelijking dienen ingebracht te worden.

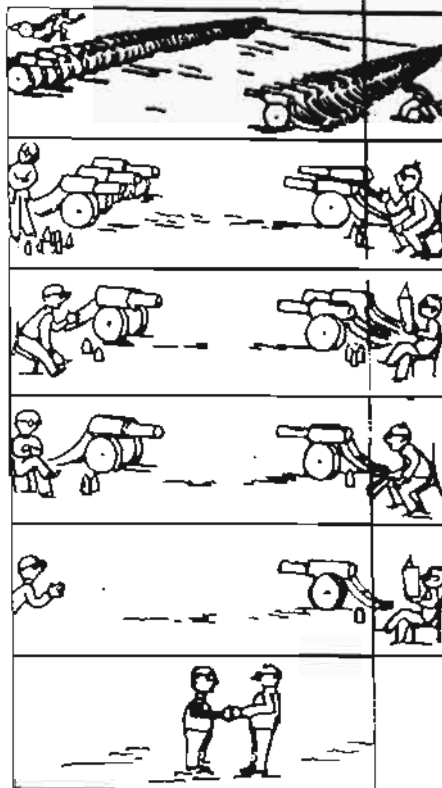
Kollektief plafond.

Het Warshaupakt aanvaardt met het 8 juni voorstel dat binnen eenzelfde alliantie reducties die gedaan worden na de implementatie der beide fasen van een M(B)FR-akkoord kunnen gekompenseerd worden door een bondgenoot voorzover hiermee binnen het globaal plafond gebleven wordt.

Ook hier kan slechts sprake zijn van een conceptueel toenadering gezien de bijkomende voorwaarden. Een staat mag bij dergelijke compensatie het eigen troepen-niveau van vóór de M(B)FR-reducties niet overstijgen. Verder mag een staat voor niet meer dan 50 % tegemoetkoming in-staan door de bondgenoot verrichte

terugtrekkingen.

Om aan deze voorwaarden te voldoen impliceert dit dat thans data uitgewisseld worden omtrent de nationale troepenniveaus. Dit werd meerdere malen door beide kampen afgewezen. Enerzijds wil men de andere partij niet in die mate inzicht verlenen in de eigen troepenopbouw, anderzijds wil het Westen geen enkele stap zetten tijdens de onderhandelingen welke op een of andere wijze een afbouwende invloed zou kunnen hebben op haar, tot nu toe, consequent vasthouden aan kollektieve plafonds.

Dit element van het voorstel houdt dus nog steeds vast aan het Oostelijk principe van nationale plafonds.

Bevriezing.

Ook dit jaar werd onder Oostelijke impuls meerdere malen een voorstel ingebracht ter bevrozing van het troepenaantal. De laatste voorstellen van december door het Warshaupakt gedaan, poneren een bevrozing van de totale, kollektieve grootte van NATO's troepen en deze van het WP gedurende de periode der onderhandelingen. NATO replikeert bereid te zijn haar grondtroepen-aantal in de zone te bevrozen tussen beide fasen wanneer in Centraal-Europa een pariteit is bereikt

Ook op dit vlak dus geen reële vooruitgang.

Eerste fase.

Wat exclusief de eerste fase betreft zien we een toenadering wederzijds rond de wapensystemen die voor terugtrekking in aanmerking zouden komen. De Sovjets aanvaardden het Amerikaanse additionele voorstel bij dat van december '75 volgens dewelke in een eerste fase o.a. 1.000 Amerikaanse kernkoppen, 54 Phantom-toestellen en 36 Pershing-draagraketten zouden teruggetrokken. Zelf zijn de Sovjets bereid 1.000 gevechtstanks en 250 gepantserde transportvoertuigen terug te trekken. (Het Westen had gevraagd in het april '78 voorstel dat het equivalent van 5 tankdivisies, zijnde 1.700 tanks en 69.000 man, zou worden teruggetrokken).

Verder zijn zij bereid 30.000 man grondtroepen tegen 14.000 van de Amerikanen terug te trekken. De reducties zouden geschieden met gehele eenheden en hun bewapening. Het Schmidt-voorstel komt hierin zoverre tegemoet dat de Amerikanen voor 2/3 met gehele eenheden zouden worden weggetrokken. Er is in deze zin toenadering dat het Oosten thans akkoord gaat een wapensysteem tegen een ander soort systeem in reductie te brengen.

Over het aantal kan verder gediscussieerd worden.

NATO vreest echter gezien de eerder geringe terugtrekking in een eerste fase aan grondtroepen (althans in vergelijking met het Westerse voorstel) dat het WP in een tweede fase eveneens Amerikaanse wapensystemen in de onderhandelingen wenst te betrekken. Het Westen stelde tot nu toe dat de derde optie (inbreng van nucleaire wapens in de onderhandelingen) een éénmalig voorstel was.

Opmerkelijk is dat de cijfermatige uitdrukking in het laatste Oostelijke voorstel niet danig afwijkt van de procentuele in vorige voorstellen.

In tabel op het volgende blad zie we de stand van zaken in de voorstellen tussen NATO en WP, eind december 1978.

Conclusie.

Zoals hierboven gesteld is in het voorbije jaar op meerdere punten een uiterlijke toenadering merkbaar tussen de wederzijdse standpunten.

Wat belangrijk is is het feit dat beiden akkoord gaan met het te bereiken globaal plafond van 900.000 en het subplafond van 700.000 man grondtroepen. Ook wat betreft de in de reducties te betrekken

NATO

Redukties dienen te verlopen langs twee onafhankelijk onderhandelde akkoorden met een verifikatieperiode tussen beide fasen.

eerste fase

Sovjets en Amerikanen reduceren met 15 % hun grondtroepen in de zone :

69.000 SU
29.000 US

De Sovjetterugtrekking is het equivalent van 5 (niet verder gespecificeerde) tankdivisies (zijnde 1.700 tanks) en dient te gebeuren met gehele eenheden. De Amerikaanse terugtrekkingen zullen voor 2/3 met gehele eenheden geschieden.

De USA trekt verder :

- 1.000 kernkoppen
 - 54 Phantoms
 - 36 Pershings
- terug uit de zone.

De niet-super-mogendheden-direkte-deelnemers aan de onderhandelingen *engageren zich individueel* tot reducties in een tweede fase.

tweede fase

Het aangaan van onderhandelingen zou „in een gegeven tijdsperiode” (op 24 juni '76 nader bepaald doch niet openbaar gemaakt) gebeuren na implementatie van de eerste.

Wederzijds dient een globaal (lucht- en landmacht) en kollektief plafond van 900.000 man bereikt door reductie van de Europese troepen (eventueel ook van buitenlandse gestationeerde). Een subplafond van 700.000 man grondtroepen dient kollektief vastgesteld.

Tussentijdse bevrozing van het troepental kan gebeuren wanneer in Centraal-Europa een pariteit is bereikt.

WARSHAUPAKT

Redukties dienen te verlopen langs twee akkoorden, waarbij de implementatie van het tweede invloed zal hebben op het gevolg dat aan het eerste wordt gegeven.

akkoord dient bereikt binnen het jaar (dus tegen juni '79).

De Sovjets trekken 30.000 man grondtroepen terug.
De Amerikanen 14.000 man grondtroepen.

Alle reducties geschieden met gehele eenheden en hun bewapening. Teruggetrokken troepen mogen niet vervangen door burgers ter uitvoering der vrijgekomen functies. De USSR trekt 1.000 tanks en 250 gepantserde transportvoertuigen uit de zone. (Er zou bepaald zijn welke eenheden, doch niet openbaar gemaakt).

akkoord

Alle direkte deelnemers engageren zich tot *individuele reducties* in een tweede fase.

Een akkoord omtrent de tweede fase dient bereikt 2 à 3 jaar na het bereiken van een akkoord omtrent de eerste fase.

Verdere reductie van US-troepen met 10.000 man en SU-troepen met 25.000 man.

Da overige direkte deelnemers maken reducties proportioneel met hun sterkte van 11 à 13 % tot wederzijds een globaal plafond van 700.000 man grondstrijdkrachten. (Kompensatie in de zin van kollektief plafond : zie boven).

Bevrozing van de totale, kollektieve grootte van NATO's troepen op deze van het WP gedurende de periode der onderhandelingen.

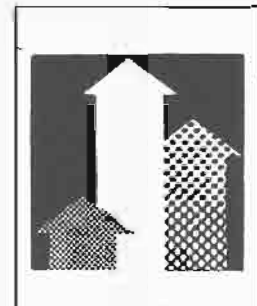
wapensystemen is men een stuk nader bij elkaar. Indien overeenkomst kan bereikt worden omtrent de datakwestie kan een akkoord bereikt worden mits wederzijdse specificatie van de wijze waarop reducties zullen worden doorgevoerd. Een grote heuvel die dan nog dient beklommen te worden is het inhoud geven aan de „begeleidende maatregelen”. Mogelijks kan dit punt verschoven worden naar de onderhandelingen omtrent de tweede fase. Wij achten het in dez. nog belangrijk te wijzen op enkele zaken die op M(B)FR een invloed kunnen hebben.

Sinds een tweetal jaren groeien in het Westen tendensen tot het bereiken van vooruitgang in M(B)FR via een politieke impuls. Een kristallistie hiervan was reeds het Schmidt-voorstel van april '78. Doch

ook de lopende intern West-Duitse discussie binnen zowel als buiten de regeringspartijen (niet los te zien van de N-bom polemiek) wijzen op de wil relatief snel niet tot een akkoord te komen. Voorts wijzen wij op Owen's (Minister van BZ, Groot-Brittannië) twee uitspraken respectievelijk in de twee laatste NATO-Ministervergaderingen waarbij hij een Oost-West dialoog op hoger niveau voorstelt, gecentreerd rond M(B)FR. België (Simonet) zou niet de enige geweest zijn om hier positief op te reageren. Mogelijks ten dele toe te schrijven aan verkiezingsoverwegingen wijzen deze standpunten toch een richting aan. Wat te denken verder van de Franse idee (eveneens een verkiezingskindje) van regionale ontwapening (ook door België

gepropageerd) zoals voorgesteld op de Bijzondere UNO Sessie waar op meerdere plaatsen interesse voor blijkt te bestaan. Kan Owen's voorstel, sensu lato, hierin kaderen ? Kan deze visie uitgroeien tot een nieuw forum binnen de kontekst van M(B)FR of erbuiten, ernaast ? Zal dit een remmende of bevorderende invloed op M(B)FR uitoefenen ? In welke mate zal M(B)FR beïnvloed door het afsluiten van SALT II en welke zullen de bindingen zijn met SALT III ? Is onderhandelen omtrent elkaar overlappende zones en onderwerpen te doen of dient nog een overkoepelend onderhandelingsinstituut **boven de** bestaande en deze in wording **uitgedacht** ?

27 dec. 1978, Leuven.
Luc J.V.I. DE SMET.

MOZAMBIQUE : VAN DICHTBIJ GEZIEN

Mozambique van dichtbij gezien, een brief van ter plaatse die de moeite waard is.

Socialisme in opbouw : wanneer de produktie waarmee vroeger 500.000 mensen werden gevoed, nu ineens tien miljoen monden moet voorzien, dan heb je ook zonder produktievermindering lange rijen voor de winkels. En daar moet je dan mee leven.

Vlees, brood en gebakjes zul je niet vinden.

Maputo, 10.12.1978.

Beste vrienden,

Sorry voor deze weinig persoonlijke manier om iets van ons te laten horen, maar jullie zijn dan ook met z'n zovelen, en wij maar met een paar.

Het kost ons wel enige moeite om ons in te beelden dat het stilaan Kerstmis en Nieuwjaar aan het worden is, want ze doen hier aardig hun best om het krimineel warm te laten worden : in december en januari lopen de temperaturen hier op tot 40 graden in de schaduw, en een beetje meer in de zon, en in plaats van sneeuw hebben ze hier alleen maar regen.

Hier is het schooljaar 1978 stilaan naar z'n eind aan het lopen : de lessen zijn gisteren beëindigd, en onze studenten zijn aan een week blok begonnen, waarna ze tot 31 december examens hebben, en dan begint eindelijk het verlof. Voor ons is het eindelijk een beetje rustiger geworden, en daar profiteren we dan van om jullie een beetje nieuws van hier te geven.

Zoals jullie wel weten, zijn we hier op 2 maart aangekomen. Ondertussen zijn we hier min of meer geïnstalleerd en ingeburgerd geraakt. Tot 31 oktober hebben we ons moeten tevreden stellen met een kamer in één van de residenties van de universiteit, waar we werken ; vanaf 1 november hebben we een appartement ge-

kregen, in een van de hoofdstraten van de stad : de avenida Julius Nyerere. Zoals de meeste appartementen hier, is het wel erg groot en comfortabel : een woonkamer van 10 m. op 4 m., 2 slaapkamers, 4 terrassen... Het zicht van uit de woonkamer is prachtig : Maputo is een van de mooiste steden van heel Afrika, erg weinig Afrikaans, erg West-Europees van uitzicht en opvatting. Het is een erg moderne stad, voor het grootste deel gebouwd na 1950,

MAPUTO : EEN VAN DE MOOISTE STEDEN VAN AFRIKA

en duidelijk volledig ten dienste van het luxe-leventje van de Portugese kolonisten : grote ruime lanen, overal bomen en groen, hele villawijken, met kastelen van huizen (met zwembaden, air-conditioning, prachtige tuinen), en veel moderne hoge flatgebouwen. De stad ligt aan een erg mooie baai. Vanuit onze woonkamer zien we recht over die baai uit : heel in de verte kunnen we bij mooi weer de bergen zien liggen, die de grens met Swaziland en Zuid-Afrika vormen. Die liggen maar op 60 km. van hier, wat soms niet zo'n prettig gevoel geeft, want vooral dat laatste land is geen erg goede vriend van Mozambique. Midden in de baai ligt een eiland, Inhaca, dat vroeger een oord van luxe-toerisme was : je gaat er met een vlieg-

De bureaucratie is vreselijk. Dat zijn de moeilijke kanten van het socialisme.

Maar de keerzijde is heel positief : koöperatieven, hard werkende mensen, voedsel voor iedereen, grote alfabetisatiekampagnes ... lees zelf maar ...

Een welkome aanvulling op al de persberichten over Rhodische aanvallen op Mozambiquaans grondgebied.

E.G.

tuigje naar toe, en het enige wat je er kan doen, is luieren in het hotel, of een wandeling maken rond het eiland (waar ongeveer 1.000 mensen wonen). Tussen het eiland en het vasteland in, kan je elke dag de boten zien voorbij varen, naar de haven van Maputo toe, en op zondag ligt de baai vol met zeilbootjes. Er zijn ook een paar stranden, waar nu meer en meer mensen hun enige vrije dag in de week gaan doorbrengen. Er gaan wel geruchten de ronde dat er haaien zouden zitten, maar volgens de mensen die het kunnen weten, is de baai zelf te ondiep voor die beesten. In de open zee zitten ze natuurlijk wel. Met veel plezier hebben we eens een keertje de rollen omgedraaid, en hebben we een paar filettjes van die beesten gekocht op de markt (dan kunnen ze eens in de kranten schrijven : „Man eet haai“).

Voor heel die baai - en ons appartement - betalen we maar een goede 1.000\$000 (1.000 escudos = 1.000 B.fr.) per maand aan huur.

Op 500 m. van ons appartement ligt het slijkste hotel van de stad de „Polana“, waar we kunnen gaan zwemmen, en zelfs een sauna nemen (uiteraard tegen betaling). Onder ons appartement hebben we het beste restaurant van de stad, „La Bussola“, waar je voor zo'n 250\$000 gevoed kan geraken. Je mag wel niet té veeleisend zijn, want veel keuze is er niet, zoals ner-

gens in de stad, trouwens : kip, kotelet, biefstuk, camarão (langousten, één van Mozambique's exportprodukten), en af en toe eens vis ; wijn moet je normaal niet verwachten (een grote tegenvaller voor wie Portugal gewoon is), en het bier is „fluitjesbier“.

Vakantie is er niet bij : het leven is zwaar voor de mensen.

Zo stappen we meteen een meer serieus kapittel binnen van het dagelijks leven hier (degenen die al prompt op het vliegtuig wilden stappen om, na de beschrijvingen van de vorige bladzij, sito presto naar dit Afrikaanse Honolulu te komen, doen er best aan even verder te lezen). In de eerste plaats is al die ogenschijnlijke weelde van Maputo maar beperkt tot het vroegere - Europese deel van de stad, de „cidade de cimento“ (cementstad), waar slechts een minderheid van de bevolking leeft. De plaats van de Portugezen (die massaal zijn weggetrokken met alles wat niet te heet en te zwaar was, na 1975) is ingenomen door de koöperanten en door een deel van de mensen, die vroeger in de „caniços“ (sloppenwijken, letterlijk : „rietenhuisjes“) woonden. Maar het aller-grootste deel van de inwoners van Maputo woont nog altijd in die caniços, in omstandigheden die weinig verschillen van die van vóór de onafhankelijkheid (maar die langzamerhand, erg langzamerhand, want er is geen geld en erg weinig technische geschoolde mensen en er is in dit land zó veel te doen, beginnen te veranderen : waar het mogelijk is, komt de vuilkar in de caniços, er wordt aan alfabetisatie gedaan, men probeert de plassen, die zich in het regenseizoen onvermijdelijk vormen, te draineren om malaría te voorkomen, er zijn al een paar medische posten neergezet, waar een consultatie 7\$50 kost, men probeert lagere scholen in te richten - de lokalen zijn gewoonlijk al te klein vóór ze af zijn -, ... : er wordt gewerkt). Het voornaamste verschil zit in de mentaliteit : vroeger was er niemand die zich om de inwoners van de caniços en hun levensomstandigheden bekommerde, nu vormen ze niet alleen een objekt van allerlei studies en plannen, maar de mensen zelf komen ook aan het woord en bepalen mee hun toekomst, langs hun „Grupo Dinamizador“ (Dynamisatiegroep) om, en langs de democratische massa-organisaties, die in de caniços sterk ingeplant zijn, om : de O.M.M. (Organização da Mulher Moçambicana - Mozambikaanse Vrouwenorganisatie) en de O.J.M. (Organização da Juventude Moçambicana - Mozambikaanse Jeugdorganisatie) en de Grupos de Vigilância Popular (Maak-

zaamheidsgroepen van het Volk), allemaal organisaties die door de mensen zelf worden gekozen of op basis van vrijwillige aansluiting gevormd, en die de verbinding met de staatsstructuren vormen.

DE MENSEN ZELF KOMEN AAN HET WOORD EN BEPALEN MEE HUN TOEKOMST

In de tweede plaats zijn die 250\$00 van de „Bússola“, of de 80\$00 van de meer pretentieloze kafeetjes-restaurantjes, wel erg duur voor de Mozambikaanse arbeiders, die - als ze al niet werkloos zijn - tussen 1.500\$00 en 3.000\$00 per maand verdienen (wat natuurlijk goed is, vergeleken met de 600\$00 - 800\$00 van in de koloniale periode ; en toen was er géén geneeskunde aan 7\$50 per consultatie met gratis medikamenten - voor zover die in het land aanwezig zijn - ; en toen vroeg de huisjesmelker 150\$00 voor een krot in de caniços, die de mensen dan nog zelf hadden gebouwd ; en toen waren er géén buslijnen, die tot aan de rand van de caniços kwamen ; en zo kan je nog wel een tijdje doorgaan...).

En in de derde plaats kan je maar kip, steak, kotelet (of kotelet, steak, en kip, of steak, kip en kotelet - als je echt eens wil afwisselen) krijgen, als ze er zijn. Want er zijn natuurlijk grote problemen met de voedselbevoorrading van het land : toen de Portugese kolonisten het land aan het FRELIMO en het Mozambikaanse volk overlieten, lieten ze 6.000 km. geasfalteerde wegen achter (in een land dat 25,3 keer zo groot is als België, en waar de afstand Noord-Zuid 2.980 km. bedraagt ; van die 6.000 km. liggen er ongeveer 1.000 in en rond Maputo), en duizenden vrachtwagens verdwenen over de grens met Zuid-Afrika ; van de vissersvloot van een 100-tal vissersboten liggen er ongeveer 60 in Zuid-Afrikaanse havens ; er bestaat geen enkele spoorlijn van Noord naar Zuid, de grote lijnen stonden in dienst van het Britse kolonialisme (de lijn Beira-Salisbury) en van Zuid-Afrika (Maputo-Johannesburg) ; DETA, de Mozambikaanse luchtvaartmaatschappij, bezit geen enkel groot passagiersvliegtuig en slechts een paar cargo's, ... Maar niet alleen het transport bemoeilijkt de bevoorrading van het land (vooral in dit seizoen, de zomer, dat wil zeggen : een aaneenschakeling van tropische regenbuien en donder- en bliksemschermen, die de wegen op 10 minuten in modderrivieren veranderen, waar je nog

amper met een Landrover of een vrachtwagen met 4-wieltraktie door kan geraken), er zijn ook politieke problemen.

Van je buren moet je het hebben : Zuid-Afrika, Rhodesië.

In maart 1976 heeft Mozambique zijn grens met Zuid-Rhodesië gesloten, en op die manier konsekwent de door de Verenigde Naties afgekondigde sankties tegen die rebellerende Britse kolonie toegepast : dat betekende voor het land meteen het verlies van 1/3 van zijn inkomsten, en de dood van de haven van Beira, én het stopzetten van graanimport uit Zuid-Rhodesië. Ondanks de belofte van de lidstaten van de Verenigde Naties om Mozambique daarvoor te vergoeden, kompensteert de geboden hulp niet eens 10 procent van het geleden verlies, en bovendien is Mozambique verplicht tot het uitbreiden van zijn verdedigingssysteem om weerstand te kunnen bieden aan de dagelijkse invallen van Ian Smith's moordenaars en huurlingen (en het woord „dagelijks“ is geen overdrijving : dit jaar alleen al zijn er meer dan 300 in allen geweest).

IN 1978 300 INVALLLEN VAN JAN SMITH'S MOORDENAARS

De andere buur van Mozambique is al niet veel beter : Zuid-Afrika. Het ongeluk wil dat het koloniale Mozambique in feite geen echte kolonie van Portugal was, maar economisch gezien veel meer in dienst stond van die onoverkwikkelijke buur : 100.000 mijnwerkers werkten tegen hongerlonen in de goud- en steenkoolmijnen van de Rand (Transvaal) : dat zijn nu 100.000 werklozen meer. Het hele transportsysteem was volledig op Zuid-Afrika afgestemd ; in feite deden de Portugezen niet veel meer dan de goedkope arbeidsreserve voor de Zuidafrikaanse industrie beheren, en proberen op een zo goedkoop en primitief mogelijke manier zelf kapitaal te akumulieren. Vandaar ook dat het Portugese kolonialisme zo wreed was : de kolonisten, die in Mozambique aankwamen, waren zelf arme Portugese boeren, die niks bezaten, en van de fascistische staat alleen maar het recht kregen om land van de negers af te pakken en te (laten) bewerken ; verdere hulp kregen ze niet, ze moesten zelf maar zien dat ze in feite bleven. Met als gevolg een ver doorgedreven uitbuiting van de „indigenas“. Voor de rest kochten de Portugezen al hun noodzakelijke verbruiksgoederen op de Zuidafrikaanse markt, ... er dat

is nu ook nog zo : hier dus geen „Boycot Outspan Akries” of iets van die aard, want dan snijdt het land zelf zijn strot over. Je kan hier in de winkels dan ook allerlei Zuidafrikaanse produkten vinden, vooral babyvoedsel en onderhoudsprodukten ; uiteraard worden er geen luxe-goederen meer ingevoerd. En uiteraard probeert het land zich zo vlug mogelijk los te maken uit die gevaarlijke afhankelijkheid van de apartheidsstaat : de import wordt systematisch beperkt, en er worden helemaal geen politieke concessies gedaan op principiële punten, zoals de steun aan de Zuidelijk Afrikaanse bevrijdingsbewegingen.

Maar het gevolg van al deze dingen is natuurlijk dat er hier in het land een kronische voedselschaarste heerst, die alleen maar verergerd wordt door het ontbreken van technici en grondstoffen, die de overgeërfde fabrieken moeten draaiend houden (en die fabrieken produceren dan nog voornamelijk niet-essentiële luxe-goederen, met ingevoerde grondstoffen), en door het feit dat de Portugese kolonisten hun „machambas” (boerderijen) verlaten hebben en de machinerie (waterpompen, traktoren, ...) hebben meegenomen. Dat is wel min of meer opgevangen door de kollektieve produktievormen, die gewoonlijk ontstaan zijn op verlaten landerijen : koöperaties en staatsboerderijen. Maar daar zijn ook heel wat problemen mee, die uiteindelijk geleid hebben tot het ontslaan van de minister van landbouw in augustus van dit jaar.

ALS JE AANSLUIT BIJ EEN KOÖPERATIE MOET JE MEEWERKEN

Lange rijen voor de winkels ?

In het alledaagse leven vertaalt heel deze combinatie van factoren zich dus in een kronisch ontbreken van allerlei produkten en het verschijnen van de beruchte „bichas” (rijen) voor de winkels. Gelukkig is er altijd wel iets te vinden op elk moment, en ontbreekt het nooit aan alles tegelijk. Bovendien wordt er door de „Brigadas de Fiscalização” (Prijskontrolebrigades) van het Ministerie van Financien een streng oog gehouden op de prijzen, en speculatie of monopolisering van goederen wordt als een erg misdrijf beschouwd, waarvoor je in een heropvoedingskamp of -eiger - de gevangenis kan terecht komen. Om het even hoe weinig suiker er is, een kilo kost 7\$50, en een broodje blijft 0\$50 kosten,

zelfs al is er bijna geen meel. Maar als wende Westering moet je wel even gewoon worden aan het ontbreken van allerlei dingen (waarvan je dan ook vlug ondervindt dat ze eigenlijk toch overbodig zijn) ; je kan niet eens een namiddagje lekker gaan winkelen en boeken, platen en kleren kopen, of bij de bakker binnestappen en wat gebakjes kopen om die 's avonds thuis voor de TV met een kopje koffie op te snoepen. Er zijn wel platenwinkels, maar op de platen ligt het stof vingerdik op (revolutionaire muziek van hier wordt bijna niet op plaat gezet, en buiten James Last en een bral derderangs popmuziek van voor de onafhankelijkheid, heb je geen keuze ; verleden maand zijn ze wel begonnen met de import - met mondjesmaat - van Sovjetplaten, klassieke muziek en traditionele Russische muziek) ; er zijn natuurlijk wel boekwinkels, maar die hebben echt maar heel weinig aan te bieden : niets in vreemde talen, en in het Portugees ook alleen maar schoolboeken, ideologische geschriften en praktische handleidingen voor alles en nog wat (vreemde boeken - inclusief Portugees - importeren kost vreemde deviezen, en in een land met meer dan 90 procent analfabetisme, heeft het weinig zin veel geld uit te geven aan romans en literatuur, vooral als er zoveel andere noden zijn) ; koffie hebben we hier sinds maart maar één keer gehad in de winkels, en dan nog tegen 7.000\$00 per kilo (in de cafés is er meestal wel te krijgen, en daar is het tegen 5\$00 per kopje ; openbare instellingen hebben altijd voorrang voor de bevoorrading, ook als ze tot de privésektor behoren, zoals de meeste cafés) ; en de bakker verkoopt bijna geen gebakjes, omdat hij gewoonlijk geen bloem heeft om brood mee te maken ; en TV is er hier ook al niet, alleen maar 3 radioprogramma's, vol met uiterst Westerse muziek (en je kan natuurlijk ook altijd naar een van de vele Zuidafrikaanse stations luisteren, in het Engels of in het Afrikaans).

Vanaf maart heeft het hier al aan de volgende produkten ontbroken (alleen maar om je een idee te geven) : thee, koffie, brood en deegwaren (koekjes en zo) (gedurende een goede 2 maanden), rijst (momenteel), WC-papier (gedurende 5 maanden), vlees, vis, eieren, suiker, zeep, schrijfpapier, borstels en -stelen, boter, bier en frisdranken (het ziet er naar uit dat die periode nu weer is aangebroken), bestek (we zijn er nog altijd niet in geslaagd vorken te vinden), keukengroelein, onderhoudsprodukten, kaas, en nog een paar meer. Maar zoals gezegd : nooit allemaal tegelijk, en van honger omkomen

doe je niet.

Bovendien wordt de schaarste bestreden door het vormen van verbruikerskoöperaties, waar de produkten die gewoonlijk schaars zijn, verkocht worden aan vastgestelde hoeveelheden per week en per persoon. Je betaalt een aansluitingsgeld voor de koöperatie van je eigen wijk, en dan mag je in de winkel je kwota gaan halen (als het produkt er tenminste is, want koöperaties zijn geen garantie dat dat produkt er is ; ze krijgen wel voorrang bij de bevoorrading, maar wat er niet is, kan voor hen natuurlijk ook niet ineens getoeverd worden) ; in onze koöperatie zijn de hoeveelheden als volgt vastgesteld : suiker : 2 kg. per 10 dagen (maar de laatste weken is er weer geen) ; rijst : 2 kg. per 10 dagen ; aardappelen : 2 kg. per week ; eieren : 12 per week (maar ze zijn er maar eens om de 2 weken) ; huishoudolie : 1 liter per 10 dagen ; boter : 250 gr. per 10 dagen (begint ook te verdwijnen) ; bier : 3 liter per week ; frisdrank : 6 flesjes per week ; kip : 1 per week (maar tot nu toe hebben we er nog geen vast gekregen) ; zeep : 1 kg. per week (geen toiletzeep, maar wel zeep om je kleren mee te wassen, ongehooflijk grote blokken zijn dat), enz... Die hoeveelheden zijn telkens voor 2 personen ; voor 1 persoon is het natuurlijk minder, voor meer personen meer.

Als je aansluit bij een koöperatie, moet je natuurlijk ook meewerken ; dat is echter helemaal niet zo dramatisch : het komt neer op ongeveer 1 à 2 uur per maand, ofwel inpakken van produkten in de winkel, ofwel mee een deeltje van de administratie doen. Sommige koöperaties hebben ook een eigen veld („machamba”), waar ze groenten proberen te verbouwen, en dat ook door de koöperanten wordt onderhouden.

Wat je niet in de koöperaties kan krijgen, is vlees en brood, en zelfs in de perioden dat die produkten er zijn, moet je ervoor in de „bicha” (rij), gedurende minstens een voormiddag of een namiddag. Op dit ogenblik is het vlees eerder schaars, en wanneer de mensen weten dat een bepaalde beenhouwer de volgende dag gaat verkopen (hij opent dan om 6.30 u., en is om 7 uur al uitverkocht), dan begint de „bicha” al de avond tevoren om 6 of 7 uur. Aangezien wij elke dag moeten werken, kunnen we ook helemaal geen vlees vastkrijgen, tenzij dan in de restaurants ; brood kunnen we alleen krijgen door het te gappen uit de restaurants, wanneer we daar gaan eten (trouwens een veel verspreide praktijk : het is niet ongevoerd in

de sjieke restaurants van de stad mensen hun broodje in hun handtas of de zak van hun vest te zien steken, voor het ontbijt van de volgende morgen).

Maar de mensen morren niet.

De slechtste periode voor de bevoorrading is dus de zomer, en vlak eraan: maart-april. Maar zelfs dan morren de mensen gewoonlijk nog niet. Zoals iedereen vinden de Mozambikanen de „bichas“ ook wel erg vervelend (in dat opzicht zijn ze hier al wat meer verwend dan de Angolezen, die erg tevreden zijn dat er ergens zich een rij vormt, want dat is teken dat er daar tenminste iets te kopen is), maar anderzijds beseffen ze ook wel, en voelen ze ook wel aan de lijve, dat die „bichas“ een vooruitgang zijn tegenover de koloniale tijd, toen de prijzenbarrière hen de toegang tot de winkels ontzegde. Natuurlijk is het gemakkelijk Mozambique en andere landen, die proberen hun ekonomie om te vormen en die op weg zijn naar het socialisme te bekritisieren door erop te wijzen dat er daarvoor geen bichas waren, en nu wel. Uiteraard zijn die rijen gedeeltelijk te wijten aan het terugvallen van de produktie (de norm voor 1980 is de produktie op het peil van 1973, het laatste jaar van de Portugese kolonisatie, te brengen, wat een verdomd moeilijk te bereiken streefdoel zal blijken te zijn), maar ze zijn evenzeer te wijten aan het feit dat nu het overgrote deel van de bevolking toegang heeft gekregen tot de konsumptie van basisprodukten, en niet meer alleen een smalle bovenlaag van kolonisten en een paar „assimilados“ (geassimileerde - verwesterde negers), die niet eens 1 procent van de bevolking uitmaken (wanneer een produktie, die bestemd is om 500.000 mensen te voldoen in hun behoeften, er ineens 10.000.000 moet voldoen, dan heb je zelfs zonder produktievermindering onvermijdelijk rijen).

DE NORM VOOR 1980 IS DE PRODUKTIE OP HET PEIL VAN 1973

Er zijn nog tal van andere problemen, waar Mozambique mee te kampen heeft: ondervoeding, kindersterfte (op elke 10 kinderen sterven er 6 tot 7 voor het 5de levensjaar), analfabetisme, natuurrampen (zoals dit jaar de geweldige overstromingen van de Zambezi-rivier, de ergste van deze eeuw), en natuurlijk de oorlog in het Westen aan de Rhodesische grens, die het leven in de Manica- en Tete-provincies volledig ontwricht (de mensen zijn bang om

naar hun velden te gaan, en 's nachts slapen ze in de broesse, uit schrik voor de racistische moordenaars van het illegale regime van Salisbury).

Een klein deeltje van deze problemen wordt opgevangen door het aantrekken van koopverantwoordelijken uit bevriende landen (vooral Oost-Europese, Chinese, Koreaanse en Cubaanse technici) en uit West-Europa. Met een aantal West-Europese landen bestaan er overeenkomsten in dat verband, o.a. met Nederland en Italië en Portugal (hoewel in dit laatste land momenteel de rechtse regering alles in het werk stelt om de kandidaat-koopverantwoordelijken af te schrikken hierheen te komen). In andere landen gebeurt de rekrutering door solidariteitsbewegingen: de Eduardo Mondlane stichting in Nederland, MAGIC (Mozambique, Angola, Guinea Information Centre) in Londen (die ook al een aantal Belgen hebben uitgezonden), AKZA in Vlaanderen heeft ook al een aantal dokterskoppels hierheen gezonden, waarover het Ministerie van Gezondheid hier erg tevreden was en is... Een aantal andere koopverantwoordelijken (een minderheid) komen hier individueel naartoe, zoals wij gedaan hebben.

Bij onze aankomst hier hebben we een „Algemeen Kontrakt voor Vreemdelingen“ ondertekend met het Ministerie van Opvoeding en Cultuur, meer bepaald de Eduardo Mondlane universiteit, waar we allebei als assistent werken. Ons kontrakt is voor 2 jaar geldig, verzekert ons een salaris van 13.400\$00 per maand, een huursubsidie van 3.000\$00 per maand, en een eksklusiviteitspremie van 4.000\$00 per maand, samen ongeveer 20.000\$00, waarmee we hier meteen in de zeer hoge inkomensklasse zitten. Maar in tegenstelling met de andere koopverantwoordelijken, hebben we geen recht op gratis woning, moeten we onze meubels zelf kopen, moeten we zelf voor ons vervoer zorgen, en nog zo'n paar dingetjes meer. En bovendien hebben we niemand die ons helpt met de bureaucratie (geen ambassade of vertegenwoordiging), en dat is héél, héél vervelend, tijdrovend en zenuwslopend.

De bureaucratie: het grootste kwaad. Want als er aan dit land iets monsterachtigs is, dan is het wel de bureaucratie. Niet alleen is ze zo overgeërfd van fascistisch Portugal, waar ze als voornaamste functie had te beletten dat de mensen hun rechten zouden komen opeisen (voor alles moet je vijfvoudig papieren invullen en fotootjes geven - je krijgt de indruk dat de ambtenaren hier ontbijten met foto's

tussen hun boterham), maar bovendien is ze bemand met voor het grootste deel inkompetente ambtenaren. En dit is geen rankuneuze kritiek, maar een normale vaststelling: er is hier zo'n gebrek aan mensen die kunnen lezen en schrijven, dat wie hier zijn lagere school heeft beëindigd, het 4de studiejaar is dat hier, onmiddellijk op een verantwoordelijke post wordt gezet, als bureauchef of iets dergelijks. Het gevolg is niet alleen dat je uren moet wachten tot de lagere ambtenaar er met moeite in geslaagd is je naam en andere gegevens te kopiëren op zijn formulieren, of een eenvoudig sommetje op te tellen, maar ook dat de meeste ambtenaren niet in staat zijn je door de bureaucratische warwinkel heen te loodsen: ze geven je verkeerde formulieren, en de volgende dag worden die dan geweigerd door een kollega van dezelfde dienst, of ze laten je totaal overbodige dingen doen, en nutteloos terugkomen, er gaan dossiers verloren, brieven blijven onbeantwoord, een hoksenketel!

DE BUREAUKRATIE IS OVERGEERFD VAN HET FASCISTISCH PORTUGAL

Bovendien zitten er russen die ambtenaars soms ook nog een slag van nieuwe opportunisten en carriëristen, kortom een nieuw opkomende en snel groeiende kleinburgerij. Je herkent ze onmiddellijk: anti-blank, arrogant, hevig anti-koopverantwoordelijken (omdat ze - verkeerdelijk - denken dat wij hun carrière in de weg staan: als die koopverantwoordelijken daar niet had gezeten, dan was ik nu bureauchef geweest, ... die stijl een beetje): ze behandelen je vreselijk uit de hoogte, laten je uren wachten en 100 keer terugkomen, doen met opzet je dossier verloren. Gelukkig is de partijtop en de staatsleiding zich daar van bewust, en proberen ze maatregelen te nemen; maar dat is ook al zo'n moeilijk probleem: hoe belet je je ambtenarij om kleinburgerlijk te worden, als je land er in zo'n hoge mate van afhankelijk is? Want die top zijn niet racistisch (getuige het groot aantal blanke Mozambikanen, en de blanke ministers en staatssecretarissen), en hebben helemaal die mentaliteit niet. Maar de bureaucratie is hier zo erg dat er al een aantal koopverantwoordelijken hun kontrakt voor opgezegd hebben, met alle gevolgen vandien: zelf hun vliegtuigticket moeten betalen (en de heenreis terugbetalen aan Mozambique), hun kosten voor het overbrengen van bagage terugbetalen, enz...

Enfin, je wordt er ook wel een beetje aan gewoon, en je wordt er berustend in. Het vervelende is natuurlijk dat je er zoveel tijd mee verliest van je werk. Want volgens het kontrakt moeten we niet alleen de uren dat we lesgeven op de universiteit zijn, maar elke dag van 7.30 u. tot 12.30 u. en van 2 tot 5 in de namiddag, en de zaterdagmorgen. In de praktijk is dat wel niet zo, want op de universiteit zijn er niet genoeg bureaus voor iedereen, en bovendien is het er nu vreselijk heet (in april hebben ze alle air-conditioners afgesloten omdat ze teveel stroom verbruiken).

Les geven is een zware opgave.

Eén van ons geeft 2 verschillende types van cursussen: Frans in de kandidaturen van de „Letras Modernas”, de moderne letterenfakulteit (die als doel heeft de opleiding van leraars Portugees en Engels) en vrije taalkursussen, bestemd voor mensen van buiten de universiteit, die na hun uren nog wat bij willen of moeten studeren. Want dat is ook één van de dingen die je hier treft: iedereen wil studeren, de meesten proberen ofwel alfabetisatie te volgen, ofwel proberen ze minstens het 4e studiejaar te halen: je ziet kelners in de restaurants rekensommetjes maken uit een lagere schoolboek, mensen op de straat in de „bicha” of aan de bushalte moeizaam de krant spellen of hun alfabetisatieboek ontcijferen, en het aantal mensen dat avondklassen volgt, is niet te schatten. De studenten van de universiteit zelf - waarvan de meeste fakulteiten alleen maar kandidaturen hebben - zijn voor 80 procent full- of half-time-werkers, meestal leraars in middelbare scholen, of monitoren aan de universiteit zelf (door het gebrek aan kaders kan het gebeuren dat een student van het 2e jaar in het eerste jaar een vak doceert, onder begeleiding van een assistent), ofwel hebben ze hoge functies in de verschillende ministeries of openbare diensten.

IEDEREEN WIL STUDEREN

Ik sta wel een beetje buiten dat circuit. Ik geef Portugees in een cursus voor vertalers-tolken voor vreemdelingen. Dit jaar waren de studenten Chinezen en Noord-Koreanen, die hier in het raam van wederzijdse hulpakkoorden komen studeren (in ruil voor die opleiding geeft de Volksrepubliek China aan Mozambique bijvoorbeeld een textiel fabriek in het noorden van het land en een volledig bemand

hospitaal in de Tete-provincie). Na hun studies gaan de studenten dan als vertalers-tolken op de verschillende ambassades en commerciële diensten van hun land werken. Het is wel een beetje een rare situatie: een Belg die in Mozambique aan Chinezen Portugees komt leren, Volgend jaar wordt het trouwens nog een beetje ingewikkelder, want dan bestaat het studentenpubliek maar liefst uit 6 verschillende nationaliteiten, en wat voor! Chinezen, Sovjets, Koreanen, Vietnamezen, Oost-Duitsers en Tanzanianen. Het zal een hele opgave zijn die vreedzaam te laten koëxisteren in hetzelfde klaslokaal.

Het grote werk zit hem niet zozeer in het eigenlijke lesgeven dan wel in het vinden van geschikt materiaal. Voor Frans is er vrijwel niets, en het beetje dat er in de bibliotheek was, is dan nog door vertrekkende Portugeese docenten mee gejat. Het is ook de eerste keer dat er in dit land een vertalers-tolkencursus wordt gegeven, en ik heb dan ook heel het programma moeten samenstellen.

Bovendien is het moeilijk vertaal oefeningen te geven zonder één woord Chinees of Koreaans te kennen. Een verrijkende opgave is het zeker, want je moet elke dag nieuwe methoden en oefeningen uitvinden, en leren lesgeven in alle omstandigheden: gedurende 3 maanden waren er geen stenocifs, en dus ook geen lesteksten, toen ik hier aankwam was er niemand die de 2 taallabo's (gift van de Nederlandse regering) kon gebruiken.

Bovendien moet je ook nog de helft van de administratie zelf doen, want ook hier zijn de ambtenaren nauwelijks beter dan in de andere openbare diensten.

Ook aan vergaderingen gaat heel wat tijd verloren. Alles is nieuw, experimenteel, in overgang, niet op elkaar afgestemd, rommelig (de koöperanten volgen elkaar te snel op, er is geen continuïteit, en ze komen ook hierheen met verschillende achtergronden, technische opleidingen, en ideeën). Ook hier merk je er goed de invloed van de koloniale periode: de mensen weten niet hoe te vergaderen: ze beginnen nu langzamerhand te beseffen dat een vergadering pas zin heeft als er ook praktische besluiten genomen worden, die later dan ook uitgevoerd worden: ze beginnen nu in te zien dat een besluit nemen een discussie voeren iets anders is dan de voorzitter van de vergadering die gedurende 9/10en van de tijd praat, en de anderen die daarna ja knikken tegen aan van te voren genomen beslissing.

Bovendien vormt de universiteit in zich-

VERMIJDEN DAT DE UNIVERSITEIT ZICH PATERNALISTISCH OPSTELT TEGENOVER ARBEIDERS EN BOEREN

zelf ook een probleem: de meeste studenten zijn nog altijd van erge bourgeois achtergrond, en voorlopig is de slogan „De universiteit in dienst van het volk” nog niet meer dan een slogan, waarvan men nu pas de implicaties begint te onderzoeken. Gaan we ermee voort amtenaren op te leiden met een burgerlijke mentaliteit, de latere uitbuiters of kandidaat-uitbuiters van het volk? Hoe maken we de slogan „Alliantie tussen arbeiders en boeren” tot een realiteit? Welke rol heeft de universiteit in het overdragen van technologie, en welke technologie moet er overgedragen worden, en hoe? Hoe vermijden we dat de universiteit zich paternalistisch gaat opstellen tegenover arbeiders en boeren? En 1001 vragen meer. Het debat is nog maar juist begonnen, en het is wel vrij zeker dat het zal leiden tot een serieuze ideologische discussie binnen de universiteit zelf.

Het Centrum voor Afrikaanse Studies. Binnen dat debat wil het Centrum voor Afrikaanse Studies, dat tot de universiteit behoort, een plaats innemen, door het verdedigen van een anti-technicistische lijn, het onderlijnen van de noodzaak van een serieuze politieke analyse van de situatie, die vertrekt vanuit een gelijkgerichte marxistische visie op de problemen van de hedendaagse Mozambikaanse maatschappij, en die het blindeling kopiëren van buitenlandse modellen afwijst. Ik ben lid van dat Centrum, en neemt in de mate dat mijn taak in de Letterenfakulteit het toelaat: deel aan de onderzoeksprojecten ervan. Dit jaar heeft het Centrum een studie gedaan van het probleem van de werkloosheid in Mozambique. Verleden jaar publiceerde het, na een half jaar onderzoek en veldwerk, een rapport over het probleem van de Mozambikaanse mijnwerkers in Zuid-Afrika, en het jaar ervoor was het een rapport over de klasverhoudingen binnen Rodesië.

Een van de voornaamste figuren in het Centrum is Marc Wuyts, een van de weinige andere Belgen in Mozambique, die daarvoor 5 jaar in Tanzania heeft gewerkt als econoom. Andere leden zijn Aquino de Bragança, die directeur is en ongeveer de helft van de wereld persoonlijk schijnt te kennen (misschien kennen

sommigen van jullie hem wel als oprichter en joernalist van „Afrique-Asie”), en Ruth First, de onderzoeksdirekteur, die een van de leidende figuren is van de Zuidafrikaanse bevrijdingsbeweging African National Congress (ANC). De andere leden komen uit de verschillende fakulteiten, en werken op basis van vrijwilligheid mee.

Aangezien deze brief feitelijk bedoeld is als Nieuwjaarswens voor 1979, kan het misschien geen kwaad even in het kort te proberen een soort van balans op te maken van de belangrijkste feiten in Mozambique's politiek leven.

**HET FRELIMO
— EEN MARXISTISCH —
LENINISTISCHE
VOORHOEDE PARTIJ**

Het belangrijkste feit van 1978 was (en is) ongetwijfeld de strukturatie van de partij. Tot 1977 was het FRELIMO - zoals de naam „Frente de Libertação de Moçambique” (Mozambikaans Bevrijdingsfront) het zelf zegt - een front, dat wil zeggen een alliantie tussen verschillende groepen met tegengestelde belangen en tussen verschillende klassen. Dat was toen nodig, aangezien ze één gemeenschappelijk doel hadden : het bekomen van de nationale bevrijding. Uiteraard is gedurende de loop van de strijd er veel opheldering gekomen in de doelstellingen van dat front, en heeft de anti-racistische en antikapitalistische tendens, onder leiding van Samora Machel (na de moord op Eduardo Mondlane), de bovenhand gehaald. Maar na de verovering van de politieke onafhankelijkheid van het land, op 25 juni 1975, is het doel verschillend geworden : de nationale heropbouw, en het kreëren van een maatschappij waarin het volk de politieke en economische macht bezit, en waar de uitbuiting van de ene mens door de andere zo goed mogelijk geëlimineerd wordt en vermeden. Dat kan je niet doen met een front, daarvoor heb je een voorhoedepartij nodig.

De politiek : Het FRELIMO als voorhoede-partij.

Het besluit tot omvorming van het FRELIMO tot een marxistisch-leninistische voorhoedepartij werd dan ook genomen op het IIIe kongres van het FRELIMO, in februari 1977. 1978 werd uitgeroepen tot het jaar van de strukturatie van de partij. En dat is dan ook in het hele land gebeurd, een zeer intens interessant proces.

In elke fabriek en in alle wijken en bureau's konden de mensen zich kandidaat stellen als lid van de partij. Als ze dat gedaan hadden, dan werden er vergaderingen georganiseerd, op het niveau van de eenheid (fabriek of woonwijk), waarop publiekelijk de kandidaten besproken werden door hun werkmakkers of door de medebuurtbewoners. Hun fouten werden aangeklaagd, hun goede kanten werden tegen de slechte afgewogen, hun moreel en werkgedrag werd onderzocht. Op die manier zijn er heel wat opportunisten door de mand gevallen, heel wat autoritaire en arrogante mensen afgewezen, een aantal ex-PIDE-medewerkers (de Portugese geneime politie) of kommando's van de koloniale troepen (die allemaal vrijwilligers waren) ontmaskerd, netten van smokkel en diefstal in de fabrieken opgerold. Alléén de beste arbeiders zijn weerhouden, en een aantal elementen, die zich daarvoor in de structuren hadden weten te infiltreren, werden ontmaskerd. Maar belangrijker dan dat alles, is het feit dat de mensen weer eens geleerd hebben zélf beslissingen te nemen, zélf na te denken en kollektief beslissingen te nemen. Ze hebben geleerd geen schrik te hebben van hun superieuren, als die niet deugen, maar ze publiekelijk aan te klagen ; ze hebben geleerd in het publiek te spreken, zonder dat ze voor te dom worden versleten, kortom : ze hebben weer een stukje van hun eigen identiteit en zelfrespekt weergevonden.

Onlangs is er een ander proces van de volksdemocratie op gang gekomen : het kiezen en aanstellen van rechters voor de volkstribunalen. Ook hier zullen er een aantal opportunisten sneuvelen, want zo'n taak houdt altijd opofferingen in. Een voorbeeldje : op de „Banco de Moçambique” (de Nationale Bank) werden de kandidaat-leden voor de Partij verwittigd dat zij een voorbeeld zouden moeten zijn voor de andere arbeiders, en dat er als dusdanig de kans inzat dat ze - indien ze aanvaard werden door hun mede-arbeiders als leden van de partij - waarschijnlijk genoeg zouden moeten nemen met een loonsvermindering en overplaatsingen naar het binnenland, waar de levensomstandigheden veel minder aangenaam zijn dan in Maputo (reden waarom iedereen naar Maputo trekt, wat een zeer gevaarlijke situatie is). Ploftseling waren er een aantal kandidaten minder, en degenen die als partijleden aanvaard werden, hebben inderdaad een tijdje later die konsekventies moeten ondergaan.

Een andere politieke gebeurtenis, waarvan

de draagwijdte moeilijk te overschatten valt, is de 4e sessie van het Centraal Komitee van het FRELIMO, in augustus van dit jaar. Tijdens die sessie werden een aantal leden van het Centraal Komitee uit dat orgaan verwijderd, om diverse redenen : corruptie, misbruik maken van hun positie in de partij, moreel wangedrag (overspel en zo). Joaquim de Carvalho, minister van landbouw, werd toen ook uit het Centraal Komitee gestoten en een paar dagen later ontslagen als minister van landbouw (hij blijft wél lid van de partij), onder andere omwille van zijn notoir vrouwenlopen (op dit gebied is Maputo een dorp : iedereen kent alle nieuwtjes van iedereen), maar vooral omwille van het beleid van zijn ministerie. Het ontslag van de Carvalho betekent een eerste stap in het belangrijkste debat dat hier nu moet uitgevochten worden : de landbouwpolitiek (in een land waar 90 procent van de bevolking van de landbouw leeft, staat of valt de revolutie met het landbouwbeleid).

Technokratie en individuele vrijheid. De Carvalho en zijn ministerie waren voorstanders van een technokratische lijn : massale mechanisatie, grote eigendommen, massale ondersteuning van de kollektieve landbouwondernemingen (Staatsboerderijen en Landbouwerskoöperaties), met verwaarlozing van de kleine individuele landbouwboer, die beschouwd werden als subsistentieproducenten, en niets meer. Deze politiek had tot gevolg een verwaarlozing van de Gemeenschapsdorpen, waar ondertussen al meer dan 3.000.000 mensen in wonen, en waar de kollektisatie veel geleidelijker aan wordt doorgevoerd (in feite zou je kunnen stellen dat de Staatsboerderijen - „Machambas Estatais” - en de landbouwerskoöperatieën een noodoplossing waren, om het ineensinken van de landbouw te voorkomen toen de Portugezen hun grote landeigendommen verlieten en er van onder trokken naar hun moederland of naar Zuid-Afrika). De „Aldeias Comunitárias” of gemeenschapsdorpen proberen de mensen te groeperen op een plaats waar water te vinden is, en redelijke landbouwgrond ; men probeert ze daar te laten samenwonen, omdat het dan gemakkelijker is sociale voorzieningen te installeren voor de gemeenschap : een school, eventueel een medische post, een waterpomp, enz... In het begin wordt er niets gedaan om tegen te gaan dat de mensen individueel stukjes land gaan bewerken ; geleidelijk aan groeit in de gemeenschap zélf wel het besef dat het kollektief bewerken van de velden veel voordeliger is : meer

bestaanszekerheid (als je een paar dagen ziek bent, valt het werk niet stil), meer opbrengst (grotere velden kan je eventueel met een traktor bewerken), enz. Het Ministerie van Landbouw, met zijn massale mechanisatie en modernisatie, verwaarloosde volkomen de „Aldeias Comunas”, en had ook helemaal geen begrip en geen plaats voor het initiatief van de mensen zelf (wat ook erg moeilijk was met van boven uit opgelegde mechanisatie en „moderne” structuren, en een technologie die niet aan het niveau van het land en de landbouwersgemeenschappen was aangepast). Dat had als gevolg dat er op het platteland een zeker onbehagen begon te ontstaan, en dat de individuele landbouwers begonnen te klagen over het gebrek aan aandacht vanwege staat en partij. Dat is ook de voornaamste reden voor het ontslag van Joaquim de Carvalho.

DE MINISTER VAN LANDBOUW : ONTSLAG WEGENS OVERSPEL

In feite heeft dit ontslag voor ons, mensen van het Centrum voor Afrikaanse Studies, aangetoond dat onze analyses door de top van het FRELIMO worden gedeeld. Door de studie „The Mozambican Miner : a study in export of labor” (die binnenkort, waarschijnlijk in het voorjaar van 1979, in het Engels zal gepubliceerd worden door een uitgever in Engeland) hebben we proberen aan te tonen dat er geen subsistentieproducenten bestaan in Mozambique, en dat de landbouwers erg geproletariseerd zijn, d.w.z. afhankelijk van loonarbeid om in leven te blijven.

In één van de artikels in verband met onze huidige studie over werkloosheid, tonen we aan dat de mechanisatie de produktiviteit niet verhoogd heeft, maar integendeel verlaagd, en dat de hele landbouwpolitiek van het land dringend aan een hernieuwing toe is, en aan een heroriëntatie. Het gevaar dat nu moet bestreden worden, en dat al zeer duidelijk zichtbaar wordt op de universiteit, is een technokratische benadering van het probleem van de individuele landbouwers (plannen van waterputten, dammen, huizen, selectie van granen, ..., zonder dat daaraan een politieke visie ten grondslag ligt). Dat zal nog een ander paar mouwen worden, en een ander aantal kopstukken het leven kosten, politiek gezien dan, want het is geen FRELIMO-gewoonte politieke tegenstanders fysisch uit te schakelen, integendeel.

Een grote alfabetisatie-kampagne.

Belangrijk is ook de alfabetisatie-kampagne, die dit jaar gestart is, en die stilaan zich begint te ontwikkelen in het hele land. Maar ook hier zijn grote principiële problemen en politieke opties aan verbonden. Want voor het overgrote deel van het land is de nationale taal, het Portugees, niet de moedertaal, en de meeste Mozambikanen (ongeveer 90 procent) verstaan niet eens Portugees. Zodat alfabetisatie in het Portugees voor de mensen in feite een dubbele opgave betekent : leren lezen en schrijven en een vreemde taal leren. Anderzijds is men bevreesd dat alfabetisatie in de lokale talen (er zijn er zo'n 7 grote, en zo'n 30-tal onderling vrijwel onbegrijpbare dialecten) het tribalisme zal in de hand werken. Het resultaat van die twee tegenstrijdige tendensen is een ietwat verwarde taalpolitiek. Zo is men twee jaar geleden op de universiteit Changana begonnen doceren (de lokale taal hier), om het een jaar later weer te verbieden „zolang niet alle nationale talen worden aangeleerd”. Wel bestaan er nu radioprogramma's in de lokale talen, en één van de opdrachten van de Portugese sekte van het Letterendepartement bestaat erin medewerking te verlenen aan een Portugees taalprogramma voor de radio, voor die zender in de lokale talen.

WAT HIER GEBEURT IS DE MOEITE WAARD

Besluit : Het is de moeite waard.

Zoals je kan zien, er is in dit land genoeg controversieel materiaal om te overpeinzen en te bestuderen, en een voorgekauwde en klaargekookte weg naar het socialisme is er zeker niet, en veel gebeurt hier nog met gissen en missen, en vallen en opstaan. Alles is nieuw, niet-definitief, soms erg slecht bestudeerd en in de praktijk gebracht ; er worden dan ook enorme blunders begaan en bokken geschoten. Maar hoe kan het ook anders : dit land is één van de armste landen van de hele wereld en een van de meest achterlijke, omringd door een hele hoop vijandige naties (Zuid-Afrika, Swaziland, Rodesië en Malawi, dat is ongeveer 70 procent van de grens) ; het is gekoloniseerd geweest door het meest achterlijke land van Europa, dat alleen maar op een snelle kapitaalsakumulatie op een primitieve manier uit was, en dat hier grondige verwoestingen heeft aangericht ; dat bovendien ook geen bruikbaar statistisch materiaal heeft

achtergelaten, dat een degelijke planning of zelfs maar inventarisatie van wat er bestaat, zou kunnen mogelijk maken. We vertrekken hier ongeveer van nu. Maar dat is helemaal geen pessimistische noot, alleen maar een vaststelling.

Soms is er wel reden tot pessimisme, als er - volgens ons - weer eens een bok geschoten wordt. Maar aan de andere kant maakt de eenheid, en de degelijkheid van visie van de topmensen (in de eerste plaats president Samora Machel en mensen als Marcelino dos Santos en anderen) dat je je erg optimistisch begint te voelen, en dat je zeker weet dat wat er hier gebeurt de moeite waard is. En dat maakt je werk als koöperant hier erg zinvol, ondanks alle moeilijkheden en tegenkantingen, en ondanks het feit dat het - zoals alle werk - soms oervervelend en eentonig kan zijn (en het feit dat je zit les te geven in Mozambique, kan in België misschien erg romantisch en exotisch klinken, maar zo verschillend is een klassituatie hier nu ook weer niet).

Wie de moed heeft gehad om deze bladzijden door te kauwen, heeft er - hopen we - toch een beetje informatie over ons en ons nieuwe werkterrein in gevonden. We durven niet beloven dat we van nu af aan regelmatig zullen gaan schrijven, want dat zou toch maar een ijdele belofte zijn. Wel zijn we altijd erg tevreden met een brief uit het land van Tindemans, zodat we min of meer op de hoogte blijven van het reilen en zeilen van jullie allemaal daar, en het werk dat jullie doen.

En, last but not least : nog een goed 1979, van

Guido VAN HECKEN
Universidade
Edward MONDLANE
Faculdade DE LETRAS
C.P. 257 - MAPUTO
R.P. MOZAMBIQUE

ALGERIJE EN BOUMEDIENNE...

Op 27 december overleed Houari Boumedienne, president van de Democratische Volksrepubliek Algerije. Onmiddellijk openden de bookmakers van de wereldpers de weddenschappen over de opvolgers en hun politieke lijn.

Op het ogenblik dat U deze VREDE leest is hier waarschijnlijk al uitsluitel over, dus ik ga me niet wagen aan voorspellingen. Veel interessanter lijkt het me eens na te gaan wat Houari Boumedienne voor de Algerijnen betekend heeft en welke richting Algerije onder zijn bestuur is uitgegaan.

Een beetje geschiedenis...

Om de betekenis van Boumedienne goed te begrijpen moeten we een heel eind teruggaan in de geschiedenis.

In 1830 wordt door de Franse vloot een raid uitgevoerd op het fort van Algiers dat op dat ogenblik de basis was van Turkse piraten. De Turken ontruimen het fort bijna dadelijk op het ogenblik dat zij zich realiseren dat de Fransen met 37.000 manschappen staan tegenover 6.000 Turken. De Franse staf wist namelijk niet dat het grootste deel van het Turkse leger teruggeroepen was naar Konstantinopel.

Het bezettingsleger verandert haar plannen en in plaats van terug te trekken nestelen de Fransen zich in het bruggehoofd Algiers.

De Franse regering ziet meteen de kans schoon om het leger werkloos uit het zuiden aan het werk te helpen en zo de industrialisatie te concentreren op het noorden. De bevolkingskolonisatie van Algerijë is dus heel toevallig begonnen.

SCHEMATISCH VAN 1830 NAAR 1945 ...

Tijdens de hieropvolgende eeuw worden steeds meer gronden onteigend en groeit de onrust onder de algerijnse boeren (fellah's). Ik stip hier even de belangrijkste data aan omdat zij slechts onrechtstreeks in verband staan met ons onderwerp. Dit wil niet zeggen dat het hier om onbelangrijke ontwikkelingen gaat. De geïnteresseerde lezer wordt dan ook verwezen naar de literatuurlijst achteraan het artikel.

1830 tot 1847 : Guerrilla onder leiding van Abdel Kader.

1847 tot 1870 : Verschillende religieuze opstanden.

1871 : Grote boeren opstand met de oprichting van chartias (strijdkomitee's).

1830 tot 1850 : Konfiskaties van de gemeenschappelijke en religieuze gronden.

1851 tot 1870 : Inplanting van „Europese centra“ over het hele noorden. Hervdeling van de gronden en invoering van een kunstmatige administratieve indeling van het land.

1873 tot 1897 : Invoering van de Franse wetten en uitschakeling van de Koranwetten.
Verandering van het familie-statuut.

1900 tot 1920 : Cultureel nationalisme (Arabische taal, ...).

1920 tot 1934 : Steeds verdere afwijzing van de Europese cultuur : „de islam is mijn godsdienst, het Arabisch is mijn taal, el dzejjair is mijn vaderland“.

1934 : Oppositieverbod.

1940 - 1945 : Vage beloften houden de Algerijnen kalm tijdens de tweede wereldoorlog.

1945 : 45.000 doden bij 1 betoging in Setif.

De ontwikkeling van de front de libération nationale.

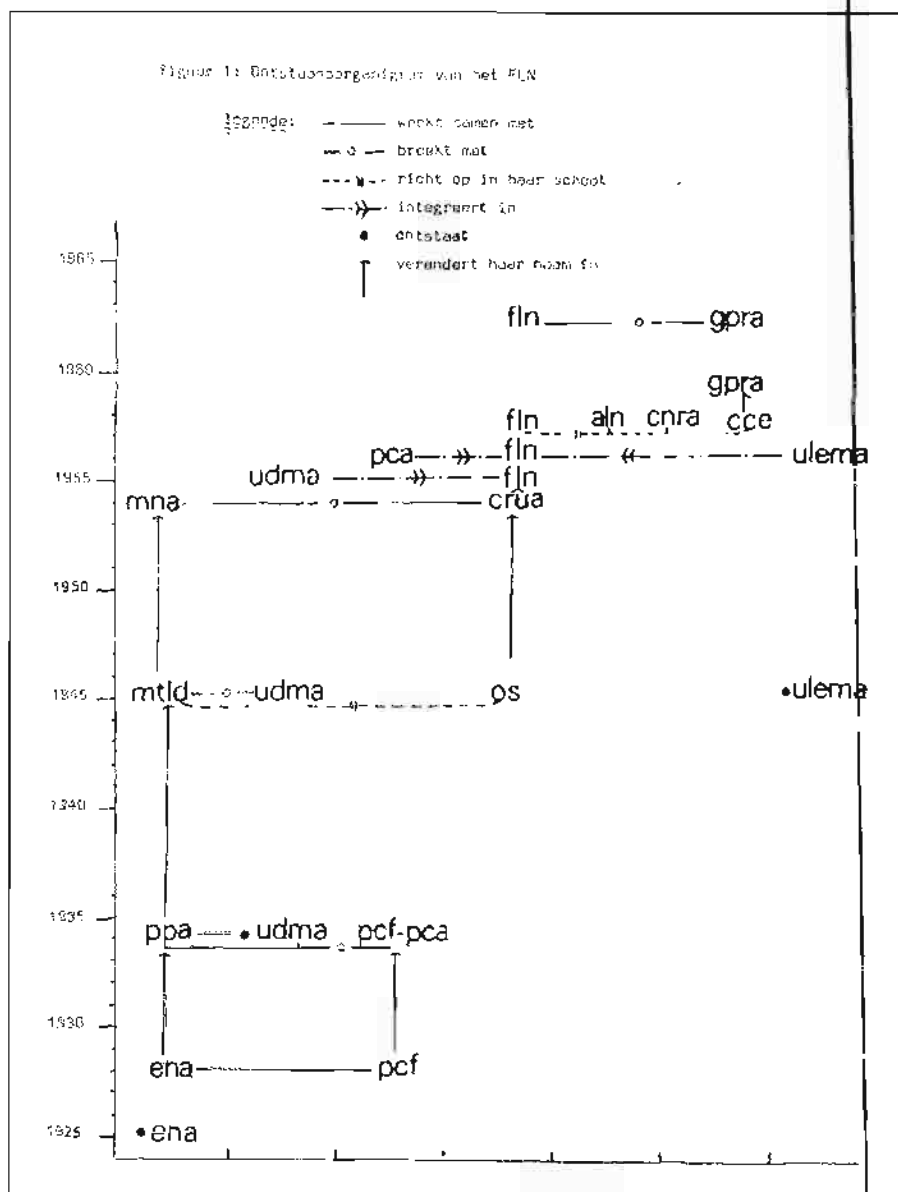
Op 1 november 1954 gaat een golf van homeaanlagen over Algerije. De bevrijdingsoorlog is begonnen. Op dit ogenblik zijn er 4 organisaties die nationalistische doelstellingen nastreven in Algerije : de Organisation Spéciale (O.S.), de Mouvement pour le Triomphe des Libertés Démocratiques (MTLD) ; de Union Démocratique du Manifeste Algérien (UDMA) als Algerijns nationalistische organisaties en de Organisation Armée Spéciale (OAS) langs de zijde van de

Franse kolonisten.

Een woordje uitleg :

(zie ook de 1e evolutie organigram van de FLN)

In de 20er jaren ontwikkelt zich een radicale stroming onder de émigrés in Parijs : de Etoile Nord Africaine (ENA) o.l.v. Messali Hadj. De regering die inziet welk gevaar deze beweging inhoudt wil kleine hervormingen doorvoeren om de ontevredenheid in Algerije weg te werken en zo de ENA te isoleren. Maar de kolonisten zelf zijn te kortzichtig om deze strategie in te zien en weigeren. In 1934 wordt dan

ook alle oppositie verboden. In datzelfde jaar breekt de algerijnse oppositie met de PCF omdat deze teveel algerijnse belangen opgeeft bij haar pogingen om coalities aan te gaan in Frankrijk.

Die Algerijnen die de franse voorstellen wel steunden worden ondertussen gegroepeerd in de Union Démocratique du Manifeste Algérien, de UDMA. De ENA verandert trouwens ook van richting én van naam : de Parti Populaire Algérien sluit nauw aan bij de UDMA maar wenst toch nog een nationale onafhankelijkheid. In 1945 gaat een golf van manifestaties over het land. Deze uiting van verzet wordt hevig bekampt door de franse sol-

daten die met scherp schieten. Na de „slachting van Sétif“ (45.000 doden) wordt de PPA terug radikaal en, gewoontegetrouw, verandert zij terug van naam : de Mouvement pour le Triomphe des Libertés Démocratiques (MTLD). In de schoot van de MTLD wordt dan een stoottroep opgericht die de naam Organisation Spéciale (OS) meekrijgt.

Begin 1954 verandert de MTLD terug van koers en verklaart Messali Hadj dat zijn organisatie de gewapende strijd verwerpt en in de toekomst wettige middelen zal gebruiken om de onafhankelijkheid te bekomen. Dit neemt de OS niet en het komt tot een breuk tussen beiden. De OS

zal zich in de toekomst Comité Révolutionnaire pour l'Unité d'Action CRUA noemen.

De FLN en de bevrijdingsoorlog...

We komen terug tot die belangrijke 1e november in 1954.

De bomaanslagen worden snel gevolgd door een boerenopstand in de Aures en in het woud van Kabillië. De in die gebieden opererende CRUA-kernen nemen de leiding van de beweging in de handen en veranderen - voor de zoveelste keer - van naam : de Front de la Libération Nationale (FLN) is geboren.

Ondanks het ontbreken van een nationale politieke strategie kent de nieuwe beweging een enorm succes. Op de MTLD (ondertussen veranderd in Mouvement National Algérien, MNA) na sluiten alle oppositie bewegingen zich aan bij het FLN : in december 1955 de UDMA van Ferhat Abbas, in januari de ULEMA (de religieuze oppositie), in juni 1956 de PCA.

In de herfst van 1956 wordt het eerste algemene kongres van de FLN gehouden in Soumman en het is hier dat de organisaties worden opgericht die nu nog in Algerije aan de macht zijn : de CNRA (Comité National de la Révolution Algérienne), de CCE (Comité Central Exécutif) en de ALN (Armée de la Libération Nationale). Samen vormen deze drie de FLN.

Op de jaarwisseling 1956-1957 bevinden zich een half miljoen franse soldaten in Algerije. Deze slagen er nochtans niet in de FLN uit te schakelen. Deze successen maken de ALN overmoedig. Een reeks „open“ treffens in plaats van de normale guerrilla activiteiten doen het tij keren. Het platteland wordt „gepacificeerd“ 2 miljoen Algerijnen worden in kampen ondergebracht.

De ALN reageert op een originele wijze : terwijl het franse leger over het hele land is verspreid neemt zij de Casbah's in.

Maar op het platteland is het voor de ALN afgelopen tot 1960. Onder generaal Houari Boumedienne laaien de verzetshaarden in de steden op. Militair gezien is deze actie een complete mislukking, maar de opstanden in de steden zijn niet zo goed te verdoezelen als deze op het platteland. Er komt dan ook een wereldwijde reaktie en de druk op Frankrijk neemt zo toe dat, in weerwil van de militair gunstige posities, de Algerijnse onafhankelijkheid erkend wordt.

Deze tactiek van Boumedienne werd in de CCE slecht ontvangen zelfs in die mate dat dit orgaan zichzelf ontbindt als het duidelijk wordt dat de ALN achter haar generaal blijft staan. In de plaats hiervan komt de ALN gezinde Gouvernement Provisoire de la République Algérienne de GPRA.

De onvoorwaardelijke trouw van de ALN heeft nog een ander resultaat : daar waar de CNRA op de onderhandelingen te Evian een gematigd standpunt inneemt (onafhankelijkheid van het Noorden, juridische en politieke bindingen met Frankrijk, ...) worden deze voorstellen steeds weer gekelderd op de FLN raad. Mede door deze onverzettelijkheid van Boumedienne wordt dan uiteindelijk op 18 maart 1962 de onafhankelijkheid toegekend bij de ondertekening van de akkoorden van Evian.

Onafhankelijkheid Algerije.

De periode na de onafhankelijkheid is in alle kranten op de meest uiteenlopende wijzen beschreven. Maar hoe belangrijk het incident tussen Ben Bella en Boumedienne ook geweest is en welke rol de staatsgreep ook gespeeld heeft, deze ontwikkelingen zijn eigenlijk van ondergeschikt belang.

En hierover hebben de kranten gezwegen. Enkel in de inleiding van hoofdstuk 3 van het OXFAM dossier „Algerije : Moham-

med of Marx" wordt de kern van de zaak treffend geschetst : „De 16 jaar die Algerije tot vandaag als onafhankelijk staat heeft doorgemaakt, vallen misschien wel duidelijk uiteen in twee afgeleide periodes, naar hun leiders respectievelijk de „periode Ben Bella" en de „periode Boumedienne" genoemd, maar kennen niettegenstaande dat toch één grote konstante !

Dat is de strijd die, zowel binnen de staatsstructuren, in de eenheidspartij, in de revolutieraad en noem maar op, geleverd werd en wordt tussen de vertegenwoordigers van de verschillende frakties van de Algerijnse samenleving".

Het lijkt er sterk op dat deze strijd is uitgedraaid in het voordeel van de „technokratie" die zich na de onafhankelijkheid heeft ontwikkeld. Het is in ieder geval deze technokratie die ervoor gezorgd heeft dat, vijftien jaar na de onafhankelijkheid, Algerije over een modern en functioneel staatsapparaat beschikt, en dat op het economisch vlak, de basis werd gelegd voor een bloeiende nationale industrie.

Nu deze fase voltooid is, rijst echter de vraag of die technokratie de moed kan opbrengen haar langzaam verworven macht niet alleen ten dienste te stellen van, maar ook over te dragen aan de grote massa van de Algerijnen.

Een vraag waarop voorlopig geen bevestigend noch ontkennend antwoord kan gegeven worden.

Een sterke aanwijzing zal de aanduiding van de presidentskandidaat worden maar vermits deze keuze zal plaatsgrijpen na het verschijnen van deze editie van VREDE, zullen we in één van de volgende uitgaven hierop dieper ingaan. Terzelfdertijd gaan we dan terugblikken op de periode Boumedienne aan de hand van enkele interviews die in juli laatstleden werden afgenomen in Algerije.

Deze gesprekken geven een redelijk ruim beeld over wat leeft onder de Algerijnse bevolking : de jongerenbeweging, de vakbond, de religieuze oppositie, en de landbouwers van de Révolution Agraire komen erin aan bod.

Jan ORIS

Bibliografie :

Algerije :
Mohammed of Marx ? Oxfam Wereldwinkels, 1978.
Histoire de l'Afrique contemporaine, petite bibliothèque payot, 1978.
Révolution Africaine, juli 1978.
El Moudjahid, juli 1978.
verdere bronnen :
gesprekken met UGTA en UNJA militanten in juli 1978.

PROMOTIE

De Bekaertgroep heeft zojuist een nieuwe directieraadgever gerecruteerd. Haar goed recht ? Natuurlijk, indien zo zo'n raadgever nodig hebben...

Maar nu blijkt dat onze nieuweling kolonel is geweest, en deel uitmaakte van het kabinet Vandenboeynants : Kolonel ... Herman Candries.

U weet wel, een Protea-man en ex-vedette in de Wias Andersenshow.

Hij heeft zijn ontslag gegeven en het leger verlaten op 31 december 1978 om op 1 januari 1979 te beginnen in de Bekaertgroep.

Kwade tongen beweren dat hem van het leger een maandelijks pensioentje van 70.000 fr. te beurt valt.

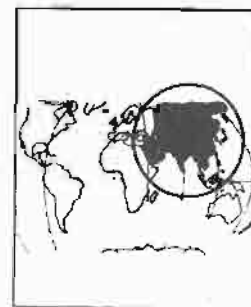
De Bekaertgroep nu is, samen met Cockerill en de groep Beherman-Demoen, geïnteresseerd voor de levering van gepantserde voertuigen aan de rijkswacht.

De Heer Candries verweert zich : hij heeft zich op het kabinet van Vandenboeynants nooit geïnteresseerd voor het dossier over die tuigen. Dat willen we graag geloven.

Maar zou de Heer Vandenboeynants dit misschien willen bevestigen ?

Kwestie van zich niet te verlaten op de natuurlijke naïviteit der Belgen...

In Israël bedroeg het inflatie ritme in '78 niet minder dan 48,1 pct. (42,5 pct. voor '77). Het gemiddelde van de prijzen is tenoverstaan van '77 gestegen met 50,6 pct. wat de hoogste verhoging betekent die ooit genoteerd werd. Alleen voor de maand december stegen de prijzen van de eetwaren reeds met 5 pct. Over het ganse jaar werden de belangrijkste prijsverhogingen opgemerkt voor wat betreft de auto's (85 pct.), fruit en groenten (70 pct.), gezondheidszorg (64 pct.), appartementen (58 pct.), en kleding (56 pct.). Voor '78 werden de budgetten van alle burgerlijke ministeries verminderd met 2 tot 4 pct. in werkelijke waarden en dit tenoverstaan van de uitgaven van vorig jaar. Aan het enorm budget voor landsverdediging wordt niet verminderd. Op dit moment bedraagt dit 65 miljard Israëlische Pond op een totaal budget van 304 miljard.

CAMBODJA : BEVRIJDING ? AGRESSIE ?

Het is normaal dat de dramatische gebeurtenissen in Cambodja de publieke opinie hebben beroerd. Maar hoeveel overdrijving, en soms slechte wil, hebben we gehoord in die reacties ! Met welk een lichtzinnigheid hebben sommigen herinnerd aan de Sovjet-Russische interventie in Tsjechoslowakije, en zelfs aan de annexatie van de Sudeten door Hitler !

En tussen die reacties moet men nog onderscheid maken : er is het cynisme van de Amerikanen, die Viëtnam blameren terwijl ze hun eigen misdaden vergeten ; er is het slecht geweten van de andere Westerse machten, opgelucht dat ze a posteriori een

goede reden vinden om volkeren die hulp nodig hadden, niet geholpen te hebben ; er is de wrevel van de Chinezen, die hun dichtbijzijnde bondgenoten kwijtgespeeld zijn ; er is de ongerustheid bij de niet-gebonden landen ; er is, voor een aantal gemigreerde Cambodjanen, de vrees dat hun land zijn onafhankelijkheid verliest.

We zouden hier willen proberen een analyse te maken, vertrekkend van de concrete realiteiten en rekening houdend met alle gegevens.

De feiten.

We worden onmiddellijk getroffen door een belangrijk probleem : de afwezigheid, niet alleen van een objectieve informatie, maar eenvoudigweg van informatoren ter plaatse. Open gelijk welke krant : je vindt er nieuws over Cambodja, afkomstig uit Hanoi, of Bangkok, zelfs van Washington, „vanuit goede Amerikaanse bron“ ; in het beste geval, van de Thaise grens. Hoe moet je, in zulke omstandigheden, de valstrikken van de propaganda vermijden ? Het fundamenteel probleem is het volgende : is de val van het Pol Pot regime te wijten aan aanvallen van de interne Cambodjaanse weerstand of aan de Viëtnamese „invasie“ ?

Voor velen bestaat er geen twijfel omtrent het antwoord. Het is wat K.S. Karol zei : „De overwinnaar is diegene die over het grootste aantal tankdivisies en vliegtuigen beschikte. De Cambodjaanse oproerlingen zijn even onbekend en weinig representatief als de anonieme „Tsjechische Kommunisten“, die 10 jaar eerder, de troepen van het Warschaupakt voor hun zaak ter hulp hadden geroepen“. (1) Dit argument roept enkele bedenkingen

op. Dat de oproerlingen „weinig gekend“ waren is niet verwonderlijk : diegenen onder ons die in België of Frankrijk leefden tijdens de bezetting in 1943 of 1944, kenden zij dan zelfs de namen van de Weerstandsleiders ? Waar, daarentegen, geen twijfel over bestaat, is dat er in Cambodja verzet bestond, zelfs indien haar geschiedenis nog moet geschreven worden (volgens de Viëtnamezen zouden er tussen februari 1977 en mei 1978 zes belangrijke militaire opstanden geweest zijn). De aard van het regime moest trouwens aanleiding geven tot weerstand. Moet het cijfer van 3 miljoen doden aanvaard worden ? Zelfs indien het sterk overdreven is, dan kon de 3 jaar durende bloedige repressie toch moeilijk verder verdragen worden. Met tienduizenden kwamen de Cambodjaanse vluchtelingen Viëtnam binnengestroomd. Het is begrijpelijk dat de hardst getroffen de wapens tegen de tirannie opnamen.

Niemand ontkent dat Viëtnamese troepen tot de val van het regime hebben bijgedragen. Maar op welke basis wordt de participatie van de FUNSK ontkend of geminimaliseerd ? We merken bijvoorbeeld op, dat de enige troepen die langs de Thaise grens werden gesignaleerd Funsk-troepen waren. (2)

We zijn weinig ingelicht over de reacties van het Cambodjaanse volk. Ondanks al-

les, een echo : „Burgers die zondag uit Lovéa (Westen) zijn toegekomen, hebben bevestigd dat de Rode Khmers het vuur geopend hebben op dorpelingen die hun genoegens uitten, bij de aankondiging dat de FUNSK-„bevrijders“ aangekomen waren“. (3)

Elementen voor een verklaring.

1. De Viëtnamese interventie op dezelfde voet stellen als de Sovjet Russische interventie in Tsjechoslowakije is onjuist. En niet enkel omdat het Pol Pot regime lijnrecht in tegenstelling stond tot de „Praagse Lente“. Vergeet men dat de twee landen op voet van oorlog stonden ? En dat, in een grensgeschied, waar het goed recht misschien niet gemakkelijk is te bepalen, de agressie wel van het regime van Phnom Penh leek te komen. In zijn beschrijving over de interne onenigheid die zich met geweld manifesteerde in Cambodja in '76-'77, schrijft de historicus Philippe Devillers : „Het regime lanceert afleidingen naar het buitenland. Vanaf april 1977, met materiaal door China geleverd, zijn er grote operaties over heel de grens van Ho Tien tot Tay Ninh. De Viëtnamezen bieden weerstand, maar stellen op 7 juni 1977 voor het vuur te staken en onderhandelingen te beginnen. Phnom Penh eist dat vooraleer eender welke

(1) „Le Nouvel Observateur“, 15.1.'79.

(2) „Le Monde“, 17.1.'79.

(3) „Le Monde“, 16.1.'79.

discussie aanvangt, de situatie aan de grens „genormaliseerd“ wordt.

„Met de militaire steun van China, „vlucht Pol Pot voorwaarts“, en geeft aldus een nieuw élan aan de oorlog...“.

„Op 31 december 1977, breekt Cambodja de diplomatieke betrekkingen met Viëtnam, dat zware verliezen leed in de grensstreek, en door Cambodja ook economisch werd getroffen door de toevloed van tienduizenden vluchtelingen. Hanoi stelt, nog steeds verzoevend, op 5 febr. 1978 voor de vijandelijkheden te staken en aan beide zijden de troepen tot 5 km. van de grens terug te trekken, gevolgd door een onmiddellijke ontmoeting om een verdrag van goed buurmanschap te onderhandelen, een akkoord, gegarandeerd door internationale bewaking. Phnom Penh weigert dit aanbod, dat op 6 juni hernieuwd werd“. (4)

2. Deze oorlog is de laatste episode van een seculaire, vaak heftige oppositie tussen Viëtnam en Cambodja. (5) Elke benadering van het probleem moet rekening houden met het gewicht van dit verleden. Elke oplossing moet genoegdoening geven aan het Cambodjaans nationalisme, dat begaan is de identiteit van dit land te bewaren.

3. Sommigen hebben Viëtnam beschuldigd van „imperialisme“ : het zou niet alleen de annexatie van Cambodja op het oog hebben, maar de „Indochinese Federatie“ opnieuw willen instellen, en zelfs haar veroveringen uitbreiden tot andere Aziatische landen. Dit is een proces van intenties, zelfs pure en simpele lastertaal.

„Viëtnam - verklaart Ph. Devillers - wil zeker Cambodja niet annexeren, noch zoals Peking beweert, een „Indochinese Federatie“ herinstellen, een Franse uitvinding die nooit - concreet - elders bestaan heeft dan in het Franse systeem. Sinds 1951 (d.w.z. de ontbinding van de Indochinese Kommunistische Partij en de oprichting van drie nationale K.P.'s), werd zelfs de eventualiteit van een federatie uitgesloten (zoals de Viëtnamese verklaring van 7 april 1978 uitwijst)“. (4)

4. Er moet ook rekening gehouden worden met de internationale context. Het

is op dat vlak dat commentatoren hun verbeelding het meest de vrije loop lieten gaan. Volgens sommigen zou de „operatie Cambodja“ deel uit maken van een Sovjet-Russisch plan om China te omsingelen. Het volstaat nochtans één blik op de kaart van Azië te werpen om in te zien dat, indien de USSR China wenst te omsingelen, Viëtnam en Laos een veel groter belang hebben.

Indien daarentegen één land zich werkelijk omsingeld kan voelen, dan is het wel Viëtnam, dat vastzit tussen een vijandig China en een agressief Cambodja.

Men zou tenslotte de gebeurtenissen moeten terugplaatsen in de context van het Amerikaans politiek spel, door „Le Monde“ van 10 januari, in de titel van haar editoriaal als „gevaarlijk spel“ bestempeld. De door M. Brzezinski geïnspireerde politiek viseert inderdaad, China tegen de Sovjetunie uit te spelen. Indien men aanneemt dat dit laatste het Viëtnamese initiatief in Cambodja inspireerde of billijkt - maar wie kan daarvan het bewijs leveren? - dan zou deze interventie moeten gezien worden als een antwoord op recente Amerikaanse initiatieven.

BESLUITEN.

„De internationale relaties - constateerde André Fontaine onlangs - hangen, sinds de wereld wereld is, meer af van macht dan van recht“. (6) De huichelaars zijn geschandaliseerd door de fouten van anderen, maar wenden de ogen zedig af van die van hun vrienden. Anderen hullen zich, voor het universele geweld, in het pessimisme. Een derde attitude bestaat er in de feiten zonder illusies te bekijken, maar door te geloven in de realiteit en de vredeskrachten in de wereld. Deze laatste attitude brengt ons tot volgende bedenkingen :

1. Indien de Viëtnamezen geageerd hebben om aan de agressie te weerstaan, om aan de omsingeling te ontsnappen, om het Cambodjaanse volk te bevrijden van een tiranniek regime, dan kun-

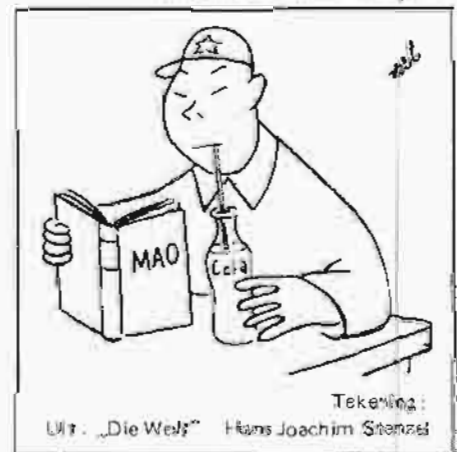
nen hun intenties nauwelijks in vraag gesteld worden. Maar men moet betreuren dat ze, om hun gerechtvaardigd objectief te bereiken, hebben moeten grijpen naar de wapens, en tussenkomen op vreemd grondgebied. Men de steen toewerpen is hypocriet ; maar hun gedrag zou niet als voorbeeld kunnen gesteld worden zonder ernstige gevolgen.

2. De interventie van Viëtnam in Cambodja is des te meer te betreuren omdat ze plaatsvond in een land waarmee sinds eeuwen een conflict aan de gang is. Viëtnam zal niet mogen toegeven aan een chauvinistische poging om haar overheersing uit te buiten voor een langdurige bezetting. Viëtnam moet met klaarheid bevestigen dat ze volledig afstand doet van de ambities van de vroegere kiezers.

3. De gebeurtenissen in Cambodja zijn slechts het laatste hoofdstuk in het Indochinees drama dat sinds meer dan 30 jaar bestaat. Het wordt tijd dat Viëtnam, Cambodja, en Laos niet langer de inzet zijn voor strijdvoering, waardoor de belangen van de volkeren uit die streken op tragische wijze opgeofferd worden aan de politiek van de invloedssferen.

4. Een aantal landen, waaronder Nederland, denkt eraan de technische of economische hulp die ze aan Cambodja of Viëtnam geeft, op te schorten. Dat is de omgekeerde reactie van wat zou moeten gebeuren. Er zou, bij het beëindigen van de oorlog in Viëtnam, na de bevrijding van Cambodja en Laos, een massale steun moeten geweest zijn om de enorme ontwrichting van deze landen weg te werken. Die hulp is op schandalige manier in gebreke gebleven. Vandaag wordt ze nog noodzakelijker.

Maurice Grosjean, 22.1.79.

Tekening: Uitt. „Die Welt“ Hans Joachim Stenzel

(4) „Le Nouvel Observateur“, 15.1.79.

(5) In de 18de en 19de eeuw ontsnapte Cambodja slechts aan de voogdij van de Chinezen om onder de heerschappij van het Viëtnamese Imperium te vallen.

(6) „Le Monde“, 16.1.79.

VIETNAM : AMERIKA HERSCHRIJFT ZIJN GESCHIEDENIS

Op 9 december 1977 werd door de Amerikaanse professor Noam Chomsky te Leiden een interessante spreekbeurt gehouden. Chomsky zette er uiteen hoe de pers van zijn land bezig was aan het herschrijven van de geschiedenis van het Amerikaanse optreden in Viëtnam. Ze heeft daarbij volgens Chomsky vnl. twee dingen op het oog : (1) de verantwoordelijkheid voor het niet nakomen van de Amerikaanse verplichtingen ten aanzien van de wederopbouw, en (2) de voortzetting van de strijd tegen de bolsjevisk.

Zoals zo vaak het geval is : wat in Amerika gebeurt, dat maken wij vroeg of laat ook mee. Dit keer hebben we niet eens lang moeten wachten. Het begon al enkele maanden geleden in de Franse pers. Het is nu ook bij ons volop op gang gekomen. Overstromingen die 500.000 woningen, scholen en ziekenhuizen, 20 % van het vee en 3 miljoen ton rijst verloren deden gaan. Problemen bij de wederopbouw van een land dat door 30 jaar oorlog naar het stenen tijdperk teruggebombardeed werd. Verzet en uittocht van de Chinese handelaren uit Cholom - een winkelwijk van Ho Chi Ming-stad - omdat zij zich niet aan de nieuwe maatschappelijke schikkingen wilden aanpassen. Schermutselingen met China dat hiervan graag gebruik maakt om zijn anti-Sovjetgevoelens te verantwoorden. Conflicten met het buurland Cambodja, dat in de Chinese invloedssfeer leeft. Dat alles wordt door de pers handig uitgespeeld tegen het Viëtnamese volk en zijn regering.

Natuurlijk zijn er problemen. Viëtnam is een land dat meer tonnen bommen te verwerken kreeg dan enig ander ooit tevoren. Viëtnam is een landbouwwild. En na het vertrek van de Amerikanen werd het dat zelfs meer dan tevoren. Maar de vel-

den waren gewoon niet meer geschikt voor de landbouw. Ze staken vol rijnen en bommen. Nu nog sterven dagelijks mensen bij het ruimen ervan of zelfs gewoon bij het weer bruikbaar maken van de velden. Daarbij komt dat de chemische uitroeiingsmiddelen van de Amerikanen de vruchtbaarheid van de bodem ernstig hebben aangetast. Machines zijn er nog nauwelijks, zodat het meeste met de hand moet gebeuren. Het land heeft wel een groot gedeelte van het Amerikaanse industriële park in Zuid-Viëtnam kunnen overnemen, maar het heeft geen energiebronnen. De Amerikanen komen geen van hun verplichtingen ten aanzien van de wederopbouw na. Er zijn problemen met de herinschikking van hen die het vroeger beter hadden : van de officieren en administrateurs, maar ook van de handelaren wier welvaart verbonden was met het oude regime en de Amerikaanse oorlogsvoering. Enz., enz. We gaan het verhaal hier niet opnieuw vertellen. Dat doen de andere kranten en tijdschriften, dat doen radio en televisie al genoeg.

Maar het is wel jammer dat mensen die zich toch links noemen nu ook bij deze campagne aansluiten. En dat in een land waar de overmacht al intreedt als er 10 cm sneeuw ligt. Een land waar de media je willen doen geloven dat je trein maar 20 minuten vertraging had terwijl je meer dan twee uur in de kou hebt staan wachten. Met een minister die je uitlegt hoe je in die zaken best niet op je zintuigen vertrouwt, maar met de gemiddelde vertraging (?) rekening moet houden.

Sinds de Franse „nieuwe filosofen“ is het in Frankrijk en blijkbaar ook hier mode geworden om zich linkser dan links te willen opstellen.

De continuïteit.

In „De intellectuelen en de staat“, de neerslag van de lezing te Leiden, verduidelijkt Chomsky opzet en mechanismen van de Amerikaanse politiek tijdens WO I en II, de oorlog in Viëtnam, en de post-Viëtnamese politiek van de VS, waarin, zoals Arthur Schlesinger het uitdrukte, de mensenrechten nu de plaats hebben ingenomen van zelfbeschikking als leidende waarde in de Amerikaanse buitenlandse politiek.

De madeplichtigheid van de intellectuelen. Kernpunt in Chomsky's aantekeningen is

de madeplichtigheid van de intellectuelen in de VS aan wat door Edward Bernays „het bouwen van toestemming“ is genoemd. Dit „betekent eenvoudig het toepassen van wetenschappelijke beginselen en beproefde praktijken met als doel de mensen zover te krijgen dat ze bepaalde ideeën en programma's steunen“. Niet dat deze techniek van massaoverreding door de bouwers in het geheim wordt beoefend. Bernays zelf is een bouwer. En het gezaghebbende handelsblad Fortune verdedigde reeds in 1949 de stelling dat „het evenmin mogelijk is zich een werke-

democratie voor te stellen zonder de wetenschap van de overreding als een totalitaire staal zonder dwang“. Het komt er dus op aan, het volk door overreding de indruk te geven dat de belangen van diegenen die het kapitaal en het kapitalisme beheren ook hun belangen zijn. In deze overreding nu, spelen de intelligentie een belangrijke rol.

De Trilaterale.

Dat dit niet zomaar een dogmatische bewering is, kan blijken uit het belang dat in de studie „The Crisis of Democracy“ van

de Trilaterale Commissie aan de inzet van de intelligentsia wordt gehecht. Daarbij worden twee duidelijke categorieën onderscheiden : 1. de „technocratische en politiek-georiënteerde intellectuelen“, verantwoordelijk, serieus en constructief ; 2. de „waardegeoriënteerde intellectuelen“, een sinistere groepering, die een ernstig probleem oplevert voor de democratie“. Het valt op, aldus Chomsky, dat de Trilateralen het niet nodig vinden aan te tonen waarom „de waarde-georiënteerde intellectuelen, die zij zo vrezen en minachten, het bij het verkeerde eind“ zouden hebben. Ook valt op „dat dienstbaarheid aan de staat en zijn dogma's niet wordt beschouwd als „een waarde“, maar slechts als een natuurlijk engagement van de intelligentsia“.

De jaren '60.

Als de Trilaterale Commissie bevreesd is om de invloed van de „waarde-georiënteerde“ intellectuelen, dan berust dat inderdaad op een reëel besef van de toegenomen mondigheid en het toenemend inzicht van de intelligentsia sedert de jaren '60. Als zij niettemin blijft vertrouwen op de public-relations van de „verantwoordelijke en constructieve intelligentsia“, dan berust dat op een analyse van de geschiedenis, waarin deze opinie-makers er weer in geslaagd de zijn morele en ideologische standaard van de Amerikaanse staat, van het Amerikaanse kapitaal dus, door de brede massa's te doen aanvaarden.

De Eerste Wereldoorlog.

Dat was reeds het geval tijdens WO I, toen Wilson zich met slechts enkele maanden tussentijd eerst tot voorstander van „vrede zonder overwinning“ en later van „overwinning zonder vrede“ verklaarde. In beide gevallen schaarde de intellectuelen zich achter hem. Deze ommezwaai zou bewerkt zijn geworden door ene sir Gilbert Parker, die aan het hoofd stond van de Amerikaanse sectie van het Britse propagandabureau, en „die zich in zijn geheime rapporten aan het Britse kabinet kon verlustigen“ in „het doordringen van de Britse invloeden in de Amerikaanse pers“. De argumenten werden aangebracht door historici, die voor de gelegenheid waren verenigd in de Nationale Commissie voor Historische Diensten. Eén van de oprichters Frederic Paxson, beschreef haar activiteit in mei 1917 in „The Dial“ als „historisch ingenieurswerk, dat de feiten van de oorlog zo verklaart, dat we overtuigd raken van de noodzaak om te overwinnen“. Ook de Amerikaanse oorlogspropaganda, die gevoerd werd door de zgn. Creelcommissie, maakte gebruik van

dergelijk ingenieurswerk, waarvan het pamflet „The German-Bolshevik Conspiracy“ wel als een staaltje mag gelden. Hierin werd nl. op basis van documenten die in Europa algemeen als vervalsingen werden beschouwd, aangetoond „dat de bolsjevieken betaalde agenten waren van de Duitse Generale Staf, die hen materieel had bijgestaan om hen aan de macht te helpen“.

De Tweede Wereldoorlog.

In de Tweede Wereldoorlog was het scenario identiek. Ook toen volhardden de historici in de oorlog tegen de bolsjevistische dreiging in hun „historisch ingenieurswerk“. Deze houding werd door Conyers Read in een openingsrede voor het Amerikaanse Historische Genootschap als volgt verantwoord : „We moeten, als we willen overleven, duidelijk een militante houding aannemen... Discipline is een vereiste voor ieder effectief leger, of het nu onder Amerikaanse of onder Russische vlag marcheert... Totale oorlog, of deze nu koud of warm is, heeft iedere inzet nodig en doet een beroep op iedereen om zijn aandeel te leveren. De historicus komt evenmin onder deze verplichting uit als de natuurkundige...“

De wereldmacht van de VS.

Het kan niet worden ontkend dat de public relations-industrie van de intelligentsia bijzonder succesvol is geweest. De VS zijn met een weergalozе rijkdom uit de oorlog gekomen. Door middel van staatsmacht slaagden zij erin een internationale orde te creëren die kon voldoen aan de behoeften van de binnenlandse economie. Het meest bekende voorbeeld daarvan is ongetwijfeld het Marshallplan, waarmee Amerikaanse dollars in de internationale economische structuur werden binnengepompt en de multinationalisering meteen een feit werd.

De nederlaag in Viëtnam.

De mislukking van de Amerikaanse politiek t.a.v. Zuidoost-Azië heeft deze stabiële wereldorde echter een flinke deuk toegebracht. De concurrentiepositie van de VS werd door een aantal andere industriële mogendheden aanzienlijk aangetast. Toch is dat niet het belangrijkste. Belangrijker is dat de geloofwaardigheid van de hele Amerikaanse politiek door Viëtnam in diskrediet is geraakt, en dat zowel in Amerika zelf als in de ontwikkelingslanden die onder Amerikaans protectoraat staan. Dit laatste wordt vooral m.b.t. de Noord-Zuiddialoog ook door de Trilaterale als een reëel gevaar onderkend.

Het nieuwe geloofssysteem.

Het is echter duidelijk dat de Trilaterale het bespelen van de Amerikaanse publieke opinie en het verzorgen van het image van de VS in het buitenland als onlosmakelijk met elkaar verbonden beschouwt. Dat blijkt tenminste uit het feit dat opnieuw gebruik wordt gemaakt van dezelfde middelen : propaganda en vervalsing van de geschiedenis.

De propaganda.

Wat de propaganda betreft : ook hier wordt uitgegaan van hetzelfde dogma : de schrik voor de bolsjevieken en de „White Man's Burden“ (de plicht van de blanke tegenover zijn overzeese gebieden). Daarbij wordt het voorgesteld alsof de VS de „enige onder de grote machten van de moderne geschiedenis zijn, die niet in hun internationale belangen worden geleid door de materiële belangen van hen die in het binnenland macht bezitten, maar eerder doeleloos rondzwerven en alleen reageren op initiatieven van anderen, waarbij zij abstracte morele principes nastreven : de principes van Wilson over vrijheid en zelfbeschikking, democratie, gelijkheid, enzovoort“.

De vervalsing.

Dergelijke dogma's waren natuurlijk moeilijk houdbaar na Viëtnam. Maar ook hier schijnt het „historisch ingenieurswerk“ wonderen te verrichten. En de huidige campagne tegen Viëtnam maakt deel uit van deze herschrijving. Die herschrijving is overigens „betrekkelijk gemakkelijk, omdat de pers en de academici zich consequent hebben gehouden aan de vereiste geschiedenis. Volgens de mythe zijn de VS, misschien wat onwijs, tussenbeide gekomen om Zuid-Viëtnam te verdedigen tegen agressie. Op de een of andere manier werden de goede bedoelingen omgezet in slechte politiek“. Bovendien zouden de VS zich ook niet gerealiseerd hebben dat het Viëtnamese communisme een nationalistische beweging was : „de strategen dachten, dat Ho Chi Ming een agent van Moskou was, of misschien van Peking. De fout ligt bij vergissingen, misverstanden, onwetendheid, of wellicht een te grote welwillendheid bij het ondernemen van een kostbare verdediging van een staat die zichzelf niet wilde redden“. De herschrijving is overigens zo succesrijk, dat de Amerikaanse president midden in een rede over mensenrechten op het nationale televisiescherm kon verklaren dat de Amerikanen de Viëtnamzen niets schuldig zijn, omdat „de vernietiging wederzijds was“. Volgens Chomsky is het nog maar een stap en ook de morele ver-

antwoordelijkheid voor de oorlog wordt volledig op de schouders van de slachtoffers afgewenteld.

De campagne tegen Vietnam.

Ik geloof dat men daar - getuige de huidige campagne - al aardig mee bezig is. De Amerikanen zijn de Vietnamezen niet alleen niets schuldig voor het uitmoorden, vernietigen en verwoesten van hun land; zij drijven de schijnheiligheid nu zelfs zover dat zij de Vietnamezen verwijten dat zij doodgaan aan ziekte en ondervoeding. Zij betreuren hun wreedheid als

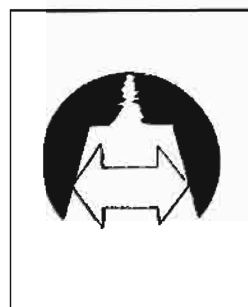
honderden sterven bij de opruiming van explosieven. Publiceren vervalste foto's van Indochinese boeren die zelf voor de ploeg lopen, als illustratie van de communistische wreedheden. Brieven die de herkomst van de foto's toeschrijven aan de Thaise inlichtingendienst worden niet gepubliceerd.

En hiermee hopen de VS hun bezedelde blazoen weer wit te wassen, met zoals steeds sinds WO I datzelfde doel: de vrijwaring van de Amerikaanse heerschappij in de wereld en de verzekering van de belangen van het Amerikaans kapitaal.

Noam Chomsky, zonder meer de belangrijkste linguïst van deze tijd, heeft zich ook reeds in het verleden zeer verdienstelijk gemaakt in het verzet van de intellectuelen tegen de oorlog in Vietnam. Over politieke onderwerpen publiceerde hij o.m.: *American Power and the new Mandarins*, *At War with Asia*, *For Reasons of State*, *Peace in the Middle East? Intellectuals and the State* / De intellectuelen en de staat, verscheen in een tweetalige versie in 1978 bij het Wereldvenster te Baarn.

Lea HE² DRIKX, 19.01.1979

EKONOMIE

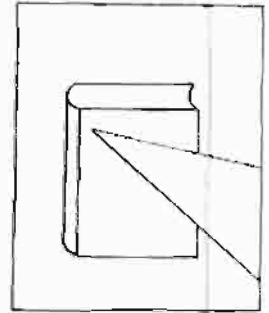
DE WERELDSTAALPRODUKTIE IN 1978

Volgens de voorlopige statistieken, ingezameld door het Internationaal Instituut voor IJzer en Staal, is de wereldproduktie van ruw staal vorig jaar gestegen tot 712,5 miljoen ton, wat een verhoging betekent van 6 pct. tegenover 1977, maar slechts 0,5 pct. hoger ligt dan het vorig rekord (1974) met 708,8 miljoen ton. In wat verder volgt moeten alle cijfers gelezen worden in miljoen ton. Alhoewel de produktie van de ontwikkelde kapitalistische landen gestegen is met 5,1 pct. (399,5 in 1977, 420 in 1978) toch blijft die ver onder deze van 1974 (463,5). In de negen EEG-landen blijft ze 15 pct. onder de produktie van 1974 (155,6 in 1974, 126,1 in 1977, 132,4 in 1978). In België bleef ze 22 pct. onder die van 1974. De evolutie ligt anders in de ontwikkelingslanden (Brazilië, Indië, Mexico, enz..) waar de produktie sterk blijft stijgen gaande van 31 in 1974 over 42 in 1977 tot 46,4 in 1978. Hetzelfde geldt voor de Comecon-landen. Voor het geheel van de socialistische landen steeg de produktie van 185,1 in 1974 over 204,1 in 1977 tot 211,9 in 1978, d.w.z. 14,5 pct. meer dan in 1974. Voor de Chinese Volksrepubliek zou produktie, die in 1977 tot 23,4 gezakt was na 26 bereikt te hebben in 1974, terug opgelopen zijn tot 31 in 1978.

Hierna volgt een overzicht per land voor deze 3 jaren, eveneens in miljoen ton, en in grootteorde voor 1978:

LAND	1974	1977	1978
Sovjetunie	136,2	146,6	152,0
Verenigde Staten	132,2	113,2	123,8
Japan	117,1	102,4	102,1
Duitse Bondsrepubliek	53,2	39,0	41,0
Volksrepubliek China	26,0	23,4	31,0
Italië	23,8	23,3	24,4
Frankrijk	27,0	22,1	22,8
Verenigd Koninkrijk	22,4	20,5	20,2
Polen	14,6	17,7	19,5
Tsjechoslovakije	13,6	15,1	15,4
Canada	13,6	13,6	14,9
België	16,2	11,3	12,6
Brazilië	7,5	11,2	12,1
Roemenie	8,8	11,5	11,6
Spanje	11,5	11,2	11,3
Indië	7,1	10,0	9,4
Zuid-Afrika	5,8	7,3	7,9
Australië	7,8	7,3	7,6
Duitse Democratische Republiek	6,2	6,9	6,9
Mexico	5,1	5,6	6,8
Nedertland	5,8	4,9	5,6
Luxemburg	6,4	4,3	4,8
Zuid-Korea	1,9	4,2	4,7
Oostenrijk	4,7	4,1	4,2
Zweden	6,0	4,0	4,2
Hongarije	3,5	3,7	3,9
Joegoeslavië	2,8	3,2	3,5
Taiwan	0,8	1,8	3,6
Noord-Korea	3,2	3,2	3,2
Argentinië	2,4	2,7	2,7
Bulgarije	2,2	2,6	2,6
Finland	1,7	2,2	2,3
Turkije	1,6	1,9	2,3
Anderen	10,0	10,3	11,7
Totaal	708,8	672,3	712,5

LICHAMELIJKHEID VERMENGD MET DOOD, OF BROUWERS' ANSICHTKAARTEN OVER LIEFDE, LITERATUUR EN DOOD

Yves Van de Steen, over, Jeroen Brouwers,
Mijn Vlaamse Jaren, Verhalen, herinneringen, pamfletten, dagboekfragmenten, brieven, Amsterdam
(Uitgeverij DE ARBEIDERSPERS, 1978, 324 pp.)

Brouwers' boek, boordevol doodsangst en pittige anekdotes, werd uitgegeven in de reeks „privé-domein“ van de arbeiderspers. Deze voert als motto een uitspraak van de Franse clochard-schrijver P. Léautaud: „Ik voor mij houd het meest van herinneringen, intieme dagboeken, brieven en bekentenissen. Als ze helder en waarachtig geschreven zijn, door lui met pit, die een welgevuld leven achter zich hebben, door mensen die weten te observeren en te vertellen en die de kunst van het overdragen in woorden verstaan, ja, dan zijn dat de enige boeken die waard zijn gelezen te worden“.

Aan deze voorkeur voldoet Brouwers ruimschoots. Zijn werk kent talloze grootse passages, die je met dichtgeschroefde keel leest, naast grillige humor, waarvoor je telkens opnieuw je huishoudingen moet storen, door bulderend gelach. Maar het zelfbeklag van Brouwers, zijn eeuwig geteem over Vlaanderen, zijn rauwe grappen en goedkope stafrijmen zijn daarentegen bijzonder storend.

Toch heeft Brouwers zijn plaats veroverd in het torteltuintje van de Nederlandse literatuur, waar hij helemaal thuis hoort. Jeroen Brouwers is immers een schrijver. Een groot schrijver zelfs, een mens bezeten door de literatuur.

Hij schrijft om te genezen, dwangmatig, raak en onverbiddelijk. Over die neurotische angst, die manische schrijfdressies noteert Brouwers zelf op pagina 79 (...) „Ik zou wel eens een goed boek willen schrijven, en overdrijf: een vrolijke opbeurende roman, een roman waarvan je zegt je neemt er wat van mee, iets goeds, iets blijs, iets positiefs, - maar je weet niet waarom ik lach terwijl ik dit zeg. Doe het

dan, zeg je en ik: ik weet niets, ik heb niets te vertellen, wat maak ik nu mee, wat voel ik nu, niets toch zeker, en ik ben een veel te grote topper, ik kan nooit een woord vinden en het schrijven van één zin duurt een uur en daarna ben ik zo moe dat ik ga slapen, de volgende dag vind ik het een rozzin en verscheur hem, zo is er altijd wat. Je zegt dat je me niet gelooft, je denkt dat ik een bemoedigend of bewonderend woord van je verlang, maar nee, ik zeg dat ik permanent bang ben om te schrijven, ieder voorwendsel om me van het schrijven af te houden wordt door mij gretig aangegrepen en is er geen voorwendsel en zit ik dan eindelijk aan mijn tafel, dan is het aanvankelijk urenlang mieren en klieren (...)“.

En lang citaat omdat je hier meteen de onvervalste Jeroen Brouwers aan het woord hebt: in één zin zit een persiflage op Valeer Van Kerckhove, de typische Brouwersangst en -stijl en het spook van de toenmalige markies G.K. Van het Reve. Piet Piryns achterna gooi ik „Op weg naar het einde“ van G.K. Van het Reve tegen het plafond en ja hoor, deze vermaarde wetenschappelijke test werpt de verwachte vruchten af. Op pagina 97 van dit werk staat nagenoeg hetzelfde over het krisisverloop van het Scheppend Proces. De schaduw van Van het Reve hangt trouwens over het ganse eerste deelboek „Groetjes uit Brussel“ en ontwikkelt zich naderhand tot een zeer eigen barokke, pikante stijl in de drie volgende delen van dit meesterwerk: „Zonder trommels en trompetten“, „Petite Histoire van een geannexeerde Nederlander“ en „Overal Stilte. Krekelbosse Zangen“.

Eén van de eigenaardige bevindingen bij

het lezen van dit werk, is dat het bijzonder krachtig indringend proza betreft, terwijl precies de scheppingsangst een centraal thema is.

Deze panische vrees, wordt samen met het doodsmotief in steeds nieuwe vormen hernomen. „Ik heb de roman van de hoop voltooid; ik voel mij alsof het herfst is en al mijn bladeren zijn afgevallen, behalve somber gestemd voel ik me nutteloos, want nooit meer zal ik kunnen schrijven (...)“ (p. 68). Iets verder wordt dit (op p. 98): „(...) en maar schrijven, en maar schrijven, steeds opnieuw maar weer proberen, alsof de wereld erop zit te wachten; symbolisch is alles prima in orde; waar moet ik heen met mijn lichamelijke vermengd met dood, ik met mijn papieren leven (...)“.

„Mijn Vlaamse Jaren“ bevat een literaire kruistocht door Brussel (wat hebben daar toch tal van beroemde Hollanders gewoond), prachtige ontroerende prozamomenten badend in de sfeer van Brouwers' acute immigratiekrisis, als gezwongen Nederlandse banneling in arm Vlaanderen. Verbonden met de bittere haat voor een specifieke Vlaamse kleinburgerlijkheid maakt Brouwers in het laatste deel van dit werk de kachel aan met Weverbergh en de Vlaamse literatoren na vijftig. Vlijmscherpe dulle kritiek om te gieren van het lachen. Ondanks de harde literaire klappen die Brouwers uitdeelt, blijft de opletende lezer toch wantrouwend over dit polemisch geweld. Iemand die zoveel leuke anekdotes kent over een aantal Vlaamse letterkundigen kan toch geen sneeuw witte zijn. Hierover Piet Piryns in *Vrij Nederland's boeknummer* van 15 juli 1978: „Hoe vaak heb ik ze niet ontmoet,

J. Weverbergh en J. Brouwers, in Brusselse kunstiestencafés als Het Nieuwe Onkruid of De Dolle Mol.

Onafscheidelijk waren ze, als Kuifje en Bobbie (...). Hoe vaak heb ik de uitgever en zijn trouwe factotum niet balkend in elkaars armen aangetroffen, of elkaar op de dijen zien kletsen? Hoe dikwerf hoorde ik ze de Schone Letteren niet bezingen in gezelschap van Vlaamse coryfeeën als Herwig Leus of Marcel Van Maele" (...)! Juist lezer, ik dacht het al, Brouwers is ook een jokkebrok én een draaier. Boezemvriend Weverbergh is een „dwergh“ geworden en de in een eerste druk van „Groetjes uit Brussel“ zo zeer geloofde Dr. Marc Galle, wordt plots „een miesmacher“. Goed, goed, meningen zijn er om te veranderen, maar dat brave Brouwers zo maar bij de „bok“ is gezet, weiger ik te geloven. Brouwers heeft gelijk als hij zegt dat de „Zuidnederlandse“

letterkunde van na '50 gekenmerkt wordt door taalschurft en dat in de Vlaamse kranten „ketelsteennederlands“ wordt gehanteerd of „aardbeienederlands“. Maar dat Brouwers idealistisch, jong, naïef, aardig en compleet argeloos was, zoals ie zelf bewaert, neem ik niet. Hij schrikt er immers ook niet voor terug ijverig verdwijntucjes te hanteren en deeltjes van het verleden weg te roffelen. Blijft dat Brouwers, die van 1964 tot 1976 in België verbleef en er nauw bij het culturele leven in Vlaanderen was betrokken, rake anecdotes weet op te dissen over dit wereldje. Maar soms geraakt Brouwers toch danig opgewonden. Dan schrijft hij keukenmeidenproza dat bol staat van de flauwe scheldwoorden en lome belgenmopjes. Maar die onhebbelikheden beletten niet dat het geheel van Brouwers' „Vlaamse Jaren“ heel wat prachtige literaire passages telt, rake ka-

rakterportretten van Vlaamse auteurs, een boek vol eenzaamheid, bittere teleurstelling en vlijmscherpe polemieken, een boek met contradicties, een boek met een hart. Een boek om te huilen, te vloeken en onweerstaanbaar groen te lachen. Wie Brouwers leest krijgt een andere visie over bepaalde levensvragen, of begint ze zich dan pas te stellen.

Een gevoelig geschreven boek, dat prettig is om te lezen. Brouwers zelf over Roger Van de Velde, op p. 171: „Ik ga niet mee, morgen, je begraven, voor dat soort dingen ben ik niet een man“. Dat geloof ik wél van Brouwers. Ikzelf zou waarschijnlijk hetzelfde tekstje sturen. Daarom vind ik „Mijn Vlaamse Jaren“ van Jeroen Brouwers een meesterwerk. Aan één van mijn handen zitten teveel vingers, om dergelijk waarmerk, op literair vlak, in ons taalgebied op te tellen.

Yves Van de Steen

ONDERONTWIKKELING EN VERSTEDELIJKING IN LATIJNS-AMERIKA

Onder deze titel geeft de Wereldkroeg, Kasteelstraat 59, 2000 Antwerpen een brochure uit van een 15-tal bladzijden over de problemen van onderontwikkeling in Latijns-Amerika. Er worden verbanden gezocht tussen de uitbuiting op het platteland, de rol van de grote

Westerse bedrijven in de steden, en het gevolg hiervoor voor de arme bevolking. Volgens de wereldkroeg, kan enkel een productie voor en door het volk een oplossing brengen voor de problemen in Latijns-Amerika.

De brochure kost 30 fr. (te verkrijgen op bovenstaand adres). Ter gelegenheid van de uitgave wordt op 9 febr., om 20 uur in de Wereldkroeg een Braziliaanse film vertoond (Antonio Das Mortes) waarin onderontwikkeling en grootgrondbezit centraal staan. Inkom 25 fr.

WACHTEND OP DE AVOND

Gedichtenbundel van Jozef Vandromme, 38 blz., offsetdruk, Uitgave in eigen beheer.

Prijs 220 fr. - Prk : 000-0200633-37 van J. Vandromme - Westouter.

Wachtend op de avond is de tweede bundel van Jozef Vandromme.

Onze lezers zullen zijn eenvoudige, heldere

en boeiende gedichten reeds opgemerkt hebben in ons tijdschrift.

In de onder bovenstaande titel samengebrachte reeks gedichten, vinden we veel verschillende items terug: de natuur, de mens, kinderen, de jaargetijden, alles op even boeiende, heldere wijze beschreven. Uit deze gedichten blijkt de auteur eer-

bid van de auteur voor de natuur en zijn diepe hoop op Vrede.

Daarenboven, wordt het boekje opgeluisterd met een aantal gepaste en zeer mooie tekeningen van de kunstschilder Laurent Debacker.

„Wachtend op de avond“ moet u zeker doornemen.

VREDE - IN - AKTIE

INTERNATIONALE AKTIVITEITEN

OMSCHAKELING WAPENPRODUCTIE.
Op 25 en 26 november '78 ging te Londen een internationaal seminarie door over alternatieven voor de wapenproductie. Dit seminarie was georganiseerd door het internationaal verbindingsforum van de vredeskrachten en door de Britse verbindingsgroep voor de Vrede.

Het sponsor-komitee bestond uit talrijke Britse syndikale leiders, leden van de algemene raad van het T.U.C. (vakbondskongres) en voorzitters of algemeen sekretarissen van enkele van de grootste Britse vakbonden. Verschillende gekende volksvertegenwoordigers steunden eveneens dit initiatief.

Er namen afgevaardigden aan deel van: Land, België, Canada, Quebec-Canada, Denemarken, Spanje, U.S., Finland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Noorwegen, Polen, Duitse Bondsrepubliek, U.S.S.R., Joegoslavië.

Tal van afgevaardigden waren syndikale, wetenschappelijke en politieke personaliteiten van aanzien in hun land.

Alle afgevaardigden van welk land ook en onafgezien van het economisch systeem, benadrukten de schadelijke invloed van de bewapeningsuitgaven op de economie. Enkele thema's, tijdens de discussies aan bod gekomen :

- De noodzaak wetenschap en techniek te gebruiken voor de verbetering van het levenspeil in alle landen.
- De militaire productie verspilt de beperkte hulpbronnen van de wereld.
- De militaire productie draagt niet bij tot de opslorping van de werkloosheid, maar integendeel, verergert ze.
- De ontwapening en de omschakeling

wordt tegengewerkt door de belangen van nationale en multinationale ondernemingen.

- De militaire productie is de bedrijvigheid die de grootst mogelijke winsten voortbrengt.
- De omschakelingsproducties, die reeds in verscheidene landen door de vakbonden worden voorgesteld, moeten gesteund worden door een eenheidsactiviteit van alle bevolkingslagen.
- De noodzaak voor steun aan het bescheiden voorstel van Kurt Waldheim sekretaris generaal van de V.N., volgens hetwelke 1/100 van de sommen besteed aan bewapening zouden moeten aangewend worden voor ontwapeningsinitiatieven.

De afgevaardigden van West-Europa, Canada en de V.S. veroordeelden nadrukkelijk de anti-soviet, koude-oorlogskampagne die de laatste tijd terug de kop opsteekt in de pers, radio en tv.

Algemeen was men van oordeel dat het echte doel van dergelijke campagne het scheppen is van een klimaat dat gunstig is voor het doordrukken bij de arbeiders van de kapitalistische landen van bestendig stijgende militaire budgetten op kosten van de uitgaven voor sociale voorzieningen, de gezondheid, het onderwijs, de pensioenen en andere noodzakelijke verbeteringen. Uit de talrijke tussenkomsten bleek de overtuiging dat de enige oplossing voor de armoede, voor de angst en de dreiging van een kernoorlog, de universele belangengemeenschap is van de arbeiders in de strijd voor ontspanning en ontwapening. Door tal van syndikale verantwoordelijken werd gewezen op de gevaarlijke ontwikkeling met de produkten van de neutronenbom.

Tenslotte werd de dringende noodzaak beklemtoond gelijkaardige initiatieven te

nemen in andere landen, teneinde op wereldvlak te komen tot een coördinatie en versterking van de activiteiten omtrent omschakeling.

INTERNATIONALE VRIENDSCHAP.

De Antwerpse Esperantogroep richt op vrijdag 23 februari een internationaal volksliederenprogramma in, verzorgd door de Bob Boonsingers.

Deze avond gaat door in de Faestzaal, Quellinstraat 31 te Antwerpen (20.30 u.). Inkom : 80 fr. ; CJP, +3-pas en groepen : 40 fr.

EUROPA.

Onder voorzitterschap van de Kanunnik R. Goor vergaderden van 19 tot 21 jan. te Brussel vertegenwoordigers van organisaties van de verschillende Europese landen van Oost en West.

Namens de v.z.w. Vrede nam A. De Smet aan de werkzaamheden deel.

De deelnemers behandelden een reeks problemen betreffende de huidige situatie in Europa o.m. na de recente vergaderingen van Navo en Warschaupakt, in betrekking tot de SALT besprekingen, rond de onderhandelingen te Wenen, over de voorbereiding van de Ontmoeting te Madrid voor 1980 en betreffende de problemen van ontwapening.

Een nieuw internationaal sekretariaat voor het Komitee voor Veiligheid en Samenwerking in Europa werd eveneens samengesteld.

Hiervan maken volgende personen deel uit : J. Van den Eynde en A. Leonard (B.S.P. en P.S.), Gailliard (Frankrijk), A. De Coninck (K.P.B.), P. Galland (CNAPD), R. De Gendt (O.C.V. en A.C.W.), Despolgas (Hongarije), A. De Smaele - oud Minister en Kanunnik R. Goor.

NATIONALE AKTIVITEITEN

GELOOF, HOOP, LIEFDE.

Van Odön von Horvath

door INS De mannen van den Dam.
Het stuk is gesitueerd in de crisisperiode van de jaren 30 in Duitsland. Het is de geschiedenis van een jonge vrouw, die, omdat ze geen werkvergunning meer heeft, haar werk, haar liefde, haar illusies, en tenslotte haar leven verliest.

Doorheen dit verhaal wordt een tijdsbeeld getekend van het einde van de Weimarrepubliek.

Op 6, 7 en 8 februari te 20.00 u. in zaal Vooruit, Sint-Pietersnieuwstraat 23 te Gent.

Op 22 en 23 februari om 20.30 u. in het Centrumtheater, Pastorijstraat 23 te Antwerpen.

ITECO organiseert cursussen met als thema's:

- Analyse van de economische aspecten in de wereldsamenleving.
- Historische en politieke achtergronden.
- Voorstelling van bestaande alternatieven.

Data : Lentesessie op 3-4 en 17-18 febr. en 3-4 en 17-18 maart

Plaats : Sint-Martens-Bodegem.

Prijs : 2.000 fr. per persoon.

Adres : Iteco, Oude Houtlei 19, Gent.

GENT

Maandag 19 februari om 20.00 u. in feestlokaal „Vooruit“.

Solidariteitsavond met de anti-apartheidbeweging.

Ingericht door Vrede v.z.w. Gent met medewerking van Boycot-Outspan-actie.

Optraden van : Mayibuye (zanggroep), Chris Joris (instrumentalist), Digy Benn (Afrikaanse gedichten).
Toespraak over de rol van de vrouw in de strijd tegen de apartheidsbeweging.

Inkom : 90 fr. Kaarten te verkrijgen bij Vrede v.z.w., Oxfam, Masareelfonds, Marnixboekhandel, enz.

EUROPA WAAR NAARTOE ?

Studiecycle, ingericht door

VREDE v.z.w. en DE STICHTING
LODEWIJK DE RAET.

Wanneer ?

Voorjaar 1979, 5 achtereenvolgende donderdagavonden, telkens om 19.30 u.

Start : 7 maart ; einde : 29 maart.

Waar ?

Gent, ASLK - ingang, Korte Meir 24 (vlak in het centrum).

Waarover ? en : Waarom ?

Juni 1979 : Europese Verkiezingen. Voor al die nuchtere en heel gewone Europese burgers staat het Europese Parlement mijlen ver van hen af. Maar : het is gevaarlijk om Europa zo maar over ons heen te laten gaan. Europa bestaat en grijpt rechtstreeks in ons dagelijks leven in. Met Europa en de Europese besluitvorming staat uw en onze toekomst op het spel.

Programma :

1 maart : EUROPA DEMOKRATISCH ?

Hebben gewone mensen zoals u en ik wel wat in de Europese pap te brokkelen ? De Europese verkiezingen, het Europese Parlement : zijn ze een maat voor niets ? Wie beslist er eigenlijk ? De Europese Commissie ? De Raad van Ministers ? De grote landen ? of de multinationale ondernemingen ?

8 maart : DE RECHTSE OF BEHOUDENDE KRACHTEN IN EUROPA.

De opkomst van het neofascisme met de economische crisis. Minder spektakulair maar wellicht belangrijker : de verschuiving van de regeringskoalities naar rechts. De Europese Volkspartij en : komt Tindemans en Strauss op één bank te zitten ?

15 maart : DE LINKSE KRACHTEN IN EUROPA.

Wat is de betekenis van de Europese Gemeenschap voor de vooruitstrevende groepen in de arbeidersbewegingen en de politieke partijen. Wat is het belang van het Eurokommunisme en de buitenparlementaire linkse oppositie.

22 maart : EUROPA IN DE GEINDUSTRIALISEERDE WERELD.

Welke plaats neemt Europa in als economische en financiële grootmacht in de „trilaterale regio“, samen met de Verenigde Staten, Canada en Japan ? Welke betrekkingen bestaan er met de socialistische landen : China en Comorcon ?

29 maart : EUROPA EN DE DERDE WERELD.

Welke betrekkingen onderhoudt Europa met de derde wereldlanden in Afrika, Azië en Latijns-Amerika ? Wat zijn de mogelijkheden, wat is de praktijk ? Gaat het om samenwerking of om een geraffineerd neo-kolonialisme ?

Inschrijving :

VREDE v.z.w., Onderbergen 51, 9000 Gent of

Stichting Lodewijk de Raet, Willem

Telstraat 13, 9000 Gent.

Kosten :

8, fr. 250 (B.fr. 50 per avond).

Over te maken op Prk. 000-0083314-88 van de Stichting Lodewijk de Raet, Liedtstraat 27, 1030 Brussel, onder vermelding : voorjaarscyclus Europa Waar naartoe ?

(Inschrijving pas geldig na betaling).

Begeleiding en inlichtingen :

Ernst Gölcher, Universiteitstraat 2, tel. 091. 25.76.51 (alleen overdag).

Werkwijze :

De onderwerpen worden ingeleid door deskundige sprekers, waarna er ruimschoots ruimte zal zijn voor vragen en debat.

De inleidingen worden helder en eenvoudig gehouden zodat niemand bang hoeft te zijn dat het „te hoog“ gaat.

WAAR EEN WIL IS...

Ook onder diegene die weten welke belangrijke rol de openbare opinie te vervullen heeft in de strijd voor de vrede zijn er verschillende soorten mensen.

Deze die het goed kunnen uitleggen maar de daden van de anderen verwachten omdat ZIJ geen tijd hebben... en die steeds maar jammeren over de onverschilligheid van de anderen en hierin een argument vinden om de kap uit de boom te kloken en dan diegene die steeds en opnieuw trachten tot daden over te gaan.

Moeder Marie, een van onze lezers die bijna tachtig is, behoort tot de laatste groep.

Ze won reeds een aantal nieuwe lezers voor VREDE in haar gemeente, bracht enkele maanden terug een vijftigtal handtekeningen binnen tegen de neutronenbom en... komt opnieuw blij te gaven van initiatief en verantwoordelijkheidszin.

Toen vorige maand tijdens een wijkfeest haar NEGENZEVENTIGSTE VERJAARDAG werd gevierd was het voor moeder Marie een geschikte gelegenheid om de aandacht te vestigen op de betekenis van de strijd voor de vrede en... opnieuw een zestigtal handtekeningen in te zamelen tegen de neutronenbom. Is dit geen bewijs van onze mogelijkheden ?

Moest ieder eens dit goede voorbeeld volgen !

TE ZOT...

Volgens een rapport van de Verenigde Naties daalde de koopkracht in het buitenland van de dertig armste landen tussen 1970 en 1977 met 17 % per inwoner.

• Vanaf 1 december 1979 zullen de Zweedse kinderen geen oorlogje meer kunnen spelen. Dat is het gevolg van een overeenkomst tussen de Zweedse regering, de speelgoedproducenten en de (groot)handelaars. Vanaf die datum zal geen mini-militair spul meer op de markt gebracht worden. Er is wel bij gestipuleerd dat het soort „slaand“ speelgoed dat refereert naar voor de Eerste Wereldoorlog buiten het akkoord valt. Opvallend is ook dat zuiver economisch beschouwd de gevolgen van een dergelijke beslissing prakties nihil blijken. Oorlogsspeelgoed neemt slechts 0,5 % van de speelgoedmarkt in.

• In de Verenigde Staten wordt de helft van alle dodelijke ongevallen op rekening geschreven van een overdosis alcohol.

• Gelezen i.v.m. het onderzoek naar de moord op Allende-minister Letelier in één van de kranten van de Standaard-groep : „Cubanen staan terecht voor moord op Letelier“. Dat men ons niet kome vertellen dat zoiets een toevallig maaksel is van een verstrooide journalist. De Standaard weet verdomd goed wie wie heeft ingehuurd voor dit vuile zaakje. Kan de redactie buitenland van dat blad daar nou echt niks aan doen ?

• De belangstelling bij onze zuiderburen - en waarschijnlijk niet alleen bij hen - voor de nakende Europese verkiezingen moet wel bijzonder laag zijn. Dat valt op te maken uit een recente opiniepeiling : 57 % van de ondervraagden beluistert bijna nooit de berichten in dat verband, 17 % zelden en 18 % van tijd tot tijd. Daarbij kon slechts de helft onder hen voor de vuist de zes landen noemen die aan de wieg stonden van de E.E.G. Amper 20 % kent de huidige samenstelling van de Gemeenschap...

• De Europese verkiezingen. Bis. Het Europese Parlement heeft voor de campagne ongeveer 31 miljoen Franse frank uitgetrokken, te verdelen over de verschillende politieke partijen voor hun propaganda. Met die restrictie dan wel dat het gaat om partijen die al in het Europees Parlement vertegenwoordigd zijn. Kwestie

van het een beetje democraties te houden...

• Uit de promotiekampagne van de Gemeenschap zelf pikken we nog volgend aardigheidje : „Stem voor wie je wil, maar stem“...

• Nog revelerende cijfers. Het Nationaal Instituut voor de Statistiek publiceerde onlangs gegevens over de loonevolutie in België tijdens de crisisjaren 1974-1978. En dat op basis van een tussentijdse enquête over de bruto-lonen van de mannelijke arbeiders in de industrie (met uitzondering van steenkool en staal). Daaruit bleek dat tussen juli en oktober '75 de reële lonen nog stegen met 2,7 %. Voor dezelfde periode in '76, '77 en '78 worden respectievelijk de percentages 1,9 %, 1 % en 0,8 % gegeven. Tussen '74 en '75 stegen de reële lonen met 7,4 %.

• (T)iran

De New York Times meldt dat het persoonlijk fortuin van de sjah nu meer dan 1 miljard dollar wordt geschat.

• Jaar van het Kind. Bijna 70 % van de Iraanse kinderen ouder dan 7 jaar zijn analfabeet. Bijna de helft van alle verlamden in Iran zijn kinderen. Slechts 25 % van de kinderen die naar school gaan zijn meisjes. Van de 10 miljoen kinderen die jonger zijn dan 6 jaar gaan er slechts 100.000 naar de bewaarschool. Voor het lager en sekundair onderwijs zijn er om en bij de 30.000 leerkrachten tekort...

• Sinds 1974 zijn er in België 180.000 arbeidsplaatsen verloren gegaan, wat overeenkomt met 13 % van de totale arbeidskracht in de industrie.

• Er zijn nog altijd vrienden die menen dat Israël toch een socialistisch land is. Het zou wellicht goed zijn deze op de hoogte te stellen van volgend bericht : „De Israëlische Defensie-minister Generaal Mordecha Zippori is op 23 jan. te Santiago de Chili aangekomen voor een vriendschapsbezoek van vijf dagen. Israël heeft de levering van wapens en een militair hulpprogramma aan Chili in het voorzicht gesteld“.

• Zuid-Afrika werd in 1970 door het Internationaal Olympisch Komitee uitgesloten voor zijn apartheidspolitiek. Israël is één van de weinige landen die met de maatregelen tegen het apartheidregime geen rekening houdt. In voorbereiding van de spelen te Moskou voor 1980 ver-

klaarde Ytzhak Ofekn, voorzitter van het Israëlisch olympisch comité, op 21 jan. dat zijn comité de relaties met Zuid-Afrika verbrak.

Twee dagen later, na een buitengewone vergadering, werd bekend gemaakt dat deze beslissing vernietigd werd...

• Koning Boudewijn drukte in de voorbije dagen tweemaal zijn bezorgdheid uit. Eens over de toekomst van Europa en de economische toestand en eens in betrekking tot het jaar van het kind. Nuen... over de miljardendans rond de Hawk Helip, de Awacs en Tanks hebben we niets gehoord.

• Over diezelfde militaire speeltuigen sprak ook volksvertegenwoordiger Tobbackx, lid van de commissie van defensie naar aanleiding van de aankoop van de Hawk. Meteen kwamen we nog maar eens te weten wat sommigen reeds lang wisten „de parlementsleden krijgen geen inzage van dossiers en worden over niets ingelicht, zodat ze hun informatie in de pers en links en rechts moeten opscharen“. Akkoord voor de oppositiepartijen maar wil dit zeggen dat ook de ministers hun partijcollega's niet informeren... ?

• Haig (niet de Whisky maar de NAVO-paas), laat ons in de steek. Na er ons tot verveleens toe van te hebben overtuigd dat... „de russen komen of aan het komen zijn“ moeten we het nu zonder hem gaan doen. Kom, zo iets als een kapitein die zijn zinkend schip verlaat... Haig, die destijds een intieme vriend was van Nixon, dus de klappen van de zweep kent, blijkt echter hogere ambities te hebben...

• Het mag gezegd worden dat het sommige politici niet aan cynisme ontbreekt. Zo vernemen we nu dat Carter, Callaghan, Schmidt en d'Estaing op hun tonkonferentie te Guadeloupe besloten hebben nog maar eens een nieuw wapen op de markt te gooien. Een atoomraket voor middenlange afstand.

Het nieuwe wapen is volgens deze heren een antwoord op de SS 20 van de Sovjet-unie die op zich zelf reeds een antwoord was op de Amerikaanse Mackraket. Over de in hun plannen steeds voorziene neutronenbom of de cruise-raket geen woord natuurlijk. Toppunt is wel de verklaring dat niets verhindert deze atoomraket te maken gezien een dergelijk wapen niet voorkomt in de aan gang zijnde Saltbesprekingen.

OM LOS TE LOPEN

gentse
offsetdrukkerij

goff

Hoveniersberg 13
(Zijstraat Sint-Pietersnieuwstraat)

9000 GENT

- Affiches
- Brochures
- Tijdschriften
- Boeken
- Omslagen, Briefhoofden ...

Snelle en verzorgde afwerking !

Tel. 091/25.02.59

ALLE VERZEKERINGEN
HYPHOTHEKEN
ALLE MAATSCHAPPIJEN

LEON ECKMAN

VERZEKERAARS - ADVISEURS N.V.

Waterlose steenweg 255
1060 BRUSSEL
Bussen 10 en 11

Tel. : 02/ 539.00.80
Telex : 23.711

SINT-KRISTOFFEL BESCHERMT U,
LEON ECKMAN VERZEKERT U.

HET IS NOG ALTIJD MOGELIJK...

... om uw vrienden, familieleden en kennissen te verrassen met één van onze geschenkjes. Daarmee kan elke vredesmilitant ook de v.z.w. VREDE beter laten kennen.

Daarom blijft dit voorstel geldig :

10 kogelpennen bedrukt met „Ontwapenen om te overleven“ voor 100 fr. en/of 4 latten met de tekst „Oorlog is niet gezond voor kinderen en andere levende dingen“ voor 60 fr., terwijl de portkosten door ons betaald worden (de latten zijn ook met een Franse tekst te verkrijgen).

Ook de halsdoeken (125 fr.) kunnen wij U nog op onze kosten opsturen.

Stort het bedrag van uw bestelling op onze Prk. 000-0956015-80 met de vermelding wat U wenst te ontvangen.

o **Kwaliteit**

o **Snelheid**

o **Matige prijzen**

dit zijn drie redenen
om te laten drukken bij

n.v. Volksuitgave

TYPO OFFSET ROTATIE

Korenstraat 33-35 - 1000 BRUSSEL - Tel. : 021 512.87.00

BOEKHANDEL

DE FAKKEL

Pluimstraat 14, 8500 KORTRIJK
Tel. 056/ 22.13.16

Men vindt er de NIEUWSTE BOEKEN
en GROTE KEUS JEUGOWERKEN

Korting voor rechthebbenden

PAPIERGROOTHANDEL
W. DE TREMERIE

DUPLIKATOR & OFFSETPAPIER
STENCILS - INKTEN
DE GOEDKOOPSTE

Land van Waaslaan 36,
9110 Sint-Amandsberg

Tel. 28.18.64

De „Topboekhandel“
ALLE UITGAVEN
Meer dan 300.000 „pocket“
boeken in 6 talen

CORMAN

Ravensteinstraat 28-30
1000 BRUSSEL
Tel. 02/ 511.67.29

Sociale Zetel :
Ad. Buylestraat 51
8400 OOSTENDE
Tel. 059/ 70.27.24

Kustlaan 169 en
Strandstraat 9
8300 HET ZOUTE
Tel. 050/ 60.18.28

Het boek dat u zoekt is
er. Zoniet CORMAN
zoekt en vindt.
M. CORMAN,
8400 OOSTENDE
Prk. 16.83.33

BOEKENFONDS MARNIX

Heeft steeds een uitgebreide keus van :

- Literaire
 - Wetenschappelijke
 - Politieke
- boeken.

Alsook :

- Engels
(Penguin - Pelican...)
 - Franse
(Livres de Poche - 10/18...)
 - Duitse
(D.T.V. - Goldmann...)
- pocketseries.

AJUNLEI 18 - 9000 GENT
(evenwijdig met Veldstraat)

Tel. 091/ 25.10.92
Doorlopend geopend van 8.30 u. - 18.30 u.

VRIJE TOEGANG

ALLE GOEDE DINGEN BESTAAN IN 3

1. KWALITEIT alleen grote merken :
PHILIPS - AEG - GRUNDIG - BAUKNECHT - SIEMENS - DUAL - BRAUN - TOSHIBA
2. PRIJS de laagste prijzen voor elektrische huishoudtoestellen in onze discount-afdeling.
3. SERVICE eigen gespecialiseerde technische dienst, gegarandeerde herstelling van alle merken.

Stereo & Hifi
Kleuren TV
Huishoudapparaten

Electros

aan het stadhuis te Oostende.